

Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Sendt pr. mail til EU&Projekt@lbst.dk

Høringssvar fra Landbrug & Fødevarer ang. implementering af den fælles landbrugspolitik i Danmark fra 2023-2027

Hermed fremsendes høringssvar fra Landbrug & Fødevarer ang. forslag til den danske CAP-plan 2023-27 samt den strategiske miljøvurdering heraf, som er sendt i høring af Landbrugsstyrelsen den 1. september 2021 (journalnummer ikke oplyst).

Høringssvaret ligger i forlængelse af høringssvar fra Landbrug & Fødevarer fra den 2. september angående udmøntning af EU's landdistriktsprogram i Danmark i overgangsåret 2022.

Det skal indledningsvist bemærkes, at høringssvaret er skrevet inden indgåelse af aftale om grøn omstilling af dansk landbrug den 4. oktober 2021 mellem regeringen, Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Nye Borgerlige, Liberal Alliance og Kristendemokraterne. Høringssvaret tager med meget få undtagelser derfor udgangspunkt i regeringens forslag, som det er sendt i høring den 1. september 2021. Dog har vi indledningsvist tilføjet et afsnit med nogle overordnede og foreløbige bemærkninger til den indgåede aftale.

Efter at have knyttet en kommentar til den politiske aftale fra den 4. oktober vil vi præsentere nogle overordnede generelle betragtninger om regeringens udkast til CAP-strategisk plan. Derefter vil vi liste en række hovedpointer fra høringssvaret og kommentere formen af CAP-planen generelt, hvorefter vi vil kommentere CAP-planen kapitel for kapitel, herunder de specifikke forslag til støtteordninger, der omtales i høringen. Kommentarer til miljøvurderingen vil blive fremført i forbindelse med omtale af de enkelte støtteordninger, hvor det er relevant.

Der er indsat en indholdsfortegnelse til høringssvaret på side 9.

0. Politisk aftale om grøn omstilling af dansk landbrug

Landbrug & Fødevarer noterer med tilfredshed, at den netop indgåede aftale om grøn omstilling af dansk landbrug i slutforløbet blev suppleret med ekstra 3 mia. kr. i statslige

midler. De ekstra midler er primært gået til at øge budgetterne til de forskellige eco-schemes. Her kvitterer Landbrug & Fødevarer for, at der indføres et bredt eco-scheme til fremme af biodiversitet og bæredygtighed. Vi ønsker, at ordningen indeholder en bred palette af mulige biodiversitets- og bæredygtighedstiltag, så der er tiltag med relevans for alle landmænd. Ordningen er dog meget underfinansieret, og det er derfor centralt, at der er kommet en anmærkning ind i aftalen, der åbner for omdisponering af midler, hvis der er grønne ordninger, der underudnyttes. Herudover er det positivt, at der er sat yderligere midler af til de kollektive indsatser i miljøreguleringen.

Landbrug & Fødevarer mener fortsat, at kompensationen for udjævningen er utilstrækkelig. Det gælder for producenter af stivelseskartofler og mælkeproducenter. Den koblede støtte for kartoffelstivelse gælder kun for ét år, og udfases ikke gradvist over fem år. For mælkeproducenterne bliver det afgørende, hvorvidt eco-scheme til miljø- og klimavenligt græs bliver tilpasset Landbrug & Fødevarers forslag. Derudover ønsker Landbrug & Fødevarer en krisestøtteordning til hjælpe til de hårdest ramte landmænd.

Der er under landdistriktsordningerne en ordning til miljø- og klimateknologi, som vil kunne rumme støtte til investeringer i nye stalde og miljøteknologi. Dette er positivt, men der er langt fra afsat tilstrækkelige midler. Det er derfor vigtigt, at ordningen får tilført flere midler, i den udstrækning, der er underudnyttelse i andre ordninger.

1. Landbrug & Fødevarers overordnede reaktion

Landbrug & Fødevarer lægger stor vægt på, at EU's landbrugspolitik sikrer ens vilkår på tværs af EU, samt understøtter en konkurrencedygtig og bæredygtig produktion af landbrugs- og fødevarer. Der er brug for fokus på en fortsat markedsorientering, således at danske og europæiske landbrugs- og fødevarer, der lever op til det europæiske samfunds høje krav til kvalitet, sikkerhed, bæredygtighed samt klimavenlighed, kan imødekomme efterspørgslen hos forbrugerne på såvel det europæiske som det globale marked.

En fortsat høj konkurrenceevne vil endvidere sikre, at sektoren fortsat kan bidrage positivt til den samlede samfundsøkonomi, blandt andet i form af eksportindtægter og arbejdspladser både i primær- og forarbejdningsleddet, der i vid udstrækning vil være geografisk forankret i landdistrikterne.

Denne målsætning er desværre ikke imødekommet i regeringens forslag til udmøntning af reformen af EU's landbrugspolitik i det udkast til den danske CAP-strategiske plan, som Landbrugsstyrelsen har sendt i høring.

Landbrug & Fødevarer ønsker, at omlægningen af EU's landbrugspolitik, der blev aftalt i EU i juni 2021, skal anvendes til at understøtte omstillingen til en mere bæredygtig produktion. Regeringen lægger derimod op til at anvende 3,9 mia. kr. fra EU's fælles landbrugspolitik passivt i form af en finansiering af udtagning af lavbundslande m.v.

Landbrug & Fødevarer peger i stedet på, at disse midler bør anvendes til at etablere brede eco-schemes, der understøtter en bæredygtig produktion, og til at fortsætte støtte

til investeringer i klima- og miljøteknologi samt nye stalde eller renoveringer af eksisterende fra 2023 og frem til gavn for både klima, miljø og dyrevelfærd.

Regeringen lægger op til en udjævning af betalingsrettighedernes værdi fra 2023 samt en øremærkning på 22,3 procent af søjle 1-støtten til grønne formål. Det afspejler en meget vidtgående omkalfatring af landbrugsstøtten. På den baggrund mener Landbrug & Fødevarer, at det er stærkt kritisabelt, at udkastet til CAP-strategisk plan ikke er ledsaget af beregninger på de erhvervsøkonomiske konsekvenser for erhvervet, og herunder de beskæftigelsesmæssige konsekvenser i sektoren som helhed. Der kan i den forbindelse henvises til, at den hollandske regering som en del af deres CAP-strategiske plan har udarbejdet konsekvensvurderinger.

Landbrug & Fødevarer/SEGES har på baggrund af de tilgængelige oplysninger om det forslag, som regeringen spillede ud med i foråret, beregnet et tab for alle heltidsbedrifter på ca. 740 mio. kr. om året alene på grund af CAP-reformen. Et så voldsomt tab risikerer at få meget alvorlige konsekvenser i forhold til erhvervets mulighed for at kunne investere i en fortsat omstilling af erhvervet.

Særligt er det Landbrug & Fødevarers opfattelse, at der i regeringens oplæg mangler fokus og dokumentation i forhold til konsekvenser af og kompensation for udjævningen af landbrugsstøtten. Landbrug & Fødevarer støtter i udgangspunktet forslaget og den deraf følgende forenkling som følge af bortfaldet betalingsrettighederne. Men støtten til forslaget er under den klare forudsætning, at der sikres en tilstrækkelig kompensation til landmænd i de berørte sektorer. Det er desværre ikke tilfældet i regeringens oplæg, hvor blandt andet mælkeproducenter og landmænd med stivelseskartofler vil komme i klemme. Selv om forslaget om en slagtepræmie til kvæg bidrager positivt, vil langt hovedparten af landmændene i disse sektorer stå over for meget store tab. For mælkeproducenterne skyldes det primært, at eco-schemet til klima og miljøvenligt græs ikke har den kompenserende effekt, som der har været intentionen. Tilsvarende savnes der også en ko-præmie i oplægget. I forhold til producenter af stivelseskartofler er der behov for en koblet støtte, der gradvist udfases over den kommende reformperiode. Endelig ønskes en risikostyringsordning til de landmænd, der rammes hårdest af en udjævning.

Det kan konstateres, at målet om at etablere en mere enkel landbrugspolitik ikke bliver opnået i forbindelse med denne reform. Landbrugspolitikken vil også fremover være præget af et meget omfattende og komplekst regelsæt. Først og fremmest er det stærkt utilfredsstillende, at man som landmand har meget vanskeligt ved at overskue den politik, man er en del af. Dernæst giver det i forhold til kontrol og sanktioner en urimelig situation. Det skyldes, at det manglende overblik vil føre til utilsigtede fejl og mangler, der risikerer at føre til støttereduktioner eller sanktioner.

Afslutningsvis skal der peges på den utilfredsstillende situation, at høringen af CAP-planen udelukkende afspejler regeringens forslag, idet der – da høringen blev udsendt – endnu ikke var indgået en aftale i Folketinget herom. Indholdet af CAP-planen har indgået som en central del af de netop afsluttede landbrugsforhandlinger. I lyset af den

indgåede landbrugsaftale fra den 4. oktober, vil Landbrug & Fødevarer opfordre til at ændringer i CAP-planen sendes i en fornyet høring.

Ligeledes er en række afgørende definitioner og detaljer ikke endeligt defineret i teksten. Eksempelvis er begrebet aktiv landbruger ikke fastlagt endnu. Endelige afklaringer bør også præsenteres i en høring, før de sendes til Kommissionen.

Før vi gennemgår de enkelte kapitler i regeringens udkast, vil vi som nævnt indledningsvist nedenfor opsummere en række overordnede pointer fra høringssvaret:

2. Opsummering af høringssvarets hovedpointer

2.1 Generelle pointer

- Det er vigtigt, at ændringer til CAP-planen sendes i fornyet høring efter, at der er indgået en landbrugsaftale den 4. oktober 2021.
- Det er afgørende, at CAP-planen ikke opstiller indskrænkende fortolkninger af den bagvedliggende EU-lovgivning.
- Landbrug & Fødevarer ønsker en afklaring af, hvilken retlig status CAP-planen har i forhold til indholdet i forordninger, bekendtgørelser og vejledninger. Der ønskes en redegørelse om forholdet til EU-retten.
- Landbrug & Fødevarer savner, at udkastet til CAP-plan ledsages af erhvervsøkonomiske konsekvensvurderinger.
- Generelt haster det med at få oprettet et CAP-netværk. Det kan ikke vente til efter reglerne for den nye landbrugspolitik er trådt i kraft.
- I det hele taget er det vigtigt, at det sikres at landbrugserhvervet inddrages i udmøntningen af landbrugspolitikken.
- Det Europæiske CAP-netværk bør være et forum for videndeling og have fokus på lige konkurrencevilkår mellem EU-landene.
- Landbrug & Fødevarer ønsker en mere ambitiøs national medfinansiering af ordningerne, end det der lægges op til i høringmaterialet.
- Det er vigtigt at der sikres fuld hjemtagning af landbrugsbudgettet som helhed samt budgettet for specifikke ordninger, som fx ung landbrugerstøtte, eco-schemes m.m.
- Landbrug & Fødevarer ønsker ikke at udtagning af lavbundsjord for 3,9 mia. kr. (som eco-scheme og LDP-ordning) finansieres af EU-støtten.
- Der mangler puljer til grønne investeringer på de enkelte bedrifter (moderne stalde og miljøteknologi).
- Der mangler et generelt eco-scheme med et tilstrækkeligt budget, som er relevant for alle landmænd med tiltag indenfor biodiversitet og bæredygtig produktion.
- Landbrug & Fødevarers bakker op om en udjævning af hektarstøtten forudsat, at der sikres en tilstrækkelig compensation til landmændene i de sektorer, som vil blive økonomisk ramt af udjævningen. De kompenserende tiltag er imidlertid langt fra tilstrækkelige. Der mangler yderligere midler til kvæg- og stivelseskartoffelsektoren, og den kompenserende ordning med et eco-scheme til miljø- og klimavenligt græs foreslået til kvægsektoren, vurderes med det nuværende ordningsdesign ikke at have en kompenserende effekt. Konkret ønsker Landbrug & Fødevarer en ko-præmie og koblet støtte til stivelseskartofler,

samt støtte til forskning og udvikling indenfor produktion af stivelseskartofler. Herudover ønskes det, at der indføres et risikostyringsinstrument til de hårdest ramte.

- Landbrug & Fødevarer kvitterer for regeringens beslutning om, at der ikke indføres støtteløfter, degressivitet og omfordelingsstøtte i Danmark. I forhold til omfordelingsstøtte noterer Landbrug & Fødevarer, at udjævningen og den grønne øremærkning af midler vil bidrage til en væsentlig omfordeling af støtten.
- Der er behov for ordentlige overgangsordninger/konverteringsordninger fra det nuværende til det kommende program, hvor der ikke er nogen, der kommer i klemme (Ikke mindst i forhold til ung landbrugerstøtte, økologi og landmænd med tilsagn, der skal overgå til engangskompensation)
- Det er positivt, at det velfungerende innovations- og rådgivningssystem i Danmark anerkendes i regeringens udkast til CAP-plan. Det er helt afgørende, at det også anerkendes på EU-niveau, så den danske innovationsindsats ikke mister adgang til netværk og finansiering. Der ønskes en bekræftelse heraf.
- Såfremt SEGES og landbrugsrådgivere pålægges opgaver i forhold til fortsættelse af den eksisterende bedriftsrådgivning i Danmark, så skal der afsættes finansiering hertil i CAP-planen.
- Det er meget begrænset, hvad der er af reelle forenklingstiltag, der kan mærkes lige på nær afskaffelse af betalingsrettigheder.
- Det er vigtigt, at de it-systemer, som Landbrugsstyrelsen stiller til rådighed i forbindelse med ansøgningsprocessen, sikrer et enkelt og gennemskeligt ansøgningsflow, og at ansøgerne ikke kommer i klemme som følge af problemer med it-systemerne og et ufuldstændigt ansøgningsgrundlag.
- Det er vigtigt at planen ledsages af ambitiøse udbetalingsmål og at støttemodtagerne oplever en hurtig og effektiv sagsbehandling, herunder rettidige udbetalinger.

2.2 Søjle 1 generelt

- Landbrug & Fødevarer er bekymret over den store reduktion i landbrugsstøtte i søjle 1. Det vil påvirke indtjeningen markant hos alle landmænd, samt øge risikoen for konkurs for en betydelige gruppe landmænd. Det gælder ikke mindst landmænd i de sektorer, der rammes af en udjævning af betalingsrettighedernes værdi.
- På den baggrund er der behov for, at regeringen giver landmændene en sikkerhed for basisindkomststøttens størrelse i perioden frem til og med 2027. Det skal blandt andet forhindre, at basisindkomststøtten bliver anvendt som en reserve til finansiering af andre ordninger, der måtte være underfinansierede i forslaget.
- Den grønne øremærkning af midler og udjævningen af betalingsrettighedernes værdi vil medføre en meget betydelig reduktion i basisindkomststøtten, ikke mindst for nogle sektorer, og det vil have alvorlige økonomiske konsekvenser.
- Vi er bekymrede over bruttoarealmodellens kompleksitet. Landbrug & Fødevarer kommer med forslag til en mere enkel model.
- Muligheden for at få basisindkomststøtte under EU-reglernes undtagelsesbestemmelser (tidligere artikel 32 - fremadrettet artikel 4) skal

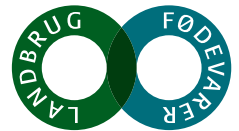

håndteres enkelt og effektivt, og arealer, der hidtil har opnået støtte under undtagelsen, skal kunne fortsætte.

- Det er vigtigt, at der sikres klarhed over, om arealer, der udtages af hensyn til klimaformål, fortsat kan få basisindkomststøtte - og i hvor lang tid. Det er afgørende viden for de landmænd, der skal indgå i projekterne. Erstatningsniveauerne for udtagning af lavbundsjord skal levere fuld kompensation og afspejle, om – og i hvor lang tid – det er muligt at få basisindkomststøtte til arealerne.
- For den nye sociale konditionalitet er det vigtigt med en minimumsimplementering. Vi forholder os kritisk til flere elementer. Det gælder blandt andet, hvordan man skal indlemme et område med objektivt ansvar (arbejds miljøloven) i et område, der anvender culpa-normen, og hvordan det overhovedet er muligt at lave støttetæk baseret på misligholdelse af privatretlige aftaler/overenskomster.
- Slagtepræmie: Det er positivt, at aldersgrænsen hæves til 30 måneder.

2.3 Søjle 1: GLM-krav:

- Det er vigtigt med en enkel implementering af landbrugspolitikken på basis af godt landmændskab, herunder at implementering af GLM-kravene ikke går videre end EU-reglerne. Der er fortsat en række uafklarede detaljer, som kan vise sig at have afgørende betydning for kravenes funktionalitet i praksis.
- GLM 1: Det er vigtigt, at der skabes så meget luft som muligt når den nye referenceandel for permanent græs skal beregnes. Vi ønsker, at referenceåret bliver 2015. Ved indlemmelsen af det økologiske areal skal der tages hensyn til, at økologerne i det foreslåede referenceår 2018 ikke var omfattet af reguleringen vedrørende permanent græs. Det helt urimeligt, hvis det er ændringen af referenceår alene, der trigger udløsningen af de potentielle restriktioner for permanente græsarealer.
- GLM 2: Landbrugsstyrelsen har lagt op til en minimumsimplementering, der følger krav i den nationale lovgivning. Dette er positivt.
- GLM 3: Det eksisterende krav fortsættes uændret. Dette er positivt.
- GLM 4: Landbrug & Fødevarer er utilfreds med at bræmmekravet udvides fra 2 til 3 meter bræmmer. Det bør undersøges, om det er muligt at fravige hovedreglen, hvis der samtidig gives incitament til frivilligt at lave bredere bræmmer via et eco-scheme.
- GLM 5: Da Danmark sammenlignet med andre EU-lande ikke er et land med bjergområder og udbredte stærkt hældende landbrugsarealer, skal der sikres en absolut minimumsimplementering af kravet. Den foreslåede udpegning af arealer med pløjeforbud om efteråret, der efter Landbrugsstyrelsens oplysninger omfatter i størrelsesordenen 136-866 ha på landsplan, omfatter primært arealer langs vandløb med stor risiko for erosion til vandmiljøet. Dette er markant mindre, end der oprindeligt var lagt op til i forhold til implementeringen af dette krav. Det er derfor positivt, at det nu er mindre indgribende. Det er vigtigt, at det sikres, at der ikke er enkelt-landmænd der kommer hårdt i klemme som følge af dette krav, og at kravet kun gælder, hvis arealet fylder mere end 0,5 ha af markens areal.
- GLM 6: Landbrugsstyrelsen forslår krav om [75 pct.] plantedække i den mest følsomme periode. Perioden og de afgrøder, der kan tælle med, er ikke defineret. Landbrug & Fødevarer ønsker, at kravet kan opfyldes alene ved at etablere

pligtige- og husdyrefterafgrøder. Hvis dette ikke er muligt, skal det sikres, at der ikke er landmænd som vil komme alvorligt i klemme. Potentielt kan kravet være et problem for fx små landmænd, økologer og forskellige typer af specialproduktion. Der kan først analyseres nærmere på kravet, når flere af de specifikke betingelser kendes. Det skal undersøges, om kravet i stedet kan opfyldes på landsplan, og procentsatsen skal nedjusteres.

- GLM 7: Landbrug & Fødevarer havde hellere set, at der udelukkende blev stillet krav til afgrøder med risiko for opformering af alvorlige sædskiftesygdomme. Det nuværende afgrødediversificeringskrav er nemlig udfordrende for mindre landbrug. Landbrug & Fødevarer ønsker derfor, at der først stilles krav om tre afgrøder, når bedrifterne er mere end 45 hektar (i dag 30 hektar), og de nuværende procentsatser for størrelsen af de to største afgrøder skal ikke nedjusteres.
- GLM 8: Landmændene skal også have mulighed for at opfylde kravet med kvælstoffikserende afgrøder, efterafgrøder, læhegn m.v. så det ikke bliver et de facto braklægningskrav. Bedrifter med under 10 ha omdriftsareal skal undtages fra kravet, og der skal indføres en omregningsfaktor for småbiotoper, som er højere end 1.

2.4 Søjle 1: Nye eco-schemes:

- Landbrug & Fødevarer mener, der skal indføres et nyt bredt eco-scheme til biodiversitet og bæredygtig produktion, som alle landmænd kan søge. Med de foreslåede eco-schemes, vil kun ca. en tredjedel af landbrugsarealet kunne blive berettiget til eco-schemes. Det er en uacceptabelt stor omfordeling af støtten.
- Det er vigtigt, at de nye eco-schemes bliver enkle at håndtere, og at der sikres hurtige udbetalinger.
- Det vigtigt, at der ikke anvendes flere midler til eco-schemes end de midler der obligatorisk er øremærkede hertil fra EU's side. Herunder skal der anvendes fuld modregning af midler i landdistriktsprogrammet.
- Miljø- og klimavenligt græs: Ordningen har ikke tilstrækkeligt kompenserende effekt for mælkeproducenterne i forhold til udjævningen af betalingsrettighedernes værdi. Hertil kommer, at ordningens klimaeffekt er tvivlsom. Landbrug & Fødevarer foreslår en alternativ ordning, hvor der gives støtte til at fastholde og øge græsarealet frem for støtte til, at græsmarkerne ligger længere end 2 år.
- Eco-scheme til økologi: Det ønskes, at økologisk arealtilskud fortsætter som søjle 2-ordning – og at omlægningstilskuddet udgår. Det skal sikres, at økologer kan kombinere eco-scheme til økologi med de øvrige eco-schemes.
- Ekstensivering med slæt: Landbrug & Fødevarer ønsker ikke, at ordninger til lavbundsarealer skal finansieres af EU's landbrugspolitik. Derudover er ordningen ikke tilstrækkeligt fokuseret på de lavbundsarealer, hvor der er brug for udpining for fosfor. Landbrug & Fødevarer er bekymret for, om det er muligt at sikre fuld hjemtagning under ordningen.
- Eco-scheme til planteproduktion: Landbrug & Fødevarer hilser ordningen velkommen. Ud over at understøtte den forventede udvikling mod et øget fokus på plantebaserede fødevarer er det særligt vigtigt, at ordningen sikrer en kompensation for producenter af sukkerroer og stivelseskartofler, der vil blive ramt af udjævningen af støtten. For nogle af disse producenter kan ordningen

potentielt give problemer. Det er vigtigt, at budgettet for ordningen løbende kan justeres opad, da der kan forventes en øget produktion af plantebaserede fødevarer de kommende år.

- Eco-scheme til biodiversitet: Det er positivt med et eco-scheme til biodiversitet. Der bør dog sættes endnu flere midler af til en bredere ordning for bæredygtig produktion og biodiversitet. I forhold til den foreslåede ordning, er der brug for flere biodiversitetsvirkemidler, så der ikke bliver tale om en de facto braklægningsordning. Hvis ikke dette sker, kan der være risiko for, at den fulde økonomiske ramme ikke kan udnyttes.
- Eco-scheme til målrettet regulering: Landbrug & Fødevarer ønsker, at målrettet regulering fortsætter i søjle 2 efter 2026, hvor der ellers er lagt op til, at det overgår til at være et eco-scheme. Landbrug & Fødevarer savner, at der står noget om udledningsbaseret regulering i planen. Det er vigtigt, at der indføres flere virkemidler og mere fleksibilitet mellem ID-15 områder, og at der kan gives tilskud til kvotereduktion.

2.5 Søjle 2: Landdistriktsprogrammet

- Der er generelt et stort behov for forenkling af landdistriktsordningerne.
- Landbrug & Fødevarer er meget kritisk overfor, at der ikke afsættes midler til stalde og miljøteknologi på de enkelte bedrifter. Landbrug & Fødevarer savner en fortsat ambitiøs indsats på investeringsstøtteområdet på niveau med det nuværende program. Landbrug & Fødevarer vil derfor opfordre til, at der afsættes midler hertil i programmet fra 2023 og frem. Det vil – som det også fremgår af behovsanalysen - både gavne klima, miljø og dyrevelfærd.
- Landbrug & Fødevarer mener, at lavbundsindsatsen i stedet skal finansieres nationalt.
- Der er behov for at udnytte overgangen til et nyt program til at forbedre naturordningerne og til fjernelse af barrierer for vådområde- og minivådområdeindsatsen i landdistriktsprogrammet. Der er hårdt brug for betydelige administrative forbedringer og hurtigere udbetalinger.
- Indførelse af engangskompensation under landdistriktsprogrammet er et positivt skridt. Det er vigtigt, at fuld kompensation for lodsejere kan håndteres inden for ordningen.
- Den nye ordning til støtte af anlæg til grøn bioraffinering skal være enkel og effektiv. Den skal kunne rumme, at der er tale om en ny teknologi.
- Det er positivt, at ung landbrugerstøtte skal udbetales som en etableringsstøtteordning. Det er dog vigtigt, at det er en enkel og tilgængelig ordning, og at der sikres fuld hjemtagning af midlerne. I forhold til udnyttelse af midlerne ønsker Landbrug & Fødevarer, at midler, der ikke anvendes til etableringsstøtte, i stedet ydes i form af en højere støttesats til unge landbrugere under de forskellige investeringsstøtteordninger. Der ønskes en fleksibel håndtering af uddannelseskra og den unge landbrugers ejerandel under ordningen. Der skal også sikres en overgangsordning fra den nuværende ordning.
- Landbrug & Fødevarer bakker op om en fortsat Ø-støtteordning. Vi opfordrer til, at loftet på ordningen hæves fra 100 til 200 ha per ansøger.
- Der søges svar på, hvorfor puljerne, der er beskrevet i borgerresumeeet, ikke er fuldt udmøntede i CAP-planens finansieringsplaner under de enkelte ordninger.

2.6 Om kontrol

- CAP-planen lægger op til et kontrol- og sanktionssystem, der i stor udstrækning bygger videre på det eksisterende system. Samtidig indeholder teksten i CAP-planen dog en række udspecificeringer omkring håndtering af kontrollen.
- Landbrug & Fødevarer er bekymret over flere elementer i teksten i CAP-planen om kontrol, herunder udmeldinger om uvarslet kontrol og sanktionsniveauer samt om håndtering af social konditionalitet.
- Det er helt afgørende, at kontrollen af den nye landbrugspolitik tager udgangspunkt i en helhedsvurdering, hvor der er fokus på vejledning, samt at bagatelagtige overtrædelser ikke må lede til støttetæk.
- I forhold til anvendelsen af monitorering, så vil det reelt fungere som en 100 pct.-kontrol. Det bør derfor kun indføres for de ordninger, hvor der kan sikres klare fordele for landmanden. Samtidigt skal der være særlig fokus på landmandens retssikkerhed blandt andet i form af muligheden for fysiske kontrolbesøg, hvis man er uenig i monitoreringsresultatet, samt et lavere sanktionsniveau, da det ikke skal have en præventiv effekt.

2.7 Definitioner

- Det er vigtigt, at der sikres afklaring af, hvordan de forskellige definitioner implementeres i Danmark. De skal være brede og enkle, så de passer til et mangfoldigt landbrugserhverv og en dansk kontekst.
- Aktiv landbruger er endnu ikke defineret i CAP-planen. Det er vigtigt at få en bred og enkel definition, der også sikrer deltidslandmændene.

3. Indholdsfortegnelse

0.	Politisk aftale om grøn omstilling af dansk landbrug	1
1.	Landbrug & Fødevarers overordnede reaktion.....	2
2.	Opsummering af høringssvarets hovedpointer.....	4
3.	Indholdsfortegnelse	10
	3.1 Om CAP-strategisk plan generelt	12
	3.2 Om miljøvurderingen generelt.....	14
4.	Gennemgang af planen	14
	4.1 Om kapitel 1: Strategisk udtalelse, herunder overordnede finansielle allokeringer	14
	4.2 Om kapitel 2: Vurdering af behov og interventionsstrategi	16
	4.3 Om kapitel 3: Strategiens sammenhængskraft.....	19
	4.3.1 Risikostyring (3.1)	19
	4.3.2 Oversigt over miljø- og klimaarkitektur (3.2)	19
	4.3.3 Konditionalitet: National implementering af GLM-krav (3.5).....	22
	4.3.3.1 GLM 1: Opretholdelse af permanente græsarealer	22
	4.3.3.2 GLM 2: Minimum beskyttelse af vådområder og tørveområder.....	23
	4.3.3.3 GLM 3: Forbud mod afbrænding af stubmarker, undtagen af plant sundhedshensyn	23
	4.3.3.4 GLM 4: Anlæggelse af 3-meter bræmmer langs vandløb	23
	4.3.3.5 GLM 5: Egnede jordbearbejdning eller andre egnede dyrkningsteknikker til mindskelse af risikoen for jordforringelse, under hensyntagen til hældning	24
	4.3.3.6 GLM 6: Minimum plantedække i de mest følsomme periode(r) og/eller arealer	25
	4.3.3.7 GLM 7: Årlig afgrødevariation	27
	4.3.3.8 GLM 8: Udlægning af mindst 4 pct. ikke-produktive elementer på omdriftsarealer, bevarelse af landskabstræk og forbud mod klipning af hække og træer i fuglenes yngletid.....	29
	4.3.3.9 GLM 9: Forbud mod omlægning eller pløjning af permanente græsarealer i Natura 2000-områder	31
	4.4 Om kapitel 4: Elementer fælles for flere støtteordninger	31
	4.4.1 Definitioner og minimumskrav (4.1)	31
	4.4.1.1 Landbrugsaktivitet	31
	4.4.1.2 Landbrugsareal	32
	4.4.1.3 Støtteberettigede hektar	33
	4.4.1.4 Bruttoarealmodel.....	34
	4.4.1.5 Artikel 4-undtagelsen (tidligere artikel 32)	36
	4.4.1.6 Aktiv landbruger	37
	4.4.1.7 Ung landbruger	38
	4.4.1.8 Mindstestørrelse for støtteberettigede arealer	38
	4.4.1.9 Definition af bedrift	38
	4.4.2 Udjævning af betalingsrettighedernes værdi og omfordelingsstøtte/capping.....	38
	4.4.3 Teknisk bistand.....	39
	4.4.4 CAP-netværk	39
	4.4.5 Sammenhæng med andre EU-midler aktive i landdistrikterne	40

4.4.6	Finansielle instrumenter.....	41
4.4.7	Fælles elementer for støtteordninger til landdistriktsudvikling.....	41
4.5	Om kapitel 5: Støtteordninger.....	42
4.5.1	Søjle 1: Basis-indkomststøtten (5.1.1).....	42
4.5.2	Søjle 1: Slagtepræmie (5.1.2).....	42
4.5.3	Søjle 1: Generelt vedrørende budgettering af eco-schemes (afsnit 5.1.3).....	43
4.5.4	Søjle 1: Eco-scheme økologisk arealtilskud (5.1.3).....	44
4.5.5	Søjle 1: Eco-scheme miljø og klimavenligt græs (5.1.4).....	48
4.5.6	Søjle 1: Eco-scheme ekstensivering med slæt (afsnit 5.1.15).....	51
4.5.7	Søjle 1: Eco-scheme planteproduktion (5.1.6).....	52
4.5.8	Søjle 1: Eco-scheme biodiversitet (5.1.7).....	54
4.5.9	Søjle 1: Eco-scheme målrettet regulering (5.1.8).....	56
4.5.10	Markedsordning: Frugt og grønt (5.2.1).....	58
4.5.11	Markedsordning: Biavl (5.2.2).....	58
4.5.12	Søjle 2: Plejegræsordningen (Natura 2000) (5.3.1).....	58
4.5.13	Søjle 2: Engangskompensation (5.3.2).....	59
4.5.14	Søjle 2: Biodiversitetsskov (Natura 2000) (5.3.3).....	60
4.5.15	Søjle 2: Ø-støtte (5.3.4).....	61
4.5.16	Søjle 2: Minivådområder (5.3.5).....	61
4.5.17	Søjle 2: Privat skovrejsning (5.3.6).....	62
4.5.18	Søjle 2: Kvælstofvådområder (5.3.7).....	62
4.5.19	Søjle 2: Fosforvådområder (5.3.8).....	62
4.5.20	Søjle 2: Lavbundsprojekter (5.3.9).....	63
4.5.21	Søjle 2: Fysiske vandløbsindsatser (5.3.10).....	64
4.5.22	Søjle 2: Grøn bioraffinering (etableringsprojekter) (5.3.11).....	64
4.5.23	Søjle 2: Rydning og hegning af naturarealer (Natura 2000) (5.3.12).....	65
4.5.24	Søjle 2: Unge landbrugere (5.3.13).....	66
4.5.25	Søjle 2: Lokale aktionsgrupper (LAG) (5.3.14).....	67
4.6	Om kapitel 6: Mål- og finansieringsplaner.....	68
4.7	Om kapitel 7: Forvaltnings- og koordinationsystemer.....	68
4.7.1	Identifikation af forvaltnings- og koordinationsorganer (7.1).....	68
4.7.2	Beskrivelse af monitorerings- og rapporteringssystemet (7.2).....	69
4.7.3	Information om kontrolsystemer og sanktioner (7.3).....	69
4.7.4	Konditionalitet (7.4).....	70
4.8	Om kapitel 8: Modernisering og forenkling.....	75
4.8.1	Omtale af det danske rådgivnings- og innovationssystem (8.1).....	75
4.8.2	Forenkling og reduktion af den administrative byrde for de endelige støttemodtagere (8.2).....	77
4.9	Om kapitel 9: Bilag om interessentinddragelse.....	80

3.1 Om CAP-strategisk plan generelt

Før vi gennemgår udkastet til CAP-plan kapitel for kapitel i dette høringsvars kapitel 4 vil vi gerne knytte nogle generelle kommentarer til det nye instrument "CAP-strategisk plan".

Kommissionen har med den nye landbrugspolitik lagt en række beslutninger ud til de enkelte lande. Det er helt afgørende, at støttemodtagere oplever en forenkling af landbrugspolitikken, relevante ordninger og regler, der tager udgangspunkt i en praktisk hverdag og godt landmandskab.

Generelt ønskes indledningsvist en redegørelse for CAP-planens retlige status, hvilken status den har i samspillet med den overordnede EU-forordning, delegerede retsakter og de særskilte udmøntende bekendtgørelser, der efterfølgende vil fastlægge støttebetingelserne for de enkelte tilskudsordninger. Det skal blandt andet afklares, hvilken fleksibilitet der vil være for regeringen i forhold til design af støtteordninger i bekendtgørelser i forhold til de formuleringer, der indsættes i CAP-planen. Og hvordan man vil håndtere situationer, hvor teksten i CAP-planen er mere indskrænkende end den direkte gældende forordningstekst i den europæiske CAP-planforordning.

Det er afgørende, at formuleringer i den CAP-strategiske plan i Danmark ikke virker indskrænkende i forhold til EU-forordningerne. Det har desværre været erfaringen fra det eksisterende landdistriktsprogram, at man på en række områder i landdistriktsprogrammet har fastsat betingelser, der er mere indskrænkende end forordningens krav, og som opsætter begrænsninger, når ordninger efterfølgende skal udmøntes via bekendtgørelser. Pointen bliver ikke mindre relevant i og med søjle 1 nu også underlægges en landdistriktslignende CAP-plan på lige fod med søjle 2. Det er også erfaringen, at det tager lang tid at få godkendt evt. ændringer af Kommissionen, hvilket er med til at forsinke forbedringer og justeringer.

I den forbindelse vil det være meget nyttigt, hvis man som læser af CAP-planen kunne opnå et overblik over, hvor man fra dansk side indskrænker EU-forordningens rammer. Såfremt der indføres indskrænkende fortolkninger af EU-forordningen, bør det fremgå helt tydeligt, eksempelvis i et bilag med en liste over steder, hvor man i den danske plan går videre end EU-forordningen, og en begrundelse for de enkelte valg.

CAP-planen er afgørende for dansk landbrugs rammevilkår fra 2023 og frem. CAP-planen indeholder betydelige økonomiske forandringer i søjle 1, både som følge af grøn øremærkning og som følge af beslutningen om en udjævning af betalingsrettighedernes værdi. Derfor vil Landbrug & Fødevarer som nævnt indledningsvist også stærkt opfordre til, at der gennemføres en erhvervsøkonomisk konsekvensanalyse af den fremlagte CAP-plan. Landbrugsstyrelsens høringer plejer at blive ledsaget af erhvervsøkonomiske konsekvensvurderinger, en redegørelse for forholdet til EU-retten samt en vurdering af hvorvidt der er tale om agil og digitaliseringsklar regulering. Disse elementer er i lige så høj grad relevante for CAP-planen.

Generelt kan det siges, at CAP-planen er struktureret ud fra en skabelon, der betyder, at planen ikke er særligt læsevenlig eller let tilgængelig. Store og små pointer er blandet sammen og ordninger, krav, definitioner og udmøntninger om samme tiltag omtales flere steder på samme tid. Det gør det svært at opnå et samlet overblik. Landbrug & Fødevarer vil forbeholde sig ret til at vende tilbage på et senere tidspunkt, hvis det viser sig, at der er

elementer, som har betydning, som vi ikke har kommenteret endnu eller som vi ikke endnu har set de fulde konsekvenser af.

Det bemærkes i den forbindelse, at der er en række steder i udkastet til CAP-plan mangler endelige afklaringer eller udførlige definitioner. Fx står der på side 106 ang. GLM-krav 6: "Datoer for den mest følsomme periode er under afklaring." Samtidig er angivelse af et procenttal i kantet parentes. Landbrug & Fødevarer vil som nævnt indledningsvist opfordre til at disse afklaringer også kommer i høring, når de er klar, da det er erfaringen, at sådanne elementer kan vise sig afgørende for implementeringen. Også i forhold til definitioner er det vigtigt at få afklaret, hvornår det er EU-forordningen, der er styrende, hvornår det er CAP-planen, og hvornår det er bekendtgørelserne. Det er selvfølgelig helt afgørende, at der er ubetinget klarhed for støttemodtagerne og at den danske fortolkning ikke er unødigt begrænsende i forhold til EU's rammer.

I den forbindelse ønskes også en forsikring om, at så længe støttemodtagere indretter sig på baggrund af Landbrugsstyrelsens udmeldinger i vejledninger og bekendtgørelser, så risikerer man ikke at komme i klemme, såfremt implementeringen efterfølgende skulle blive underkendt af EU-kommissionen.

Om det økonomiske overblik i CAP-strategisk plan

Det er en helt grundlæggende udfordring med CAP-plan-skabelonen, at implementeringen af den fælles landbrugspolitik på den ene side handler om nationale politiske udmeldinger (fx skema over fordelingen af landbrugsbudgettet fra 2023-2027 som opstillet i tabel i borgerresume på side 4-5), mens disse puljer ikke kan genfindes i en samlet form i den CAP-strategiske plan. Denne pointe uddybes yderligere under kommentarer til planens kapitel 1

Det er vigtigt med et entydigt overblik over den politiske fordeling i CAP-planen, da det er afgørende, at man kan følge udvikling og fremdrift i forhold til nationale politiske aftaler gennem hele programperioden. I den forbindelse er det også afgørende, at der er gennemsigtighed omkring, hvordan man håndterer ikke-forbrugte midler i en ordning, ligesom der efterfølgende bør være gennemsigtighed, såfremt Landbrugsstyrelsen vælger at omdisponere midler fra en ordning til en anden.

Tallene om fremdrift bør også løbende rapporteres i en entydig og letforståelig form til det kommende CAP-netværk, så der er gennemsigtighed omkring fremdriften på de enkelte tilskudsordninger.

Konkret ønskes der en løbende afrapportering til CAP-netværket på de enkelte ordninger om følgende oplysninger:

1. Hvor stor en pulje er politisk afsat til xx ordning (beløb)?
2. Hvor mange tilsagn er givet (antal og beløb) / hvor stort et areal er der søgt om støtte til (antal ha og beløb) og hvornår?
3. Hvor mange tilsagn er realiseret (antal og beløb)?
4. Hvor mange projekter/antal ha er udbetalt (antal og beløb) og hvornår?
5. Hvor mange projekter/antal ha er annulleret (antal og beløb) og hvornår?

6. Hvor mange midler er overført til andre formål (antal projekter og beløb) og hvornår og hvilket andet formål?

Man fastlægger i planen EU's landbrugspolitik i perioden 2023 til 2027. Der ønskes en redegørelse for, hvordan man fra regeringens side vil håndtere nye politiske ønsker, ny faglig viden og nye prioriteringer i løbet af perioden.

3.2 Om miljøvurderingen generelt

Miljøvurderingen af CAP-planen fra 2023 og frem baserer sig på en analyse, hvor landbrugspolitikken fra 2014-2020 opstilles som baseline. Det bemærkes i den forbindelse, at vurderingen ikke regner på miljøeffekten af de tiltag, der går ud af programmet. Det er en mangel. Der bør fx konkret regnes på, hvad bortfaldet af investeringsstøtteordninger (modernisering af stalde og ny miljøteknologi) fra 2023 og frem har af betydning for miljø og klima.

Der ses heller ikke på konsekvenserne af den generelle reduktion af landbrugsstøtten samt den generelle omfordeling af landbrugsstøtten som følge af udjævningen af betalingsrettighedernes værdi. Det er ellers relevant for en miljøvurdering, da det – som det også fremgår af SWOT-analysen - vil have betydning for danske landmænd evne og mulighed for at investere i yderligere grønne tiltag på de enkelte bedrifter.

4. Gennemgang af planen

I dette afsnit gennemgås CAP-planen kapitel for kapitel. Tallet i parentes angiver det nummer som kapitlet har i CAP-strategisk plan.

4.1 Om kapitel 1: Strategisk udtalelse, herunder overordnede finansielle allokeringer

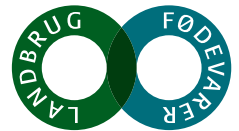
I CAP-planens kapitel 1 gennemgås, hvordan de overordnede fælles EU-mål for landbrugspolitikken udmøntes i Danmark, og der redegøres for budgettet til den fælles landbrugspolitik i Danmark i perioden 2023-2027.

Ønske om klarhed over de finansielle rammer i planen

De finansielle rammer omtales på forskellige måder flere steder i planen og i borgerresumeeet. Nogle steder opgjort i kroner (fx på side 8) men primært opgjort i euro (i den øvrige plan, herunder i finansieringstabellen under afsnit 6.2). Alle tabeller bør også opgøres i kroner.

Opgørelsen over budgetfordeling i borgerresumeeet kan ikke genfindes i selve planen. Der ønskes i CAP-planen en entydig redegørelse for budgetrammerne i kroner og med udgangspunkt i den politiske fordeling, der nationalt besluttet og som fremgår af borgerresumeeet.

Det oplyses, at borgerresumeeet forholder sig til de afsatte rammer, mens CAP-planen først og fremmest ser på, hvornår pengene udbetales. Det er afgørende, at også den første opgørelsesmetode kan følges gennem programmets levetid (bliver puljer realiserede til de opstillede politiske formål?) Og det er helt afgørende, at der er en entydig og gennemsigtig opgørelse af fordelingen af budgettet, der kan følges konsekvent gennem hele programperioden. Ellers er der tvivl om, hvorvidt det er den

politiske fordeling af midler i borgerresumeeet, eller det er oversigten over de forventede udbetalinger i kapitel 6.1., der er grundlaget for CAP-implementeringen.

CAP-planen indeholder i stedet en række finansieringstabeller, der forholder sig til hvornår puljerne udbetales. Alt andet lige burde summen af de afsatte midler dog kunne genfindes i finansieringsplanen. Det er ikke tilfældet. CAP-planen bør under de enkelte støtteordninger suppleres af en redegørelse for hvor stor en pulje, der politisk er afsat samt en redegørelse, såfremt den afsatte pulje ikke forventes anvendt fuldt ud inden 2029.

Som eksempel er der afsat i alt 528 mio. kr. til minivådområder i perioden 2024-2027 mens der i finansieringsplanen på side 256 udelukkende er redegjort for en udmøntning af 441 mio. kr. (59.196 euro).

Om målsætninger

Landbrug & Fødevarer bakker op om EU's ni målsætninger for landbrugspolitikken, der fokuserer på økonomi, grøn omstilling og generel landdistriktsudvikling. Ambitionerne er høje. Som frontløbere på en række parametre, er danske landmænd og fødevarerirksomheder parate til at fortsætte den bæredygtige udvikling, men det er helt afgørende, at danske landmænd får kredit for de tiltag, der allerede er gennemført og at konkurrenceevne styrkes og ikke svækkes ved at have gået foran i mange år.

Gennemsigthed omkring den grønne øremærkning ønskes

EU stiller krav om, at 25% af søjle 1 anvendes til eco-schemes, mens mindst 35% af søjle 2 anvendes til miljø, klima, biodiversitet, dyrevelfærd eller landbrug i ugunstigt stillede områder.

Beregningen af den grønne øremærkning er ikke omtalt i CAP-planen, men det vil være relevant at se denne beregning i CAP-planen. Både for søjle 1 og søjle 2.

Landbrug & Fødevarer vil opfordre til, at regeringen fuldt ud udnytter den rabatordning, som Kommissionen har lagt op til i forhold til grøn øremærkning

Ønske om mere national medfinansiering

Det bemærkes også, at det danske landdistriktsprogram fortsat vil være relativt beskedent i en europæisk kontekst samtidigt med at kravene øges betragteligt. Tager man udgangspunkt i finansieringstabellen på side 8 i CAP-planen, ser man at den nationale finansiering af CAP'en i Danmark udelukkende er på 3% (180 mio. kr. om året ud af det samlede årlige program på 7,2 mia. kr.) Landbrug & Fødevarer vil også på den baggrund opfordre til, at man fra dansk side bidrager med en mere ambitiøs national medfinansiering, så det ikke udelukkende er en reduktion af grundbetalingen, der skal finansiere en opretholdelse af landdistriktsbudgettet. Særligt i forhold til midler overført fra søjle 1 til søjle 2. En øget national medfinansiering bør eksempelvis anvendes til udvikling af den danske landbrugsproduktion i forhold til miljø, klima og dyrevelfærd via investeringsstøtte til modernisering af stalde og ny miljøteknologi.

Det fremgår af planen under de enkelte ordninger, at regeringen generelt lægger sig fast på den mindst mulige nationale medfinansiering. Regeringen bør stille sig åben over for løbende at supplere landdistriktsordninger med yderligere national medfinansiering, når

der er behov for det. Ikke mindst i lyset af, at de i forvejen beskedne danske landdistriktsprogram - når man sammenligner med andre lande – er væsentligt beskåret. Det gælder ikke mindst midler, der overføres fra søjle 1 til søjle 2.

Vigtigt med fuld hjemtagning

Det er helt afgørende for Landbrug & Fødevarer, at den danske regering sikrer en 100% hjemtagning af EU-midlerne.

Gennemsigtighed omkring løbende omfordeling mellem ordninger

Det er vigtigt med fuld hjemtagning af de ordninger, hvor der er EU-krav om minimumsanvendelse, som fx ung landbrugerstøtte. Det er også vigtigt, at der er fuld gennemsigtighed omkring håndtering af ordninger, der viser sig at være underfinansierede. Basisindkomststøtten kan ikke være en buffer for øvrige ordninger. Landmænd skal kunne regne med information om, hvordan basisindkomststøtten udvikler sig frem til 2027.

Fleksbeslutning i 2027

Der er i budgetplanlægningen ikke medtaget en fleksbeslutning for 2027 i CAP-planen, da der kan først besluttes en evt. fleks i forbindelse med overgangsbestemmelser til efterfølgende reformperiode. Der bør i god tid før 2027 meldes ud om udviklingen i søjle 1-støtten for det sidste programår.

Omtale af Kommissionens henstillinger

Der savnes en omtale af Kommissionens henstillinger til Danmark omkring CAP-strategisk plan fra december 2020, hvor Kommissionen blandt andet anerkendte Danmarks indsats i forhold til blandt andet reduktion af pesticider og lavt antibiotikaforbrug.

Det er også vigtigt med en sammenhæng med øvrige nationale indsatser og andre politikområder: Landbrugspolitikken kan ikke finansiere alle samfundets ambitioner for en grøn omstilling. Der må nye midler til uden for landbrugspolitikken.

4.2 Om kapitel 2: Vurdering af behov og interventionsstrategi

I kapitel 2 gennemgås over 71 sider først identificerede behov, en tabel med kontekstindikatorer samt resultatmål og milepæle for perioden 2023-2029. Kapitlet er en central del af arbejdet med at gøre landbrugspolitikken mere resultatbaseret. Det er dog svært at danne sig et klart overblik over indholdet i kapitlet. Forudsætninger for indikatorer er uklare og analyser og valg fremstår udokumenterede. En række af indikatorerne gentages mange gange i planen. Det kunne være nyttigt med en oversigt, der forholdt sig til de puljer, der politisk afsættes i planen (tabel fra borgerresumets side 4-5)

Det er den danske stat, der skal bedømmes på de opstillede indikatorer. Såfremt indikatorerne rettes mod landmænd og andre støttemodtagere er det afgørende, at der opstilles indikatorer, som man selv har indflydelse på at påvirke. Det er også vigtigt at resultatplanen kan justeres - og at der er gennemsigtighed herom - såfremt der opstår nye politiske prioriteringer eller ny viden der skal udmøntes undervejs i programperioden.

Identificering af behov (afsnit 2.1)

Det fremgår af afsnittet, at den danske SWOT-analyse, der har identificeret i alt 43 behov, udgør grundlaget for den danske CAP-plan. Landbrug & Fødevarer har tidligere spillet en række bemærkninger ind til SWOT-analysen, der ligger til grund for CAP-planen. Generelt set er det vurderingen, at der er tale om en noget overfladisk og på flere områder eklektisk analyse ligesom en række af konklusionerne bygger på en utilstrækkelig analyse. Mange af begrundelserne for valg og fravalg i kapitlet er svage.

På side 30 og frem begrundes hvorfor visse behov ikke adresseres i CAP-planen, herunder investeringsstøtte og bedriftsrådgivning. Begrundelserne for at behovene ikke er adresserede er mangelfulde. En del af begrundelserne henviser til, at der indføres indsatser under sektorprogrammet for frugt og grønt, uden at man forholder sig til, at dette program udelukkende adresserer en del af erhvervet og således ikke er et svar på erhvervets bredere behov.

Landbrug & Fødevarer vil også sætte spørgsmålstejn ved, at behovet "tydelig mærkning af produkter i forhold til bæredygtighed og dyrevelfærd" adresseres via markedsordningen for frugt og grønt og landbrugets fonde. Det stiller i øvrigt også spørgsmålet om CAP-implementeringen medfører nogle begrænsninger eller øremærkning af aktiviteter under landbrugets fonde.

Det fremgår også af A5 om bedriftsrådgivning, at det danske bedriftsrådgivningssystem vurderes at kunne fortsætte under eksisterende rammer, og at der ikke afsættes CAP-midler til at adressere behovet. Der savnes en definition af "bedriftsrådgivning" ligesom der savnes finansiering, såfremt man fra statslig side skal prioritere en særlig og ny indsats for at opfylde EU-forordningens artikel 13 om bedriftsrådgivning. I forhold hertil henvises i øvrigt til kommentarer til kapitel 8.1.

En væsentlig mangel i både SWOT-analyse og miljøvurdering er, at man ikke ser på værdien af investeringer i ny miljøteknologi og modernisering af stalde på de enkelte bedrifter. Det fremgår ellers at udbredelsen heraf er en styrke. Men også at et økonomisk presset landbrugserhverv kan være begrænsende i forhold til eks. klimatiltag. (Side 40 i SWOT-analysen)

L&F finder det i forhold til dyrevelfærd problematisk, at der i forbindelse med målsætningen om forbedring af dyrevelfærd i 2.1.9 ikke er afsat midler til investeringsstøtte til modernisering af stalde til grise. Grisebranchen vil i de kommende år generelt blive mødt med nye klima- og miljøkrav samt krav til dyrevelfærd, som forudsætter en omfattende modernisering af eksisterende stalde- fx nye staldsystemer til løsgående diegivende søer, tilpasning til at håndtere hele haler ved slagtesvin, nye krav til emission fra stalde og håndtering af husdyrgødning mv. Kvægsektoren stilles også over for fortsatte krav under lov om hold af malkekvæg, som kræver investeringer, ligesom der er behov for at investere i ny teknologi i marken i forhold til præcisionsjordbrug. Gartnerierhvervet og fjerkræsektoren har også stor nytte af investeringsstøtteordninger i en mere miljø- og klimaeffektiv produktion. Der er tale om omkostningstunge investeringer, og det er helt essentielt, at der afsættes midler til investeringsstøtteordninger indenfor rammerne af den fælles landbrugspolitik til dette, der kan understøtte den nødvendige omstilling.

Valg af resultatindikatorer (afsnit 2.1.1.9)

Der opstilles en række målværdier med upræcise definitioner og uklarhed om opgørelsesforudsætninger. De samme resultatindikatorer gentages mange gange i forskellige tabeller.

I og med Danmark bliver målt på disse indikatorer, bør der være større klarhed herom. Resultatindikatorer bør - hvis de skal give mening at følge - være mere præcist og relevant definerede.

Som eksempel kan tages resultatindikator R31, der omtales mindst 7 gange i kapitel 2. Den handler om vækst og beskæftigelse i landdistrikterne; Nye arbejdspladser i støttede projekter.

På side 35, 53 og 57 står mål for resultatindikatoren opført som 2517 arbejdspladser
På side 39 og 43 er målet 25.017 arbejdspladser.
På side 47 er målet 2.517 %.

Det antages, at det korrekte tal er 2.517 arbejdspladser. De 2.517 arbejdspladser regnes på side 79 som summen af arbejdspladser fra 26 lokale aktionsgrupper, anlæg af 11 grønne bioraffineringsanlæg samt 1.882 modtagere af etableringsstøtte til unge landbrugere, uden at man kan se, hvor mange arbejdspladser hvert initiativ ventes at stå for.

På side 68 er der en oversigt over målsætningen for resultatindikator R31 fra 2023-2029. Der er målsætningen opdelt i de forskellige år og en samlet målværdi. Når man tæller årene sammen, skal der skabes i alt 8.844 arbejdspladser fra 2023 til 2029. Den samlede målværdi er dog 2.517. Det er svært at forholde sig til om et mål er ambitiøst eller ej, når man ikke ved, hvordan det er beregnet, hvilke forudsætninger, der ligger bag, hvilke beregningsmetoder, der anvendes.

Det er også uklart, hvad konsekvensen er, såfremt målet ikke nås. Hvis ikke 1.882 unge landbrugere modtager ung landbrugerstøtte, har det så konsekvenser for LAG og grøn bioraffinering og/eller omvendt?

Ang. finansieringstabellerne

Det fremføres flere steder i kapitlet, at der er overensstemmelse mellem resultatmål og dertilhørende finansiering. Der savnes dokumentation for denne påstand.

I de enkelte tabeller vil det - som også nævnt tidligere - være relevant, at beløbene også opgives i danske kroner, da de politiske aftaler om udmøntning af landbrugspolitikken opgøres i kroner og ikke euro.

Det står på side 44, at der afsættes 23 mio. euro/171 mio. kr. til bioraffinering på trods af, at der i borgerresumeeet står, at der afsættes 245 mio. kr. Det lader til, at man i CAP-planen kun ser på de tal, der indgår i finansieringsplanen og ikke de midler, der afsættes politisk? Det vil - som nævnt indledningsvist - være meningsfuldt hvis resultaterne forholder sig til de politisk afsatte puljer.

Bilag med kontekstindikatorer (2.2)

Der henvises på side 64 til et bilag med kontekstindikatorer, der ikke er en del af høringen. Kommer dette bilag i høring? Der ønskes en redegørelse for kontekstindikatorernes betydning.

Resultatmål og milepæle for perioden 2023-2029 (2.3)

På side 65-69 oplistes en tabel over fastsatte resultatmål og milepæle, som den danske regering forpligter sig til at opnå frem mod 2029. Oversigten er ikke særlig nem at forstå eller få overblik over. Hvordan tages der højde for at nogle resultater ikke opnås i det år, hvor tilskuddet gives (eks. vådområdeindsats og anlægsinvesteringer?) Hvordan forholder tabellen sig til, at det ikke er alle resultater, der opnås inden 2029?

På side 69-81 opstilles oversigt over sammenhæng mellem støtteordninger, outputs og resultatindikatorer. Det er meget svært at danne sig et meningsfuldt overblik over oversigten.

Der opstilles ca. 30 resultatindikatorer (der navngives i en ikke let gennemskuelig rækkefølge hhv. R4, R6, R7, ...til R39) De samme ordninger tæller med i forhold til mange mål på en gang. Eksempelvis tæller samme økologiske arealtilskud med under 11 forskellige resultatindikatorer.

Det er selvfølgelig vigtigt, at man anerkender, at tilskudsordninger bidrager til flere formål men den nuværende fremstilling giver ikke overblik, og det virker til at være et ringe styringsredskab.

4.3 Om kapitel 3: Strategiens sammenhængskraft

4.3.1 Risikostyring (3.1)

Det fremgår af planen, at der ikke afsættes midler i CAP-planen til risikostyring. Der står, at de tilgængelige instrumenter i Danmark - sammen med et veletableret rådgivningssystem og en national risikovurderingsanalyse - udgør en sammenhængende og integreret risikostyring.

Landbrug & Fødevarer vil dog – som også nævnt indledningsvist - opfordre til, at der afsættes en pulje til risikostyring målrettet en kompensation til de aktive landbrugere, der rammes særligt hårdt af en udjævning af betalingsrettigheders værdi.

L&F er derudover enige i, at der ikke kontinuerligt bør anvendes EU-midler til risikostyring i Danmark. Som hovedregel bør risikostyring indføres på et frivilligt markedsbaseret niveau, der besluttet ude på bedrifterne. Producenter i landbrugs- og fødevarerektoren kan være særligt udsatte som følge af biologiske processer og vejrforhold, men usædvanlige begivenheder som fx tørke eller dyresygdomme er uforudsigelige og svære at afbøde på forhånd. I forhold til krisestyring i øvrigt er Landbrug & Fødevarer tilfredse med de eksisterende kriseinstrumenter, der findes under den fælles markedsordning, der under forstyrrelser kan stabilisere markedet for andelsselskaberne, hvilket videre kan modvirke udsving i priserne for andelshaverne.

4.3.2 Oversigt over miljø- og klimaarkitektur (3.2)

Miljø- og klimaarkitekturen i den danske implementering af EU's landbrugspolitik beskrives i afsnit 3.2 i CAP-planen. Her fremgår det særligt, hvordan den foreslåede

implementering af EU's landbrugspolitik bidrager til målsætning D, E og F vedrørende henholdsvis klima, miljø og biodiversitet.

Derudover henvises der til en række nationale indsatser, som også bidrager til de 3 målsætninger. Helt generelt skal det bemærkes, at EU's landbrugspolitik ikke kan løfte hele indsatsen i forhold til klima, miljø og biodiversitet alene. Derfor må indsatsen i EU's landbrugspolitik altid kun betragtes som et bidrag til at nå EU's mere generelle målsætninger på dette område. For eksempel i Farm to Fork strategien og i biodiversitetsstrategien. Det er derfor helt nødvendigt, at der også findes andre finansieringskilder, hvis der på dansk og europæisk niveau skal nås i mål på disse områder. Her er de nævnte finansieringskilder som fx MUDP, klima-skovfonden, landbrugets fonde m.v. langt fra tilstrækkelige.

I forhold til de enkelte målsætninger har Landbrug og Fødevarer følgende overordnede bemærkninger:

Målsætning D: Bidrage til modvirkning af og tilpasning til klimæændringer, herunder ved at reducere drivhusgasemissioner og øge kulstofbinding samt fremme bæredygtig energi

Det fremgår, at særligt lavbundsprojekter, eco-scheme for ekstensivering med slæt, eco-scheme for målrettet regulering og privat skovrejsning vil bidrage til denne målsætning.

For Landbrug & Fødevarer er det helt centralt, at det ikke er EU's landbrugspolitik der alene skal finansiere den vigtige del af klimadagsordenen, der vedrører udtagning af lavbundsjord. Det er vigtigt, at der findes nationale midler til at håndtere denne indsats, så EU's landbrugspolitik i stedet kan fokusere på at generelt at fremme en bæredygtig landbrugsproduktion. Det skal gøres ved at udbyde et bredt eco-scheme, der har fokus på at fremme en bæredygtig landbrugsproduktion, og hvor alle landmænd har mulighed for at deltage og vælge mellem en palette af tiltag. Det kunne for eksempel være præcisionsjordbrug, anvendelse af nitrifikationshæmmere, reduceret jordbearbejdning, bæredygtigt sædskifte, øget græsareal, fremme af plantebaserede fødevarer, proteindyrkning (græs bioraffinering, ærter, hestebønner), økologi m.v.

Målsætning E: At fremme bæredygtig udvikling og effektiv forvaltning af naturressourcerne såsom vand, jord og luft, herunder ved at reducere afhængigheden af kemikalier

Det fremgår, at økologisk arealstøtte, eco-scheme for planteproduktion, kvælstofområder, eco-scheme for målrettet regulering, fosforvådområder, eco-scheme for ekstensivering med slæt, fysiske vandløbsindsatser og privat skovrejsning vil bidrage til denne målsætning.

Landbrug & Fødevarer skal generelt bemærke, at der savnes et bredt eco-scheme, der fremmer bæredygtig produktion og dermed også vil bidrage til denne målsætning, jf. ovenfor. Landbrug & Fødevarer mener også, at fraværet af nye investeringsstøtteordninger fra 2023 og frem er kritisk i forhold til denne målsætning og i forhold til målsætning D. Investeringsstøtteordninger målrettet miljø- og klimainvesteringer på de enkelte bedrifter (modernisering af stalde og investeringer i ny miljøteknologi) vil nemlig sikre implementering af tiltag, der bidrager til en mere klima- og miljøeffektiv produktion, herunder reduktion af både ammoniak og klimagasser i husdyrproduktionen.

I forhold til at reducere kvælstofudvaskningen til vandmiljøet, så bemærkes det, at det i den nyligt indgåede aftale om grøn omstilling af dansk landbrug er hensigten at anvende kollektive virkemidler i videst muligt omfang og dermed reducere fremtidige krav i den målrettede regulering. Derudover er det helt centralt, at hele den individuelle miljøindsats bevæger sig i retning af en udledningsbaseret regulering frem for det nuværende meget snævre fokus på efterafgrøder.

Målsætning F: At bidrage til at standse og vende tab af biodiversitet, forbedre økosystemtjenesterne og bevare levesteder og landskaber

Det fremgår, at eco-scheme for biodiversitet, plejegræsordningen, biodiversitetsskov, rydning/hegning og fysiske vandløbsindsatser bidrager til denne dagsorden.

EU's landbrugspolitik er et af de helt centrale elementer i den danske indsats for at styrke natur og biodiversitet. Den overvejende del af Natura 2000 indsatsen på private arealer finansieres gennem ordninger under landdistriktsprogrammet ligesom naturpleje, der er en central del af naturforvaltningen, også i langt de fleste tilfælde gennemføres på baggrund af tilskud fra landdistriktsprogrammet.

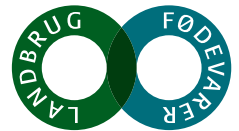
I forhold til tidligere åbnes der med den strategiske CAP-plan for 2023-2027 for en række tiltag under søjle 1, der har til formål at styrke biodiversiteten i landbrugslandet. Dette drejer sig om GLM 8-kravet, den nye bruttoarealmodel og et nyt eco-scheme målrettet biodiversitet.

Fælles for disse ordninger, er at de i højere eller mindre grad vil være med til at styrke naturindholdet i landbrugslandet og på den måde vil øge diversiteten. Det er dog vigtigt at understrege, at hvis man ønsker en indsats, der for alvor kan gøre en forskel i forhold til biodiversitet og de truede arter og deres levesteder, så vil det forudsætte en indsats, der målrettes eksisterende naturarealer samtidig med, at der skabes nye varige levesteder. Således kan de skitserede tiltag i EU's landbrugspolitik ikke stå alene, hvis man skal opnå de fastsatte mål om at standse tilbagegangen i biodiversiteten.

I forhold til de eksisterende ordninger under landdistriktsprogrammet, som planlægges videreført i den kommende periode, er der behov for, at disse underkastes en målrettet revision – evt. ved nedsættelse af en ekspertgruppe, da ikke mindst tilskuddet til pleje af græs og naturarealer gennem en årrække har mødt kritik fra såvel landmænd, landbrugsrådgivere, offentlige naturforvaltere, diverse NGO'er og biodiversitetsforskere. Årsagen til dette er, at ordningerne i sin nuværende form ikke er målrettede og virkningsfulde nok i forhold til målet med ordningerne – nemlig at medvirke til at fremme biodiversiteten og dermed stadse tilbagegangen af arter. De eksisterende ordninger bør revideres så de både er lettere at gennemskue for landmænd og mere målrettede og dermed virkningsfulde.

Tekstnære bemærkninger:

På side 87 nævnes det, at GLM 7 indbefatter pligt til årligt sædskifte for alle afgrøder. Det stemmer ikke overens med selve formuleringen af kravet på side 106. Her fremgår det, at kravet også kan opfyldes via afgrødediversificering.

Landbrug & Fødevarer forventer ikke, at bruttoarealmodellen i sin nuværende form vil bidrage væsentligt til forøgelse af diversiteten i landbrugslandet, da reglerne er for komplekse, jf. s. 94.

4.3.3 Konditionalitet: National implementering af GLM-krav (3.5)

I afsnit 3.5 beskrives udkastet til national gennemførelse af de konditionalitetskrav, der vedrører god landbrugs- og miljømæssig stand af landbrugsjorden (såkaldte GLM-krav). Helt overordnet er det vigtigt, at den danske implementering af GLM-kravene ikke går videre end højst nødvendigt i forhold til den ramme der er sat i EU-lovgivningen på området, og at der er tale om en enkel implementering. Dette er helt centralt for at sikre, at basiskravene for at modtage landbrugsstøtte i EU-landene er relativt ensartede, så de ikke forvrider konkurrenceevnen mellem medlemslandene, og for at sikre, at det er muligt at bygge relevante og meningsfulde støtteordninger ovenpå disse krav, både i søjle 1 og i søjle 2.

Landbrug & Fødevarer har følgende bemærkninger til den foreslåede danske udmøntning:

4.3.3.1 GLM 1: Opretholdelse af permanente græsarealer

Der er lagt op til, at reglen for bevarelse af den nationale andel af permanente græsarealer fortsættes. De væsentligste ændringer i forhold til det nuværende grønne krav er, at referenceåret justeres til 2018, og at økologisk dyrkede arealer nu også er omfattet af kravet.

Referenceår - ønsker at fastholde 2015

For Landbrug & Fødevarer er det helt essentielt, at kravet indrettes på en måde, så sandsynligheden for, at andelen af permanent græs falder med hhv. 3 og 5 pct. reduceres mest muligt. En situation hvor det permanente græsareal fastlåses, og der eventuelt skal bedes om reetablering af permanent græs vil være helt uholdbar for erhvervet. Det kan betyde, at ejendomme med en stor andel af permanente græsarealer vil falde i værdi, da det ikke vil være muligt at ændre produktionsformen på arealerne.

Derfor vil Landbrug & Fødevarer klart opfordre til, at der arbejdes for, at Danmark kan anvende referenceåret 2015, som også har været diskuteret i forbindelse med forhandlingerne i Bruxelles, frem for 2018, som der nu lægges op til. Det er uacceptabelt, hvis et ændret referenceår fører til, at arealet allerede i 2023 er reduceret med mere end 3 eller 5 pct. Det er helt urimeligt, hvis det er ændringen af referenceår alene, der trigger udløsningen af de potentielle restriktioner for permanente græsarealer.

Indlemmelse af økologiske arealer

I forbindelse med indlemmelsen af de økologiske arealer i kravet, er det også u hensigtsmæssigt, at referenceåret er 2018, da økologerne i 2018 ikke var omfattet af reguleringen vedrørende permanent græs. Økologerne ville sandsynligvis have haft en anden generel adfærd i forhold til arealanvendelsen, hvis de havde været omfattet af reguleringen.

Dette skal ses i lyset af, at de bedrifter, som i dag er omfattet af kravet, ofte vælger at have en anden afgrøde på deres græsarealer hvert 5. år for at undgå, at arealet vokser ind i permanent græs status. Denne adfærd skyldes ikke mindst risikoen for, at de

permanente græsarealer vil blive fastlåst, hvis den nationale andel med permanent græs falder. Der er en vis risiko for, at denne adfærd vil blive forstærket, jo tættere det reelle permanente græsareal ligger på den nationale referenceandel.

Derfor skal der tages hensyn til denne økologi problematik, når den nationale andel af permanent græs beregnes.

Det er paradoksalt nok således, at jo mindre risiko der er for, at dette GLM-krav vil blive aktiveret, jo større sandsynlighed vil der være for, at landmændene vil vælge at lade deres arealer vokse ind i permanent græs status. Det er derfor meget vigtigt, at der skabes så meget luft som overhovedet muligt i beregningen af referenceandelen.

4.3.3.2 GLM 2: Minimum beskyttelse af vådområder og tørveområder

Dette GLM-krav er nyt, og det foreslås, at kravet implementeres ved dels at indføre nedsat kvælstofnorm på arealer med organisk kulstofindhold på mere end 6 pct. Og dels ved forbud mod pløjning af kulstofholdige jorder med minimum 12 pct. organisk kulstof inden for § 3 beskyttede arealer.

Landbrug & Fødevarer mener i udgangspunktet, at der er tale om en fornuftig implementering af kravet, i det omfang at implementeringen, som vi forstår det, lægger sig op ad den eksisterende regulering på området. Dette giver mulighed for at give landmændene incitament til at lave yderligere tiltag på lavbundsarealerne via tilskudsordninger som fx nationale udtagningsordninger.

Alle arealer inden for §3-beskyttede områder vil efter den 1. juli 2022 være omfattet af en forbud mod gødsugning, sprøjtning og omlægning. Dette betyder, at disse arealer fremover ikke må pløjes uanset deres indhold af organisk kulstof. Der vil således efter denne dato være overensstemmelse mellem GLM-kravet og reglerne i naturbeskyttelsesloven. Landbrug & Fødevarer finder det hensigtsmæssigt, at man på denne måde har skabt overensstemmelse med eksisterende lovgivning.

Det er vigtigt at understrege, at den nedsatte kvælstofnorm, som skal gælde på arealerne, skal være i overensstemmelse med det faglige behov. Det nuværende faglige forsøgsgrundlag er ikke tilstrækkeligt, og forskerne (AU) er nu ved at udarbejde et stærkere fagligt grundlag, som kan betyde, at normen skal justeres. Det er også vigtigt, at den nedsatte kvælstofnorm skal overholdes på bedriftsniveau, ligesom det er gældende i gødningsreglerne.

4.3.3.3 GLM 3: Forbud mod afbrænding af stubmarker, undtagen af plantesundhedshensyn

Der er tale om en fortsættelse af det eksisterende krav. Det er vigtigt, at det er muligt at fortsætte med de nuværende undtagelser fra kravet, fx i forhold til afbrænding af frøgræshalm og stub.

4.3.3.4 GLM 4: Anlæggelse af 3-meter bræmmer langs vandløb

Kravet om 2-meter bræmmer udvides til et krav om 3-meter bræmmer med forbud mod gødsugning, jordbearbejdning og dyrkning af andre afgrøder end græs og andet grønkorn.

Rent formulingsmæssigt er Landbrug & Fødevarer i tvivl om, hvorvidt der burde have stået "grøntfoder" frem for "grønkorn"?

Landbrug & Fødevarer er utilfreds med, at kravet udvides fra 2 til 3 meter, da kravet om etablering af 2 meter bræmmer, som er en del af nitratdirektivimplementeringen i Danmark, bør være tilstrækkelig implementering af dette krav. Det har vi også kæmpet for i forbindelse med forhandlingerne om reglerne for EU's landbrugspolitik i Bruxelles. Ønskes der bredere bræmmer, kan der i stedet gives incitament til dette via fx det nye eco-scheme til biodiversitet.

Derfor mener Landbrug & Fødevarer, at det bør undersøges nærmere, om det er muligt at fravige EU-kravets hovedregel om 3-meter bræmmer med henvisning til, at det kommende eco-scheme i stedet kan give landmændene incitament til at øge bredden på bræmmerne. Hvis denne udvidelse ikke kan undgås, er det vigtigt, at der kun er tale om en udvidelse af bræmmebredden, der hvor der i dag er krav om 2-meter bræmmer.

Derudover er det vigtigt, at bræmmerne også kan tælle med i opfyldelsen af kravet om etablering af ikke-produktive arealer under GLM 8. Det er også vigtigt, at det er tilladt at færdes på arealerne, fx hvis de bruges som vendeplads i forbindelse med dyrkning af marken, og det er vigtigt, at det fortsat er muligt at afgræsse arealerne.

4.3.3.5 GLM 5: Egnede jordbearbejdning eller andre egnede dyrkningsteknikker til mindskelse af risikoen for jordforringelse, under hensyntagen til hældning

Det foreslås, at der indføres et pløjeforbud på arealer med en estimeret jorderosionsrisiko ved vandafstrømning på minimum 11 tons jorderosion per hektar per år og som samtidig har høj risiko for transport til vandmiljøet. Der kan anvendes alternative erosionshæmmende virkemidler, som konturpløjning, udlæg af markbræmmer, småbiotoper eller brak. Det fremgår af høringsmaterialet, at i størrelsesordenen 136-866 hektar vil være omfattet af kravet. Det fremgår ikke, om der er et minimumskrav til størrelsen af arealet, før det bliver omfattet af kravet.

Der skal sikres minimumsimplicitering

Jorderosion på landbrugsarealer er ikke en væsentlig samfundsmæssig problemstilling i Danmark. Det skyldes, at Danmark – også sammenlignet med mange andre EU-lande – er et land uden bjerge, bjergområder og udbredte stærkt hældende landbrugsarealer. I den udstrækning jorderosion på landbrugsarealer risikerer at finde sted, eller allerede finder sted, er det derfor i første række et problem for den enkelte landmands nuværende eller kommende mulighed for at kunne dyrke sine arealer optimalt.

Den kendsgerning skal afspejles i formuleringen af den kommende danske CAP-strategiske plan og herunder primært udformningen af GLM-krav 6 om jorderosion. Det betyder konkret, at Landbrug & Fødevarer er meget optaget af, at der sikres en absolut minimumsimplicitering af GLM-kravet, hvor der er fokus på landbrugsrådgivning eventuelt suppleret af positive incitamenter inden for rammerne af et eco-scheme, som fx til belønning af pløjefri dyrkning og at småbiotoper udlagt på evt. udpegede arealer kan tælle med i både GLM 8 og i et eco-scheme til biodiversitet.

Modelberegning ikke egnede til regulering

Landbrugsstyrelsens forslag til udpegning af arealer, der vil blive omfattet af GLM-kravet

er baseret på en modelberegning for erosionsrisiko, der er tænkt som et dialogbaseret værktøj og derfor ikke er egnet til at håndtere en egentlig regulering. Der tages med andre ord ikke hensyn til, om der reelt finder erosion sted fra de pågældende arealer. I lyset af de potentielt meget store negative økonomiske konsekvenser af en underkendelse for den enkelte landmand, finder Landbrug & Fødevarer det uacceptabelt, at der ikke er sikret et sammenfald med en faktisk erosionshændelse og virkeligheden. Det er vigtigt, at disse to ting kobles sammen i detail-udmøntningen og kontrollen af dette krav.

Arealudpegning må ikke ramme enkeltlandmænd urimeligt hårdt

I forhold til kravets udbredelse har SEGES analyseret den foreslåede udpegning. Resultaterne når ikke helt frem til den samme størrelsesorden af påvirkede arealer, som de arealangivelser, der er oplyst i høringsmaterialet. Landbrug & Fødevarer vil derfor gerne indlede en dialog med Landbrugsstyrelsen om præcist hvordan kortgrundlaget er fremkommet.

Umiddelbart viser de data, som SEGES har analyseret, at de arealer, der potentielt kan være tale om, som oftest ligger i kanten af marken ned mod vandløb. Alt andet lige, vil det være væsentligt lettere at tilpasse driften på et tiltag, der ligger i kanten af markarealet frem for, hvis det påvirkede areal ligger som en ukurant polygon midt i en mark. Det er dog helt centralt at få kigget på, om der potentielt kan være enkeltlandmænd som bliver ramt urimeligt hårdt af dette krav. Hvis der er tale om store arealer og mange påvirkede marker, kan det få stor betydning for sædskiftet og driften af markerne på bedriften.

Specifikke ønsker til kravsformulering i bekendtgørelser/vejledning

Da kravs-formuleringen ikke er detaljeret udspecificeret i høringsmaterialet, fremgår det ikke, om der er tiltænkt en særlig periode, hvor et eventuelt pløjeforbud er gældende, og om der er fastlagt en minimumsstørrelse for, hvor store arealerne skal være, før de bliver omfattet af kravet. Landbrug og Fødevarer mener, at arealet bør omfatte minimum 0,5 ha per mark, før det omfattes af kravet,

Derudover skal et eventuelt krav om forbud mod pløjning begrænses til at gælde i perioden fra 1. december til 15. februar. Det er også den måde kravet er tilrettelagt på i Schleswig-Holstein, der er et område, som på mange måder ligner Danmark. Det skyldes, at veletablerede afgrøder af vinterkorn eller vinterraps og efterafgrøder beskytter effektivt mod erosion. Landbrug & Fødevarer ønsker, at disse bemærkninger tages i betragtning, når kravet på et senere tidspunkt udmøntes mere specifikt i bekendtgørelser m.v.

4.3.3.6 GLM 6: Minimum plantedække i de mest følsomme periode(r) og/eller arealer

Det fremgår af høringsmaterialet, at GLM 6 foreslås gennemført i Danmark ved at stille et krav om minimum 75 pct. plantedække i den mest følsomme periode. Det fremgår ikke præcist, hvad der betragtes som plantedække, og perioden er heller ikke defineret.

For Landbrug & Fødevarer er det vigtigt, at der sker en absolut minimumsimplementering af dette krav, så kravet ikke forhindrer, at der fremadrettet laves tilskudsordninger til fx

målrettet regulering, og så det undgås, at der kommer et komplekst og uforudsigeligt samspil med reglerne for etablering af efterafgrøder i den nationale lovgivning.

Ønskes implementeret via pligtige - og husdyrefterafgrøder

Derfor ønsker Landbrug & Fødevarer, at kravet implementeres i Danmark via den store indsats som danske landmænd allerede gør i form af etablering af pligtige- og husdyrefterafgrøder. Efterafgrøderne er netop med til at sikre et plantedække på landbrugsarealerne i efterårsperioden for at begrænse risikoen for kvælstofudvaskning, og efterafgrøderne forbedrer samtidig jordkvaliteten. Dette vil klart være den mest enkle implementering af kravet for landmanden. Desuden vil det sikre, at kravet ikke fremadrettet kommer til at spænde ben for en mere målrettet og udledningsbaseret kvælstofregulering.

Det skal sikres, at der ikke er landmænd, der kommer i klemme

Et krav som det foreslåede vil tilføje unødvendig regelkompleksitet for landmanden. Derudover er Landbrug & Fødevarer alvorligt bekymret for, at det foreslåede krav vil betyde, at en række landmænd vil komme alvorligt i klemme i forhold til deres nuværende driftsform. Det er dog svært at analysere i detaljer, da oplysningerne om de specifikke betingelser for kravet er meget sparsomme.

Svært at vurdere konsekvenserne af kravet ud fra de sparsomme oplysninger

Ud fra det oplyste vurderes det umiddelbart, at følgende typer af landmænd, kan have store problemer med at overholde kravet: Små landmænd, økologiske landmænd og forskellige typer af specialproduktion.

Karakteren og omfanget af problemerne vil i høj grad afhænge af den specifikke udformning af kravet, herunder både perioden og hvad der tæller med som plantedække. Det er sandsynligt, at det vil være nødvendigt at definere nogle undtagelser fra kravet for en eller flere grupper af landmænd. Landbrug & Fødevarer har brug for mere information om kravet, før det er muligt præcist at beskrive hvilke udfordringer, der kan opstå for landmændene.

Alt efter hvordan kravet defineres, kan det for eksempel give udfordringer i specialproduktion, hvor afgrøden høstes meget sent. Det gælder fx dyrkning af kål og salat, og nogle afgrøder høstes løbende hen over vinteren som fx porrer, kartofler (både konsum og stivelse) og gulerødder. Kravet kan også blive problematisk for visse planteskoler.

Alle typer plantedække skal kunne tælle med

I forhold til hvilken type plantedække, der tæller med i kravet, er det selvfølgelig vigtigt, at al biomasse tælles med i kravet, det vil sige både stub, ukrudt/spildkorn, nedvisnede (og endnu ikke høstede) afgrøder, marker med delvist høstede afgrøder, alle typer efterafgrøder med tidligste destruktionsfrist den 20. oktober, inklusiv de målrettede efterafgrøder og at alle afgrøder og plantearter kan tælle med.

Det mest enkle vil være, at udelukkende pløjede - og endnu ikke tilsåede arealer betragtes som uden plantedække. Det skal dog være muligt at pløje arealerne i den fastsatte periode, og det skal være muligt at tage hensyn til, at nogle sædskifter kræver et såbed, hvor marken ligger med bar jord i en periode. Det kan for eksempel være så frost

kan hjælpe ved at etablere en rimelig jordstruktur særligt på lerjord, med henblik på etablering af en efterfølgende vårafgrøde i et godt såbed. Derfor er det helt essentielt, at det fortsat er muligt at pløje arealerne efter den 20. oktober med henblik på etablering af en efterfølgende vårafgrøde. Særlig på lerjord vil det være meget problematisk, hvis dette ikke er muligt.

Krav om 75 pct. plantedække skal sættes ned og opfyldes på landsplan

Helt generelt mener Landbrug & Fødevarer, at et krav om 75 pct. plantedække er meget højt sat. Dette krav bør sættes betydeligt ned. Dette bør være muligt under hensyntagen til, at der i den kommende CAP-plan forordning står, at *“In duly justified cases, Member states may adapt in the regions concerned the minimum standards to take into account the short vegetation period resulting from the length and severity of the winter period.”* (Annex III).

Landbrug & Fødevarer mener, det bør undersøges, om kravet i stedet kan opfyldes på landsplan.

I selve kravs-formuleringen er det uklart, om der er tale om 75 pct. af markens areal eller 75 pct. af bedriftens arealer. Hertil skal det bemærkes, at kravet bør stilles som en procentandel af bedriftens arealer, og ikke af ”markens areal”. Ved en kontrol af en mark, bør al biomasse godkendes uanset fremspiringsstadiet – nærmere bestemt alt som ikke er bar jord.

4.3.3.7 GLM 7: Årlig afgrødevariation

Kravet foreslås implementeret i Danmark ved en fortsættelse af det nuværende krav om afgrødediversificering, dog med skærpede procentsatser for hvor meget hovedafgrøder må udgøre af omdriftsarealet. Det vil også være muligt for bedrifterne at opfylde kravet ved årligt sædskifte på alle bedriftens omdriftsmarker. Økologer, bedrifter under 10 ha og bedrifter med mere end 75 pct. græs, brak m.v. er undtaget fra kravet.

Ønsker udelukkende krav til afgrøder med risiko for opformering af sædskiftesygdomme

Først og fremmest mener Landbrug & Fødevarer, at det skal undersøges, om det som alternativ er muligt at implementere kravet i Danmark ved at stille krav om, at afgrøder, hvor der er alvorlig risiko for opformering af sædskiftesygdomme, ikke må dyrkes på det samme areal to år i træk. Det kunne for eksempel være roer, kartofler, raps og ærter. Dette vil helt klart være den mest enkle og ubureaukratiske måde at implementere kravet på og samtidig begrænse risikoen for sædskiftesygdomme som eksempelvis roe- og kartoffelnematoder, rodbrandsvampe, kålbrot og ærtesyge.

Dette skal også ses i lyset af, at det nuværende afgrødediversificeringskrav har været problematisk for en række mindre landbrug, hvor det ikke er muligt at få det til at hænge sammen driftsøkonomisk, hvis der skal dyrkes enten 2 eller 3 afgrøder. Det er særligt de mindre landbrug, der ligger lidt over 30 ha. Derudover vil det være langt lettere at definere støttebetingelserne for eco-schemet til plantebaseret produktion, hvis kravet implementeres på denne måde.

Brug for tilpasninger, hvis hovedreglen bliver afgrødediversificering

Hvis EU-Kommissionen ikke vil godkende denne implementeringsmodel i Danmark, kan Landbrug & Fødevarer som alternativ acceptere, at den nuværende

afgrødediversificeringsregel fortsætter med mulighed for alternativt at opfylde kravet ved årligt sædskifte. Det er ekstremt vigtigt, at der ikke udelukkende bliver tale om et krav om årligt sædskifte, da dette vil have en meget uhensigtsmæssig virkning i forhold til både den nationale miljøregulering og vanlig dyrkningspraksis i Danmark.

Netop fordi de mindre landbrug rammes hårdt økonomisk af dette krav, og da vi i det hele taget har en høj gennemsnitlig bedriftsstørrelse i Danmark sammenlignet med andre lande, er det dog meget vigtigt, at grænsen for, hvornår en bedrift skal etablere 3 forskellige afgrøder hæves fra 30 hektar til 45 hektar.

Landbrug & Fødevarer ønsker ikke at justere de nævnte procentsatser, da de nuværende grænser allerede giver en del udfordringer for nogen typer bedrifter. Det er også vigtigt at perioden for opfyldelse af afgrødediversificering fortsætter som den nuværende. Dvs. fra 15. maj til 25. juli. Denne periode er blevet fastlagt under hensyn til, at reglen skal kunne fungere for alle typer afgrøder, både dem, der høstes tidligt (allerede i maj) og dem der sås sent. For at sikre en tilstrækkelig fleksibel lovgivning, som let kan tilpasses hvis der opstår behov for det, vil Landbrug & Fødevarer dog opfordre til, at den præcise periode ikke skrives ind i CAP-planen.

For de landmænd, der vil vælge at opfylde kravet ved årligt sædskifte på alle marker, er det vigtigt, at det sikres, at kravet om afgrødeskifte ikke gælder for græs, brak og flerårige afgrøder, og at efterafgrøder også tæller som et afgrødeskifte, jf. formuleringen "*appropriately managed secondary crops*" i det foreløbige udkast til forordning for de strategiske planer (Annex III).

Det foreslås, at småbiotoper også kan tælle som en selvstændig afgrøde i forhold til afgrødediversificering, da de er med til at skabe diversitet i det dyrkede areal og de kan medvirke til at arealer med en ringe jordkvalitet ikke overudnyttes.

Undtagelser til kravet

Det bemærkes, at den nuværende undtagelse for afgrødediversificeringsreglen, hvor landmænd, der bytter mere end 50 pct. af deres jord med en anden landmand hvert år, kan undgå afgrødediversificering, hvis de samtidig har en anden afgrøde på arealet end året før, ikke er taget med i udkastet. Landbrug & Fødevarer har kigget på, om dette vil give problemer for de, hovedsageligt stivelseskartoffelavlere, der har benyttet undtagelsen. Mange stivelseskartoffelavlere bytter årligt jord med andre landmænd for at sikre et sundt sædskifte for kartoflerne. Derfor indeholder det ansøgte areal typisk stort set kun stivelseskartofler. Den umiddelbare vurdering er, at de avlere, der har benyttet den nuværende undtagelse, vil have mulighed for at bruge muligheden for årligt afgrødeskifte i stedet. Det er dog vigtigt, at det sikres, at der ikke kommer nogen i klemme som følge af ændringerne.

Teknisk bemærkning

Landbrug & Fødevarer går ud fra, at de hektarstørrelser, der nævnes (10 og 30 ha), er bedriftens omdriftsareal og ikke bedriftens totale areal.

4.3.3.8 GLM 8: Udlægning af mindst 4 pct. ikke-produktive elementer på omdriftsarealer, bevarelse af landskabstræk og forbud mod klipning af hække og træer i fuglenes yngletid

Landbrugsstyrelsen foreslår, at kravet om etablering af ikke-produktive elementer på omdriftsarealer implementeres ved, at alle landmænd skal udlægge mindst 4 pct. af deres omdriftsareal til ikke produktive elementer. Landmændene vil have mulighed for at få tilskud under et eco-scheme til udlægning af yderligere elementer, men landmændene vil ikke have mulighed for at opfylde en del af kravet ved etablering af efterafgrøder og kvælstoffikserende afgrøder.

Landbrugsstyrelsen har endvidere valgt ikke at anvende muligheden for at undtage bedrifter med under 10 hektar omdriftsareal og landmænd med mere end 75 pct. græs, brak m.v. fra kravet.

Problematiske, at der er tale om de facto braklægningskrav, brug for flere alternativer

I høringsmaterialet lægges der op til, at brak, markbræmmer, småbiotoper, vildt- og bivenlige tiltag, GLM-søer og -vandhuller, GLM-fortidsminder og 3-meter bræmmer skal kunne tælle med i opfyldelsen af kravet.

Landbrugsstyrelsen har tidligere oplyst, at forventningen er, at ca. 15.000 ha eksisterende småbiotoper kan tælle med i kravet. Taget i betragtning, at der på landsplan skal udlægges i størrelsesordenen 90.000 hektar under dette krav, vil det betyde, at kravet de facto vil blive et braklægningskrav.

Dette er helt uacceptabelt. Landbrug & Fødevarer mener derfor, at det er afgørende vigtigt, at eksisterende diger, læhegn og småbiotoper liggende i kanten af markblokken også kan tælle med i opfyldelsen af kravet. Desuden skal det undersøges, om fx striber mellem arealer med solpaneler og BNBO-arealer kan tælle med i opfyldelsen af kravet.

Disse elementer er af mere varig karakter, og de vil derved være levested for flere arter, der kan bidrage til diversiteten i landbrugslandet. Hvis ikke disse elementer kan tælle med, vil det give landmændene et meget u hensigtsmæssigt incitament til at fjerne de eksisterende læhegn og biotoper for i stedet at etablere nye læhegn og biotoper på støtteberettiget areal, så de kan tælle med i opfyldelsen af kravet. Dette vil være meget kritisk for diversiteten i landbrugslandet.

Derudover vil et de facto braklægningskrav kraftigt øge landmændenes incitament til at omlægge nuværende permanente græsarealer til brak for at opfylde kravet om 4 pct. ikke produktive arealer. Dette vil være meget problematisk, da det kan risikere at reducere den nationale andel af permanent græs, så der kommer udfordringer med GLM 1. Dette er med til at understrege vigtigheden af, at eksisterende læhegn m.v. skal kunne tælle med i opfyldelsen af kravet.

Efterafgrøder og kvælstoffikserende afgrøder skal også kunne tælle med

Landbrug & Fødevarer mener, det skal være muligt for landmænd i Danmark at anvende efterafgrøder og kvælstoffikserende afgrøder til opfyldelse af kravet. Hvis en landmand vælger dette, vil kravet stige til 7 pct. af omdriftsarealet hvoraf de 3 pct. af omdriftsarealet skal udlægges med ikke-produktive elementer. Alle pligtige- og husdyrefterafgrøder skal kunne tælle med i opfyldelsen af kravet uden ekstra betingelser.

Bedrifter under 10 hektar og bedrifter med meget græs skal undtages fra kravet

Landbrug & Fødevarer mener, det er meget vigtigt, at undtagelsesbestemmelserne for landmænd med mindre end 10 hektar omdriftsareal og for landmænd med meget græs, brak m.v. anvendes i Danmark.

En landmand med 2 ha omdriftsareal vil i givet fald skulle etablere 800 m² ikke-produktivt areal. De reelle administrative omkostninger ved håndtering af kravet for både landmand og myndigheder står ikke mål med den effekt som kravet vil have. Til gengæld er det vigtigt, at disse landmænd får mulighed for frivilligt at udlægge småbiotoper m.v. fx til et biodiversitets eco-scheme.

Giv større incitament til småbiotoper

Eftersom der generelt samfundsmæssigt er et stort ønske om, at der skabes flere småbiotoper i landbrugslandet foreslår Landbrug & Fødevarer, at der gives et større incitament til at udlægge småbiotoper frem for brakarealer ved at fastsætte en omregningsfaktor på mere end 1 for småbiotoper.

Det skal tillades, at dyr kan færdes på småbiotoper

En række af de småbiotoper, der eksisterer i dag indenfor markblokkene (enten som huller i markblokken eller som fradrag til grundbetalingsarealet) ligger på omdriftsarealer, der afgræsses af dyr. Det gælder ikke mindst økologiske arealer. Her tjener disse biotoper også det formål at sikre ly og læ til dyrene. Det er derfor meget vigtigt, at både eksisterende og nye småbiotoper på denne type arealer kan tælle med i opfyldelsen af GLM 8, uden at disse arealer skal hegnes fra de øvrige afgræsningsarealer.

Ser vi på formuleringen af GLM 8 i det foreløbige udkast til forordning (Annex III), står der, at der er tale om "Minimum share of agricultural area devoted to non-productive areas or features". Det vil sige, at der ikke i udgangspunktet må være produktion på arealerne i form af for eksempel dyrkning af afgrøder. Der står ikke, at der ikke må være landbrugsaktivitet. Derfor ser Landbrug & Fødevarer ikke noget problem i at lade dyrene færdes på arealer som fx småbiotoper. Der er netop tale om en landbrugsaktivitet. Dyrene bruger træer og buske som ly og læ, men der er ikke tale om decideret landbrugsproduktion. Dyrenes fødegrundlag består af plantedækket på de arealer, der omkranser småbiotoperne.

Brakarealer, der anmeldes under GLM 8, må ikke blive til permanent græs

Landbrug & Fødevarer mener, det er vigtigt, at det sikres, at de arealer, der anmeldes som brak, til opfyldelse af kravet om udlægning af ikke-produktive arealer, ikke bliver til permanent græs, hvis de ligger mere end 5 år på det samme areal. Denne regel er også gældende for arealer, der i dag anvendes til MFO-brak.

Erstatningsarealer, tilplantning og læhegn

Det er vigtigt, at det i forbindelse med en kontrol bliver muligt for landmanden at anvise erstatningsarealer, hvis det viser sig, at et areal bliver underkendt til opfyldelse af GLM 8. Det kunne fx være et brakareal, hvor aktivitetskravet ikke er blevet opfyldt, eller hvor der ved en fejl har været aktivitet i forbudsperioden.

Det er vigtigt, at der i definitionen af en småbiotop også indgår læhegn, som er etableret midt i en markblok og derfor fremgår som et "hul" i den eksisterende markblok eller som et "fradrag grundbetaling" inde i markblokken.

Det er vigtigt, at det er muligt at etablere småbiotoperne ved tilplantning med træer og buske, herunder også i form af læhegn. I den forbindelse går Landbrug & Fødevarer ud fra, at eksisterende læhegn, der ligger som huller eller grundbetalingsfradrag i markblokkene kan tælle med i GLM 8 som småbiotoper.

Bruttoarealmodel

Omtale af sammenhæng mellem GLM-8 kravet og bruttoarealmodellen sker i afsnittet om bruttoarealmodellen senere i høringssvaret.

GLM-landskabelementer

Det er positivt, at de nuværende beskyttede GLM-landskabelementer fortsætter, og at antallet af GLM-landskabelementer ikke udvides.

Forbud mod beskæring i fuglenes ynglesæson

Eftersom der fremadrettet vi være flere træer og småbiotoper på det støtteberettigede areal (rodfæstet i markblokken) er det meget vigtigt, at kravet om forbud mod beskæring af træer, buske og hække i fuglens ynglesæson udmøntes på en måde, så det sikres, at det er muligt at beskære når det er muligt at færdes på arealerne. Det må ikke være for fugtigt, og det skal undgås at den voksende afgrøde bliver beskadiget. Det er vigtigt, at der gives en klar definition af perioden og at der fastsættes en samlet tid som gælder for alle fugle, og at periode ikke er længere end den periode, der er fastsat i det nuværende krav.

4.3.3.9 GLM 9: Forbud mod omlægning eller pløjning af permanente græsarealer i Natura 2000-områder

Det er vigtigt, at det blot er den nuværende arealudpegning, der fortsætter, så kravet fortsætter helt uændret i den kommende periode for EU's landbrugspolitik.

4.4 Om kapitel 4: Elementer fælles for flere støtteordninger

4.4.1 Definitioner og minimumskrav (4.1)

Det fremgår ikke af høringsmaterialet, om der i forhold til de enkelte definitioner er en tilsigtet realitetsændring sammenlignet med definitionerne i det nuværende regelsæt. Det anbefales derfor, at der laves en oversigt over, hvilke ændringer de justerede definitioner giver anledning til. En række af definitionerne er endnu ikke fastlagt. Det gælder for eksempel definitionen af aktiv landbruger. Landbrug & Fødevarer går ud fra, at disse definitioner kommer i høring, inden de skrives ind i planen. Helt overordnet er det uklart, hvilken status CAP-planen har rent juridisk i forhold til definitionerne. I den forbindelse vil Landbrug & Fødevarer gerne have bekræftet, at det er EU-forordningen og bekendtgørelserne, der retligt fastlægger definitionerne. Her er det vigtigt, at CAP-planen ikke bliver begrænsende.

4.4.1.1 Landbrugsaktivitet

Den overordnede definition af landbrugsaktivitet er defineret på side 109. Landbrug & Fødevarer har følgende spørgsmål og kommentarer til definitionen.

Det fremgår, at opdræt og hold af landbrugsdyr på landbrugsarealer betragtes som en landbrugsaktivitet. Landbrug & Fødevarer går ud fra, at opdræt og hold af landbrugsdyr i stalde også betragtes som landbrugsaktivitet, den foregår blot ikke på landbrugsarealer.

Det fremgår, at skovlandbrug i form af samdyrkning af frugt, bær eller nødder med en anden afgrøde betragtes som landbrugsaktivitet. Landbrug & Fødevarer bemærker, at der er meget brug for forenkling af reglerne for ansøgning om støtte til udearealer til dyr, herunder fx økologiske hønsegårde og udearealer til grise, som typisk består af en kombination af åbne arealer og forskellige typer af bevoksning. Det er vigtigt, at disse arealer er lette at indtegne i en støtteansøgning, så der ikke bliver tale om uhåndterbare mosaikmarker. Se uddybende bemærkninger i afsnittet vedrørende økologisk arealstøtte.

Det fremgår at dyrkning af græs og energiafgrøder med paludikultur betragtes som landbrugsaktivitet. Landbrug & Fødevarer søger en nærmere forklaring af betydningen af dette. Betyder det for eksempel, at dyrkning af energiafgrøder kun er støtteberettiget, hvis de dyrkes på vådlagte arealer?

4.4.1.2 Landbrugsareal

Agerjord, permanente afgrøder og permanent græs defineres i dette afsnit. Det fremgår af høringsmaterialet, at der lægges op til en forbudsperiode mod slåning af brakarealer fra 1. maj til 31. juli, det vil sige samme periode som i de nuværende regler, og at det for den enkelte ordning er muligt at fastsætte en længere forbudsperiode.

Forbudsperiode skal ikke være del af implementering af EU-regler

Landbrug & Fødevarer mener det er helt overflødigt at beskrive regler om en forbudsperiode i den strategiske plan, da der er tale om et rent nationalt krav, som ikke er hjemlet i EU-lovgivningen.

Ud fra et driftsmæssigt perspektiv er der allerede i dag den udfordring, at den nuværende forbudsperiode kraftigt begrænser det tidsrum, hvor det er muligt for landmanden at komme ud og slå arealerne, og hvor der vil være nogenlunde sikkerhed for, at det er muligt at færdes på arealerne uden at det bliver for vådt. Det gør, at landmanden allerede i dag løber en vis risiko for, at det ikke vil være muligt at opfylde støttebetingelserne, særligt i år, hvor efteråret bliver vådt.

For de brakarealer, der fremadrettet skal anvendes til at opfylde det kommende krav i EU's landbrugspolitik om udlægning af ikke-produktive arealer (GLM 8), vil det betyde, at landmanden ved en eventuel udvidelse af forbudsperioden vil løbe en ganske betydelig risiko for, at arealet ikke kan opfylde støttebetingelserne, og at brakarealet derfor vil blive underkendt både som støtteberettiget under basisindkomststøtteordningen og som opfyldelse af GLM 8 kravet.

Ud fra disse betragtninger har Landbrug & Fødevarer den generelle holdning, at der ikke bør fastsættes en periode, hvor der er forbud mod slåning af brakarealer som led i implementeringen af et basiskrav i EU's landbrugspolitik.

Landbrug & Fødevarer anerkender dog, at der ud fra et biodiversitetsmæssigt hensyn er nogle perioder, hvor det kan være mere hensigtsmæssigt at slå arealerne end andre, og

at det mest hensigtsmæssige slåningstidspunkt vil afhænge af, hvilke dyre- og plantearter der ønskes hensyntagen til. Det vil dog ikke være hensigtsmæssigt at låse sig fast på regler om en forbudsperiode i den strategiske plan.

Ud fra de driftsmæssige hensyn vil vi dog på det kraftigste opfordre til, at det sikres, at den nuværende forbudsperiode ikke udvides, da det vil give alt for store risici for landmændene. På baggrund af de store potentielle økonomiske konsekvenser ved en ændret forbudsperiode, skal landmændene i givet fald skal have langt, langt større sikkerhed for, at de kan få dispensation for aktivitetskravet, hvis vejrforholdene forhindrer overholdelse af aktivitetskravet.

Stævningstid for lavskovsarter

Det er positivt, at det er skrevet ind i udkastet, at det er muligt at fastsætte et længere minimumskrav til høst af lavskovsarter end 10 år. Der er nemlig en række arter, hvor det er meget vigtigt, at der gives mulighed for en længere stævningsperiode. Det drejer sig blandt andet om fortsættelse af den forlængede stævningstid for poppel.

4.4.1.3 Støtteberettigede hektar

Det foreslås i høringsmaterialet, afsnit 4.1.3.4, at perioden for, hvornår et landbrugsareal skal opfylde definitionerne af støtteberettigede hektar i den kommende periode, er fra 15. marts til 25. oktober.

Det er lidt uklart, om denne periode svarer til den periode, der på nuværende tidspunkt er defineret som dyrkningsperioden, der strækker sig fra 15. maj til 25. september (1. juni til 25. oktober for permanent græs), eller om der henvises til de generelle regler for, at et areal i udgangspunktet skal være et støtteberettiget landbrugsareal hele kalenderåret.

Eftersom perioden slutter den 25. oktober, vil det være meget positivt hvis betydningen af dette er, at det fremadrettet vil være muligt at plante skov og juletræer på et landbrugsareal allerede fra den 25. oktober. Som reglerne er i dag, skal dette vente til efter den 1. januar.

Det er dog vigtigt at det sikres, at den foreslåede periode ikke får betydning for, om arealer der fx er midlertidigt vandlidende om vinteren, vil være støtteberettigede. Så længe det er muligt at gennemføre landbrugsaktivitet på disse arealer på et tidspunkt i sommerhalvåret, må disse arealer være støtteberettigede. Derudover er det også vigtigt, at vintergræsning er muligt, og at landbrugsaktivitet der gennemføres udenfor den fastsatte periode, også kan medvirke til arealets støtteberettigelse.

Landbrugsaktivitet hvert andet år på brakarealer

Landbrug & Fødevarer savner, at der i afsnit 4.1.3.5 findes en beskrivelse af, om der påtænkes udelukkende at stille krav om landbrugsaktivitet hvert andet år på brakarealer og blomsterbrakarealer. Til nogle af de workshops som Landbrugsstyrelsen har afholdt har det været oplyst, at det har været planen at implementere dette i den kommende periode.

Minimumskrav til landbrugsaktivitet

I afsnit 4.1.3.1 fremgår det, i overensstemmelse med forordningen, at arealer i udgangspunkt er støtteberettigede, når der gennemføres landbrugsaktiviteter til

opretholdelse af arealer i landbrugsmæssig stand, der gør dem egnede til græsning eller dyrkning. Landbrug & Fødevarer vil gerne have en afklaring af, om minimumskravet til landbrugsaktiviteter på græsarealer og brakarealer i henhold til EU-lovgivningen kan udgøres af andre aktiviteter end slåning, og om sådanne alternative aktiviteter kunne være mere gavnlige for biodiversiteten.

4.4.1.4 Bruttoarealmodel

I afsnit 4.1 om definitioner og minimumskrav fremgår det flere steder, at den såkaldte bruttoarealmodel tænkes indført i Danmark ved at tillade op til 20 pct. småbiotoper/arealer uden landbrugsaktivitet på støtteberettigede arealer, så længe dette ikke er i uoverensstemmelse med national lovgivning. Derudover fremgår det af afsnit 4.1.3.6 at elementer, der anvendes til opfyldelse af GLM 8 og elementer, som indgår som en del af eco-schemes også er tilladt på det støtteberettigede areal. Det er også beskrevet, at elementer som indgår i bruttoarealmodellen, GLM 8 og eco-schemes til sammen ikke må udgøre mere end 50 pct. af markens areal.

Unødig høj regelkompleksitet vil give begrænset bidrag til biodiversitet

Den foreløbige udformning af modellen, som vi har set beskrevet, ser desværre ud til at være præget af komplekse regler og administrativt bøvvl for landmændene. Derudover vil basiskravet om udlægning af 4 pct. af omdriftsarealet til ikke-produktive arealer, og den supplerende mulighed for at få tilskud til at udlægge yderligere arealer via et eco-scheme, sandsynligvis begrænse landmændenes lyst til at udlægge yderligere arealer under bruttoarealmodellen. Der er derfor en stor risiko for, at der kun vil være få landmænd, der vil anvende ordningen.

Udgangspunktet er ellers, at der er mange landmænd, som gerne vil udlægge flere småbiotoper på deres bedrifter. I Landbrug & Fødevarer bakker vi derfor også op om bruttoarealmodellen, som vi aktivt har arbejdet for blandt andet i de politiske drøftelser i EU. Men vores opbakning har bygget på, at det blev en enkel ordning. Hvis ordningen bliver kompliceret og administrativt tung – med dertil hørende risiko for sanktioner – vil det yderligere bidrage til at afholde mange landmænd fra at anvende ordningen.

Vi er med andre ord meget bekymrede for, at hvis bruttoarealmodellen ikke er enkel, vil den kun i et meget begrænset omfang bidrage til at skabe flere småbiotoper.

Udfordringerne med bruttoarealmodellen

Udfordringen ligger blandt andet i, at der vil blive stillet krav om, at de arealer, der lægges ud som småbiotoper, skal indtegnes på et kort i forbindelse med EU-ansøgningen. Selvom indtegningen ikke behøver at være helt præcis, vil de fleste sandsynligvis tegne præcist ind. Det skyldes dels, at det indtegnede areal skal fradrages i kvælstofkvoten, dels at landmanden vil få en sanktion, hvis naturen breder sig ud over det indtegnede areal.

Samtidig hører vi, at de vildt- og bivenlige tiltag, som landmændene i dag kan etablere uden krav om indtegning, fremadrettet vil blive mødt med et krav om indtegning på kort. Det vil for mange sætte en stopper for etableringen af de mange fine blomsterstriber, der de senere år gradvist er blevet mere udbredte. Det skyldes, at landmanden, ud over etableringsomkostningerne, også vil skulle bekoste en rådgiver til at lave en ekstraordinær tilretning af markkortene i EU-ansøgningen.

Der lægges op til, at det kun er nye småbiotoper, der kan tælle med i bruttoarealmodellen. Det vil derfor blive enormt komplekst at holde styr på "nye" og "gamle" biotoper.

Dertil kommer, at det fremadrettet vil være muligt at sikre støtte til fx småbiotoper via flere forskellige regelsæt. Dette være sig blandt andet via bruttoarealmodellen, GLM 8 og et eco-scheme til biodiversitet. Disse regler vil ikke være ens, og de vil derfor i høj grad bidrage til kompleksitet og uoverskuelighed for landmanden. Det vil give øget risiko for fejl og sanktioner.

Derudover er der som noget nyt også i høringsmaterialet fastsat en maksimal procentsats for, hvor meget arealet udlagt med disse elementer (elementer udlagt under GLM 8, bruttoarealmodel og eco-scheme til biodiversitet) maksimalt må fylde på en mark (50 pct.). Dette hænger ikke sammen med hvad Landbrug & Fødevarer tidligere har fået oplyst. Herunder blandt andet, at det under GLM 8 vil være muligt at udlægge en hel mark til en småbiotop. I en del tilfælde kan dette være fordelagtigt for landmanden og for biodiversiteten.

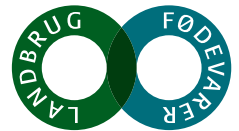
Hvis tiltagene under GLM 8 og bruttoarealmodellen skal bidrage mest muligt til at styrke biodiversiteten i landbrugslandet, er det afgørende, at der gives bedst mulige rammer for at de omfattede tiltag både kan blive flerårige, og at de kan målrettes og udlægges de steder, hvor de naturgivne forhold tilsiger det samt, at der kan etableres de størst mulige arealer. Ved at fastsætte grænser på, hvor stor en andel af den enkelte mark, der må udgøres af ikke-produktive elementer eller småbiotoper gøres det vanskeligt for landbrugeren at optimere indsatsen – både i forhold til at opnå den bedst mulige effekt for natur og biodiversitet og i forhold til et driftsøkonomisk perspektiv.

Landbrug & Fødevarers forslag til bruttoarealmodel 2.0

Alt dette bidrager til en helt uoverskuelig kompleksitet og understreger i den grad behovet for forenkling. På den baggrund vil Landbrug & Fødevarer foreslå en bruttoarealmodel version 2.0 som vil sikre en mere enkel implementering end det der lægges op til for nuværende.

Bruttoarealmodel version 2.0 indeholder følgende:

1. Arealer som vil være støtteberettigede ved indtegning på kort
 - a. Alle småbiotoper, lavninger, vildt- og bivenlige tiltag m.v. på omdriftsarealer og permanente græsarealer som anvendes eller kan anvendes til opfyldelse af GLM-8 eller eco-scheme til biodiversitet under følgende forudsætninger:
 - i. Det skal være muligt at overanmelde arealerne, så landmanden frivilligt kan udlægge flere arealer end han er forpligtet til under GLM 8 og eco-scheme til biodiversitet. Overanmeldte arealer skal også være berettiget til basisindkomststøtte.
 - ii. Alle skal frivilligt kunne anmelde arealer under de to ordninger - også bedrifter med under 10 hektar, som er undtaget fra GLM 8.

- iii. Der må ikke stilles krav om, at arealerne skal hegnes fra på arealer med græssende dyr.
- 2. Arealer som vil være støtteberettigede uden indtegning på kort
 - a. Buske, træer m.v. som er tilladte på permanente græsarealer på baggrund af reglerne om markblokkens støtteprocent fortsættes. Det er her tilladt at have op til 10 pct. af disse elementer på arealet uden at disse arealer skal tegnes ind på markkort.
 - b. Muligheden for at have op til 10 pct. vildt- og bivenlige tiltag på arealet uden krav om indtegning fortsættes. Definitionen af vildt- og bivenlige tiltag udvides til også at omfatte eksisterende og nye udyrkede lavninger, småbiotoper m.v.

Derved opnås et mere enkelt og lidt mere fleksibelt setup, hvor hovedreglen for landmanden er følgende:

Arealer, der skal opfylde basiskrav og forpligtelser i ordninger skal tegnes ind. Derudover må der være 10 pct. småbiotoper m.v. som ikke skal tegnes ind. Ønsker landmanden endnu flere småbiotoper er dette også muligt, hvis blot de tegnes ind som en overanmeldelse af arealerne til GLM 8 og/eller eco-scheme til biodiversitet.

Tekniske bemærkninger vedr. bruttoarealmodellen/støtteberettigede arealer

Markblokkens støtteprocent er ikke nævnt i høringsmaterialet. Det er vigtigt, at disse regler fortsætter.

Det er vigtigt, at der med opvækst af buske og træer på fx småbiotoper også tillades plantning af træer, herunder også plantning af læhegn, så der ikke kun er tale om naturlig opvækst af træer.

4.4.1.5 Artikel 4-undtagelsen (tidligere artikel 32)

I høringsmaterialet på side 112 fremgår det hvilke arealer, der fremadrettet er tiltænkt at kunne fortsætte med at modtage basisindkomststøtte, selvom de almindelige støttebetingelser ikke er opfyldt. Dvs. videreførelsen af den såkaldte artikel-32 undtagelse, som står i artikel 4 i det nye forordningsgrundlag.

Det er positivt, at referenceåret for, hvornår et areal kan blive omfattet af denne undtagelse, ikke længere er, om det var et landbrugsareal i 2008, men blot, at arealet som minimum har modtaget grundbetaling eller basisindkomststøtte i ét år i perioden fra 2015 og frem. Dette vil forhåbentlig lette den administrative håndtering af kravet, både for landmanden og for myndighederne. I det hele taget er det meget vigtigt, at anvendelsen af denne undtagelse er enkel og lige til for landmanden, og at det ikke forsinkes tilskudsudbetalingen.

Der er en række af de vedtagne undtagelser under artikel 4 (1) (c) (ii) i den foreløbige forordningstekst, som ikke er beskrevet i udkastet til CAP strategisk plan. Det drejer sig om bestemmelsen vedrørende implementering af Vandramme- og Natura2000-direktiverne og muligvis også dele af bestemmelsen vedr. skovrejsningsordninger. Det er vigtigt, at disse undtagelser fortsat anvendes i Danmark, uanset om de beskrives i den strategiske plan. I det hele taget er det vigtigt, at det sikres, at alle arealer der hidtil har

været anmeldt under artikel 32 i 1307/2013 fremadrettet kan anmeldes under artikel 4 i den nye regulering.

Særligt vedr. klimaprojekter

Det skal bemærkes, at Landbrug & Fødevarer mener, at lavbundsjord skal udtages med nationale midler og ikke med midler fra EU's landbrugspolitik. Uanset hvordan det politisk besluttes at gennemføre denne indsats, er det vigtigt at ordningerne fungerer.

Nedenstående bemærkninger vedrører derfor ordningernes funktionalitet, særligt med fokus på, om det er muligt at fortsætte med at modtage basisindkomststøtte til arealer i lavbundsprojekter, hvor de almindelige støttebetingelser ikke længere kan opfyldes.

I forhold til gennemførsel af klimaprojekter som fx vådlægning af lavbundsarealer, hvor det ikke længere er muligt at opfylde de almindelige støttebetingelser, fremgår det, at nationale ordninger til reduktion af drivhusgasudledning er omfattet af undtagelsesbestemmelsen.

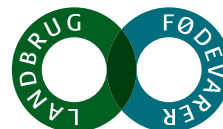
Det fremgår, at arealer med tilsagn under landdistriktsprogrammet kan modtage basisindkomststøtte, selvom tilsagnenes forpligtelser medfører, at arealerne ikke længere kan opfylde krav om landbrugsaktivitet. Det fremgår af artikel 4(1)(c)(ii), at sidstnævnte undtagelse gælder "for the duration of a commitment". Samtidig fremgår det af høringens side 205 ff, at det fremadrettet vil være muligt at give engangskompensation i forbindelse med fx udtagning af lavbundsjord. Her vil tilsagnsperioden være 5-årig, men forpligtelsen vil være permanent. Det er derfor meget uklart, om undtagelsesbestemmelsen i artikel 4 udelukkende gælder i den 5-årige tilsagnsperiode, eller om den vil gælde så længe projektet opretholdes og undtagelsesbestemmelsen videreføres i EU-lovgivningen. Samtidig nævnes det nederst på side 207 i høringen, at opretholdelse af basisindkomststøtten "kan være umuligt ved vådgøring".

Det er derfor meget uklart i hvilke tilfælde det er muligt at fortsætte med at få basisindkomststøtte til arealer i lavbundsprojekter, hvor de almindelige støttebetingelser ikke længere kan opfyldes, og hvor lang tid det i givet fald vil være muligt. Dette gælder ikke mindst i tilfælde, hvor arealerne udtages med finansiering fra landdistriktsprogrammet. Derudover er der den generelle udfordring med undtagelsesbestemmelsen, at det ikke er muligt på forhånd at sige noget om i hvilket omfang den bliver videreført i kommende regelsæt for EU's landbrugspolitik. Vi kender således kun med sikkerhed reglerne frem til 2027.

Eftersom muligheden for at fortsætte med at modtage basisindkomststøtte til arealerne har en stor betydning for landmandens business case i forhold økonomien i at deltage i et lavbundsprojekt er det afgørende, at der er fuld klarhed over, hvorvidt det er muligt at modtage basisindkomststøtte til de arealer der indgår i projekterne – og hvor længe, og at erstatningsniveauet til landmanden indpasses herefter. Det er klart, at landmandens villighed til at indgå i et projekt vil falde, hvis det ikke er muligt at få basisindkomststøtte til arealerne. Derfor skal erstatningsniveauet være højere, hvis der ikke kan søges basisindkomststøtte.

4.4.1.6 Aktiv landbruger

Det fremgår i høringen, at definitionen af en aktiv landbruger vil blive fastlagt i løbet af efteråret 2021. Landbrug & Fødevarer er af den klare holdning, at der skal udarbejdes en

definition, som er så bred som muligt og som er enkel og ubureaukratisk. Det skal sikres, at færrest mulige udelukkes fra at søge støtte. Her er det også vigtigt, at deltidslandmænd, der har andre aktiviteter end landbrug betragtes som aktive landbrugere. Landbrug & Fødevarer vil gerne opfordre til, at der indledes en dialog med erhvervet om, hvordan definitionen indrettes mest hensigtsmæssigt.

4.4.1.7 Ung landbruger

I afsnittet defineres en "ung landbruger", som en landmand under 40, som er bedriftsleder og har en relevant uddannelse. Det er helt afgørende, at der bliver etableret et fleksibelt regelsæt omkring bedriftslederbegrebet og uddannelseskrauet, så ordningen understøtter generationsskiftet i landbruget på en måde, så det tager udgangspunkt i de unge landbrugeres virkelighed og almindelige former for generationsskifte.

Den konkrete udmøntning af betingelser for at være bedriftsleder og håndtering af uddannelseskrauet bør håndteres i bekendtgørelsen.

Der henvises derudover til afsnit 4.5.25 om ung landbrugerstøtte

4.4.1.8 Mindstestørrelse for støtteberettigede arealer

Det er positivt, at der lægges op til en uændret fortsættelse af de nuværende regler.

4.4.1.9 Definition af bedrift

Definitionen af "bedrift" findes i udkast til CAP-planforordningen og ser umiddelbart ud til – indholdsmæssigt -at være en videreførelse af de hidtidige definitioner i forordning 1307/2013, artikel 4, stk. 1, litra a) og b) Der fremgår ikke yderligere om definition af en bedrift i udkastet til CAP-plan. Det har ellers været et tema i Rigsrevisionens rapport fra maj 2021, hvori Landbrugsstyrelsen kritiseres for mangelfuld kontrol af landbrugsstøtte i forhold til bagvedliggende ejerforhold samt risiko for omgåelse. Landbrugsstyrelsen har i den eksisterende programperiode administreret konsekvent efter et CVR-nummerprincip. Såfremt der ændres i denne praksis, skal ansøgere informeres herom. En ændring bør udelukkende være fremadrettet. Vigtigt at reglerne kan rumme en praktisk virkelighed, herunder organiseringen af bedrifter ifm. fx generationsskifter.

Det er vigtigt, at der ikke stilles krav om omvendt bevisbyrde, hvis en landmand har organiseret sin bedrift i mere end et CVR-nummer. Der er mange relevante, driftsmæssige og legitime begrundelser for at organisere bedriften i mere end et CVR-nummer. At der eksisterer mere end ét CVR-nummer er ikke ensbetydende med at der er tale om omgåelse, og det er afgørende, at landmanden ikke pålægges en omvendt bevisbyrde i denne type sager.

4.4.2 Udjævning af betalingsrettighedernes værdi og omfordelingsstøtte/capping

Det fremgår af høringen, at betalingsrettighederne afskaffes fra den 1. januar 2023.

Landbrugsstyrelsen lægger op til en række kompenserende foranstaltninger for de landmænd, der vil opleve en større omfordeling. Det vil ske via en række ordninger med fokus på dyrevelfærd, miljø og klima, specifikt slagtepræmie, eco-scheme for miljø- og klimavenligt græs samt eco-scheme for planteproduktion. Disse ordninger vil blive kommenteret nærmere i gennemgangen af de foreslåede ordninger.

Landbrug & Fødevarer bakker op om en udjævning af hektarstøtten under forudsætning af, at der sikres en tilstrækkelig kompensation til de landmænd i de sektorer, som vil blive økonomisk ramt af udjævningen. De kompenserende foranstaltninger, som Landbrugsstyrelsen lægger op til i høringsmaterialet, er langt fra tilstrækkelige.

I den sammenhæng savner Landbrug & Fødevarer dokumentation for, at de foreslåede afbødende eco-schemes reelt har en kompenserende effekt. Det vigtigt, at denne effekt er til stede i de eco-schemes, der vil blive udbudt til landmændene.

Særligt i kvægsektoren og i stivelseskartoffelsektoren er der landmænd, som vil blive meget hårdt ramt af udjævningen. Derfor ønsker Landbrug & Fødevarer, at der afsættes yderligere midler til en koblet præmie til køer og en koblet præmie til produktion af stivelseskartofler. Præmierne skal udfases gradvist i løbet af perioden 2023-27. Derudover ønskes det, at der etableres en midlertidig krisestøtteordning som et indkomststabiliseringsværktøj i landdistriktsprogrammet, hvor de allerhårdst ramte landmænd kan få dækket en del af deres tab. Landbrug & Fødevarer ønsker også, at der afsættes nationale midler til forskning og udvikling af stivelseskartoffelproduktion.

Det fremgår af planen, at Danmark ikke vil anvende capping og/eller degressivitet eller omfordelingsstøtte i perioden 2023-2027.

Landbrug & Fødevarer bifalder planen om, at der ikke anvendes hverken støtteløfter, degressivitet eller omfordelingsstøtte i Danmark i perioden 2023 til 2027. Med forslaget om at udjævne betalingsrettighedernes værdi og den samtidige betydelige øremærkning af midler til grønne ordninger, som finansieres ved at reducere landmændenes indkomststøtte, er der ikke behov for, at heltidslandmændenes økonomi stilles endnu ringere ved, at der også omfordeles yderligere midler mellem store og små bedrifter. Udjævningen af betalingsrettighedernes værdi i sig selv imødekommer Landbrug & Fødevarers ønske om, at der flyttes midler til de mindre bedrifter.

Landbrug & Fødevarer ønsker en uddybning af tallene bag begrundelsen for, at Danmark ikke vil gøre brug af omfordelingsstøtte, der er indsat i afsnit 4.2. i høringsmaterialet (side 114).

4.4.3 Teknisk bistand

Det fremgår af planen, at danske myndigheder planlægger at anvende 6% af CAP-midlerne til teknisk bistand, herunder forvaltning, overvågning, evaluering, information, it-systemer og kontrol.

Dansk medfinansiering fra finansloven er ikke indregnet.

Det er helt afgørende, at myndighedernes forvaltning er effektiv og at systemer virker, så støttemodtagere oplever en enkel administration, lav risiko for fejl samt hurtige udbetalinger.

4.4.4 CAP-netværk

Det fremgår af høringen, at Danmark vil oprette et nationalt CAP-netværk seneste 12 måneder efter Kommissionens godkendelse af den danske CAP-plan. Det fremgår af høringen, at CAP-netværket skal samle alle aktører, der er involveret i at understøtte

erhvervet som et økonomisk bæredygtigt erhverv og udviklingen af landdistrikterne. Det skal sikre et fornuftigt samarbejde mellem myndigheden og landbrugere, understøtte den såkaldte AKIS (landbrugsfagligt videns- og innovationssystem) og det europæiske innovationspartnerskab.

Det er helt afgørende for Landbrug & Fødevarer, at kerneaktørerne i landbrugspolitikken inddrages i udmøntningen af EU's landbrugspolitik. Både direkte og via landbrugets organisationer, landbrugsrådgivningen samt relevante videninstitutioner som SEGES.

Timing er helt afgørende. De skal involveres på et tidspunkt, hvor det er muligt at have indflydelse på politikken og på udmøntningen. Landbrug & Fødevarer vil derfor opfordre til etablering af et CAP-netværk allerede nu.

I lyset af den brede dagsorden for landbruget som helhed, er det vigtigt med en bred repræsentation fra dansk landbrug. Derfor bør Landbrug & Fødevarer også have mere end én plads i netværket.

Det er også vigtigt, at der er fora til inddragelse af interessenter i det daglige arbejde med ansøgningsrunder m.m., som eksempelvis teknikergruppen.

Der bør sikres sammenhæng med det danske missionsorienterede innovationspartnerskab på landbrugs- og fødevarerområdet samt den Europæiske Mission Soil health and food.

I forhold til det europæiske netværk for den fælles landbrugspolitik, så er det – med tanke på hidtidige erfaringer med ENRD-netværket - afgørende, at netværket forholder sig strategisk til landbrugspolitikken, at der er gennemsigtighed omkring beslutningsprocesser og at der fokuseres på elementer, der giver merværdi. Netværket bør fx konkret bidrage til at skabe transparens om den nationale implementering af landbrugspolitikken i alle lande og dermed bidrage til at sikre lige konkurrencevilkår samt være en platform for gensidig inspiration på tværs af medlemslande.

Det er afgørende, at medlemmerne af det kommende CAP-netværk kan følge fremdriften under de enkelte tilskudsordninger i en struktur, der forholder sig til de nationale politiske aftaler, der indgås på området jf. allerede fremførte pointer i dette høringssvar under afsnittet med de indledende generelle bemærkninger om CAP-planen i starten af høringssvaret.

4.4.5 Sammenhæng med andre EU-midler aktive i landdistrikterne

Det er meget positivt, at der lægges op til en løbende koordinering mellem forvaltningsmyndighederne for de forskellige europæiske fonde i Danmark. Udgangspunktet bør være dels at hindre overlap, dels at hindre, at der opstår huller, hvor virksomheder i en udviklingsfase ikke kan opnå støtte eller anden hjælp fra nogle af programmerne. Det kan fx være i den udviklingsproces hvor en landbrugsvirksomhed udvikler hele eller dele af virksomheden til forarbejdnings- eller handelsvirksomhed.

Der savnes en omtale af sammenhængen med ordninger som vil blive udbudt i 2023 og frem, men vil være finansieret af den nuværende landbrugspolitik. Helt konkret de ordninger, som regeringen har lagt op til skal finansieres af landdistriktsprogrammet 2022

i årene 2023, 24 og 25. Det er målrettet regulering i søjle 2 i 2023-2025, minivådområder 2023, rydning og hegning 2023 samt en forberedende ordning til grøn bioraffinering i 2023 og 2024.

4.4.6 Finansielle instrumenter

Det fremgår af planen, at finansielle instrumenter ikke anvendes i Danmark. Hvordan kan det være, at der under en række specifikke ordninger er sat kryds ved at der er tale om finansielle instrumenter (bl.a. under tabel om ung landbrugerstøtte på side 313)?

4.4.7 Fælles elementer for støtteordninger til landdistriktsudvikling

Der omtales i dette afsnit en række fælles elementer for landdistriktsordningerne under artikel 68, herunder prioritering, standardomkostninger, forundersøgelser, kompensation for permanent ekstensivering samt sammenhæng til anden lovgivning.

I forhold til prioritering er det afgørende, at der er en lige og fair chance for at opnå tilskud uanset om ansøgeren er stor eller lille producent. Det er afgørende, at ordninger er relevante for et mangfoldigt landbrugserhverv. Dette gælder generelt og også i forhold til ønsket om fortsatte investeringsstøtteordninger til miljø- og klimateknologi og modernisering af stalde.

Standardomkostninger er et væsentligt element i forhold til forenkling, men det er også et ufleksibelt instrument og det stiller store krav til at administrationen kommunikerer klart om vilkår og kontrolkrav, så der opnås en forudsigelighed og lav risiko for at begå fejl for støttemodtagerne.

Der er generelt brug for en væsentlig forenkling af støtteordninger under landdistriktsprogrammet ligesom der er behov for generelt hurtigere udbetalinger. En af de måder, hvorpå Landbrugsstyrelsen kan medvirke til en simplificering af reglerne, er gennem at afskaffe princippet "Hver ordning sit eget liv", der har præget tilskudsordningerne under Landdistriktsprogrammet i den seneste reformperiode.

Det er uholdbart og uoverskueligt, at landmænd og konsulenter skal holde styr på hver ordnings komplicerede regler og holde disse adskilt, når der findes en så bred vifte af tilskudsordninger og hvor reglerne hvert sted fortolkes forskelligt. I det nugældende landdistriktsprogram har der blandt andet været udfordringer med overdragelse af tilsagn, behandling af konkurs/dødsboer, længden på opretholdelsesperioder og de forpligtelser der gælder i opretholdelsesperioden, køb af brugte genstande, køb med ejendomsforbehold, opfyldelse af 830 timers arbejdskraftbehovet samt nedsættelse af tilskud på grund af forsinket indsendelse af udbetalingsanmodninger, mv.

I stedet vil vi gerne lægge op til, at der udformes regelsæt, der fastsætter et samlet sæt regler for projektstøtte, som alene fraviges, hvor dette udtrykkeligt fremgår af bekendtgørelsen for de enkelte tilskudsordninger.

Herved kan både landbrugere, konsulenter og Landbrugsstyrelsen selv drage nytte af den viden, som de har oparbejdet i tidligere ordninger og medvirke til at ordningerne er attraktive at søge og har mulighed for at få virkning iht. deres formål.

Vi skal desuden gøre opmærksom på, at særligt området med overdragelse af tilsagn har været præget af stor uklarhed og betydelig fejlrate i den nuværende CAP-periode. Det er uklart, hvornår et tilsagn skal overdrages og derfor også uklart for landbrugere og konsulenter, hvornår tilsagnet bortfalder ved manglende overdragelse.

Ambitiøse udbetalingsmål og opfyldelse heraf er afgørende for ansøgerne evne og vilje til at investere i grønne tiltag via landdistriktsordninger. Det er derfor også vigtigt at myndighederne har en plan B i de tilfælde, hvor IT skaber problemer for ansøgerne og udbetalinger. Det bør være muligt at give en a conto udbetaling i de tilfælde. Endelig er kommunikation om landdistriktsprogrammet helt afgørende.

4.5 Om kapitel 5: Støtteordninger

4.5.1 Søjle 1: Basis-indkomststøtten (5.1.1)

Basisindkomststøtten udgør et vigtigt indkomststabiliserende element for danske landmænd. Derfor er det helt centralt, at der i den kommende periode er forudsigelighed i forhold til udviklingen i basisindkomststøtten.

Den grønne øremærkning af midler og udjævningen af betalingsrettighedernes værdi vil medføre en meget betydelig reduktion i basisindkomststøtten, ikke mindst for nogen sektorer, og det vil have alvorlige økonomiske konsekvenser.

Derfor er det helt centralt, at det sikres, at der ikke sker yderligere reduktioner i basisindkomststøtten, hvis der opstår et øget finansieringsbehov under EU's landbrugspolitik i eco-schemes eller i landdistriktsprogrammet.

Et øget finansieringsbehov skal i stedet finansieres med nationale midler, så der sikres en stabil og forudsigelig udvikling i basisindkomststøtten.

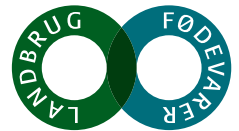
4.5.2 Søjle 1: Slagtepræmie (5.1.2)

Der er afsat 245 mio.kr. årligt til slagtepræmien. Formålet med ordningen er bedre dyrevelfærd; at undgå lange transporter af spædekulve; færre aflivninger af kalve og at fastholde arbejdspladser i Danmark gennem opfodning af dyr hos danske landbrugere.

Landbrug & Fødevarer er positive overfor, at der i reformperioden lægges op til, at alle slagtede handyr og kvier op til 30 måneder kan modtage slagtepræmie. Dette er med til at understøtte en mere markedsrettet produktion.

Desværre bliver dette incitament mindsket ved den reducerede vægtgrænse. Fra 2022 træder den frivillige aftale om stop for aflivning af kalve fra den konventionelle produktion i kraft, og der vil alt andet lige blive flere kalve i produktionen. Markedet for dyr mindre end 160 kg, samt de afledte produkter som slagtebiprodukter og skind, er meget begrænset. Produkterne kan ikke afsættes til samme værdi som ved større dyr. Tilmed er slagteomkostningerne de samme, uanset dyrets størrelse. Derfor er det mere rentabelt for virksomhederne at slagte større dyr.

For at understøtte en mere bæredygtig landbrugsindkomst opfordrer Landbrug & Fødevarer derfor til, at vægtgrænsen hæves til minimum 160 kg. Landbrug & Fødevarer ønsker, at der indledes en dialog og udarbejdes en analyse om en mulig fremtidig

indretning af ordningen baseret på vægtintervaller for at skabe det rette incitament i produktionen.

I finansieringstabellen oplyser Landbrugsstyrelsen, at 223.714 dyr vil være omfattet af ordningen. De seneste 5 år har dette tal ligget væsentligt højere. Gennemsnitligt har der været slagtet 235.570 dyr per år. Med de nye tiltag åbnes der for yderligere flere dyr i ordningen, hvilket også fremgår under punkt 5.1.2.8. Derfor vil præmien pr. dyr blive væsentligt lavere end det beløb, som er angivet i finansieringstabellen.

Landbrug & Fødevarer oplever under den nuværende ordning, at sanktioneringen i forhold til for eksempel fejlregistreringer i CHR-registret kan være unødigt hårde. Dette ikke mindst i de tilfælde, hvor der rent faktisk har været styr på dyrene, og der blot er tale om en administrativ fejl. Landbrug & Fødevarer vil derfor gerne appellere til, at der fremadrettet indrettes et mere proportionalt sanktionssystem, hvor der tages hensyn til dette.

Det fremgår af side 332 i høringen, at tilmelding til slagtepræmieordningen fremadrettet tænkes at foregå på samme måde som det gøres i dag. Det kan i dag være en udfordring, at landmanden automatisk anmeldes ordningen i et år, hvor der ikke slagtes støtteberettigede dyr. Det giver risiko for, at landmanden glemmer at tilmelde sig til ordningen det efterfølgende år. Det er derfor vigtigt, at der sikres tilstrækkelige valideringer i forbindelse med indsendelsen af fællesskemaet, så tilmelding ikke glemmes. I det hele taget kan det overvejes, om det overhovedet er nødvendigt at lave en tilmelding til slagtepræmieordningen, da data om de slagtede dyr kommer ind til Landbrugsstyrelsen automatisk.

4.5.3 Søjle 1: Generelt vedrørende budgettering af eco-schemes (afsnit 5.1.3)

I forhold forslaget til eco-schemes er Landbrug & Fødevarer meget kritiske over for den meget store omfordeling, der lægges op til. Det skal ikke mindst ses i lyset af den gennemsnitlige støttereduktion på 22,3 procent, som regeringen foreslår. Ifølge regeringens egne oplysninger vil de seks eco-schemes, som regeringen foreslår, kunne tildeles 19,4 procent i 2023 stigende til 29,4 procent i 2027 af landbrugsarealet. Det betyder, at finansieringen af eco-schemes sker på baggrund af 100 procent af landbrugsarealet – men at betydeligt under en tredjedel af arealet vil kunne få gavn af støtteordningerne. Det er en uacceptabel stor omfordeling. Landbrug & Fødevarer foreslår derfor et bredt eco-scheme til understøttelse af bæredygtig produktion, der er relevant for alle landmænd.

Det er vigtigt, at de nye muligheder for at lave incitamentsbaserede ordninger og ordninger hvor støttesatsen beregnes ud fra en marginalomkostningsbetragtning udnyttes.

Landbrug & Fødevarer er bekymret over den store reduktion i landbrugsstøtte i søjle 1, som blandt andet skal anvendes til eco-schemes. Både for alle støttemodtagere generelt og specifikt for landmænd i de sektorer, der rammes særligt hårdt af en udjævning af betalingsrettighedernes værdi. På den baggrund er der behov for, at regeringen giver landmændene en sikkerhed for basisindkomststøttens størrelse i perioden frem til og med 2027. Det skal blandt andet forhindre, at basisindkomststøtten bliver anvendt som en

reserve til finansiering af andre ordninger, der måtte være underfinansierede i regeringens forslag, herunder ikke mindst eco-schemes.

Her er det vigtigt, at det i Danmark sikres, at der ikke anvendes flere midler til eco-schemes end dem, der er øremærket hertil fra EU's side. Her skal alle muligheder for at modregne nogle af de midler, der anvendes i landdistriktsprogrammet også anvendes fuldt ud.

Det omvendt også meget vigtigt, at der sikres fuld hjemtagning af de EU-midler, der er øremærket til eco-schemes, så pengene ikke sendes tilbage til EU. På flere af de ordninger som foreslås i høringsmaterialet, er Landbrug & Fødevarer bekymret for, om det er muligt at nå de fastsatte målsætninger for ordningerne. Det giver risiko for, at midlerne ikke fuldt ud kan hjemtages.

Finansieringstabeller

I finansieringstabellerne tilhørende de forskellige eco-schemes står der alle steder at midlerne udbetales i perioden 2024 til 2028. Det er uklart hvad betydningen er af dette. Det kan være et udtryk for, at der er tale om, at alle midler der udbetales efter den 16. oktober i støtteåret (fx 2023) reelt kommer fra EU's budget for året efter (dvs. 2024). Det kan også være et udtryk for, at Landbrugsstyrelsen først forventer at udbetale støtten efter den 1. januar og ikke allerede fra 1. december som vanligt. Hvis sidstnævnte er tilfældet, skal Landbrug & Fødevarer bemærke, at dette vil være helt uacceptabelt. Det er vigtigt, at Landbrugsstyrelsen sætter ambitiøse udbetalingsmål og påbegynder udbetalingen af støtten allerede fra 1. december i ansøgningsåret.

4.5.4 Søjle 1: Eco-scheme økologisk arealtilskud (5.1.3)

Det fremgår af planen, at økologisk arealtilskud i 2023 flyttes fra at være en fem-årig tilskudsordning i søjle 2 til et et-årigt eco-scheme i søjle 1. Der afsættes 1,4 mia. kr. fra 2023 til 2027. Der vil fortsat være samtidige flerårige økologitilskudsordninger på en række arealer i 2023, 2024 og 2025.

Økologisk ambitionsniveau og finansiering

Det fremgår flere steder i teksten, at målet er fordobling af det økologiske areal frem mod 2030. Det fremgår fx i afsnittet om den grønne arkitektur (side 97). Landbrug & Fødevarer finder det positivt, at CAP-planen har fokus på udvikling af økologien og på at bruge den som virkemiddel til at indfri øvrige mål. I forhold til målet om fordobling af det økologiske areal i 2030 er det vigtigt at prioritere indsats, der understøtter både vækst i produktionen og vækst i efterspørgslen. Det er vigtigt, at udviklingen er markedsdrevet, så produktionen vokser i takt med øget efterspørgsel. Det er også vigtigt, at der er fokus på at understøtte forskning og innovation i den økologiske sektor, så der bidrages endnu mere til klima og miljø.

Landbrug & Fødevarer ønsker fortsat flerårig ordning i søjle 2

Landbrug & Fødevarer foretrækker, at økologisk arealtilskud fortsætter som en landdistriktsordning frem for som et eco-scheme. Både fordi en flerårig ordning giver ansøgerne budgetsikkerhed over en længere periode, og fordi en flerårig ordning er med til at give troværdighed om økologien.

Landbrug & Fødevarer ønsker at omlægningstillægget udgår

Indrettes ordningen fremover som et eco-scheme, ønsker Landbrug & Fødevarer, at omlægningstillægget skal udgå af ordningen. Det er u hensigtsmæssigt at etablere en økologisk arealtilskudsordning med et omlægningstillæg på baggrund af et-årige forpligtelser. Modsat basistilskuddet tager omlægningstillægget udgangspunkt i at kompensere de ekstraomkostninger, der er forbundet med selve omstillingen til økologisk produktion. Det underminerer derfor troværdigheden og kontinuiteten, at man uden særlig begrundelse kan annullere omstillingen allerede året efter uden at skulle betale tillægget tilbage. Midlerne kan i stedet bruges på at styrke basistilskuddet samt N-tillægget, som understøtter muligheden for at få mere økologi i husdyrtynde egne. Det har større langsigtet effekt i forhold til at øge det økologiske areal end et højt omlægningstillæg.

Basistilskud

Landbrug & Fødevarer finder det positivt, at der lægges op til at fastholde tilskudssatsen i basistilskuddet på 870 kr. samt at der fastsættes maksimum og minimumssatser. Det skaber en vis tryghed, at der er en givet ramme for hvor meget tilskuddets størrelse kan ændre sig. Hvis omlægningstillægget udgår, ser L&F gerne at satsen for basistilskuddet hæves yderligere.

N-tillæg

Landbrug & Fødevarer finder det positivt, at der lægges op til at hæve satsen i N-tillægget til 650 kr. Hvis omlægningstillægget udgår, ser L&F gerne, at satsen for N-tillægget hæves yderligere – fx op til 1.000 kr. pr ha.

For at kunne opnå N-tillægget er der krav om, at bedriften er tilmeldt Register for Gødningsregnskab. Det er derfor vigtigt, at kravet om at økologer med et harmoniareal under 5 ha kan være med i registeret, hvis de opfylder optagelseskriteriet om en kvælstofnorm på 90 kg N/ha eller derover, tager udgangspunkt i afgrødenormen og ikke i tilskudskravet på 65 kg N/ha. Det vil ikke være hensigtsmæssigt, hvis små økologer ikke har samme muligheder for at skabe økonomi i produktionen, som andre.

Frugt/bær-tillæg

Landbrug & Fødevarer finder det positivt, at der lægges op til at fastholde satsen for Frugt/bær-tillægget.

Omlægningstillæg

Landbrug & Fødevarer ønsker at tillægget udgår af ordningen, da det ikke vurderes hensigtsmæssigt under en etårig ordning. Samtidig er det vigtigere at styrke basistilskuddet og N-tillægget, hvis man vil skabe langsigtet vækst i økologien.

Hvis der mod forventning kan findes en løsning, hvor omlægningstillægget bliver omfattet af en flerårig forpligtelsesperiode, bør denne periode være på mindst 5 år. Det er dog Landbrug & Fødevarers vurdering, at omlægningstillægget ikke bidrager væsentligt til den langsigtede vækst i det økologiske areal. Det bør derfor under alle omstændigheder nedprioriteres i forhold til basistilskuddet og N-tillægget. Satsen bør derfor reduceres eller som maksimum fastholdes på det nuværende niveau på 1.200 kr. pr. ha i to - eller flere - år.

Der er brug for en enkel ordning og hurtige udbetalinger

Det er helt afgørende, at den fremtidige ordning for økologisk arealstøtte leverer et enkelt og forudsigeligt ordningsdesign, hurtig sagsbehandling og udbetalinger samt fornuftige snitflader til resterende ordninger, regler og basiskrav i EU's landbrugspolitik og i økologireglerne.

Dette betyder blandt andet, at basisreglerne for økologisk arealtilskud som hovedregel ensrettes med reglerne for grundbetaling/basisstøtten; at det sikres, at økologer kan søge andre ordninger – både eco-schemes og landdistriktsordninger - på lige fod med ikke-økologer og at økologer som minimum har de samme muligheder for at opfylde GLM-krav som ikke-økologer.

Landbrug & Fødevarers specifikke ønsker hertil uddybes herunder:

Krav om slæt

Umiddelbart ser Landbrug & Fødevarer ikke særlige udfordringer i, at det minimumskrav, der i dag stilles på økologiske græsarealer ændres fra "krav om slæt" til "krav om afpudsning". Hvis kravet bliver ensrettet med de krav, der i dag eksisterer for grundbetaling, vil det gøre reglerne mere enkle og desuden være med til at muliggøre, at økologer kan søge de samme supplerende støtteordninger på græsarealer som ikke-økologer.

Økologitilskud til brak

Angående brak mener Landbrug & Fødevarer, at det vil give en forenkling af reglerne, hvis de ensrettes med reglerne for at opnå basisindkomststøtte. Dvs. at der skal kunne gives økologisk arealstøtte til brakarealer.

Som Landbrug & Fødevarer har forstået det, har økologer i dag kun et meget lille braklagt areal på deres bedrifter, og derfor vil denne ændring rent omfangsmæssigt have en begrænset betydning (i størrelsesordenen 1 pct. af det økologiske areal). Landbrug & Fødevarer finder det derfor ikke nødvendigt at definere særskilte regler for, hvornår brakarealer er berettigede til økologisk arealtilskud, da dette blot vil give unødigt kompleksitet i regelsættet.

En ændring vil desuden forenkle de særlige regler om grøngødning på sædskiftearealer i den nuværende ordning.

GLM 8 og bruttoarealmodel

Økologiske bedrifter med alle typer husdyrhold anvender i høj grad ikke-støtteberettigede arealer (læhegn, krat, skov, skråninger m.v.) til afgræsning eller som skygge/ly/læ for udegående dyr.

Det er vigtigt, at disse arealer kan få økologisk arealtilskud, og at de kan anvendes til opfyldelse af GLM8 og indgå i bruttoarealmodellen, samtidig med at der går dyr på arealerne.

Det er positivt, at det vil være muligt at få økologisk arealstøtte til arealer, der anvendes til opfyldelse af GLM-kravene, herunder ikke mindst de arealer, der anvendes til opfyldelse af GLM 8 kravet om etablering af ikke produktive arealer. Det er vigtigt, at dette også

gælder for de eksisterende økologitilsagn, som vil udløbe i perioden 2023-25, så dette ikke forhindrer økologerne i fx at etablere nye småbiotoper hvor det ønskes på tilsagnsarealer. Det er dog ekstremt vigtigt, at det bliver muligt at opfylde kravet samtidig med at der går dyr på arealerne, så de ikke skal hegnes fra afgræsningsarealerne.

Det fremgår også, at det ikke er muligt at få økologisk arealstøtte til de 3-meter bræmmer, der skal etableres til opfyldelse af GLM 4, da dette krav indeholder et direkte forbud mod sprøjtning i bræmmerne. Landbrug & Fødevarer søger en nærmere forklaring på, hvorfor det ikke er muligt.

Læs mere om Landbrug & Fødevarers holdning til GLM 8 og bruttoarealmodellen i dette høringsvars afsnit om GLM 8 og i afsnittet om bruttoarealmodellen.

Kombination med andre ordninger, særligt eco-schemes

Der lægges i høringsmaterialet på side 137 op til, at det kun er muligt at kombinere økologisk arealstøtte med basisindkomststøtten, eco-scheme for planteproduktion og eco-scheme for miljø- og klimavenligt græs.

Som nævnt ønsker Landbrug & Fødevarer, at det sikres, at økologer kan søge andre ordninger – både eco-schemes og landdistriktsordninger - på lige fod med ikke-økologer. Det gælder også for de to eco-schemes til henholdsvis biodiversitet og ekstensivering med slæt, som ifølge høringsmaterialet ikke kan kombineres med økologisk arealstøtte.

Der fremgår ikke nogen specifik begrundelse for, hvorfor økologisk arealstøtte ikke kan kombineres med eco-schemet for biodiversitet. Landbrug & Fødevarer mener umiddelbart, at det burde være muligt at kombinere de to ordninger, når det er den samme type arealer, der indgår under eco-schemet til biodiversitet som de arealer, der kan anvendes til opfyldelse af GLM 8 kravet. I en situation, hvor al økologistøtte gives som 1-årige ordninger vil det hvert år være muligt for økologen at vælge, om den ene eller den anden ordning skal søges på arealet. Dette vil imidlertid ikke være muligt for de tilsagnsarealer, som gradvist udløber i den kommende periode. Derfor burde det, som minimum, være muligt at søge ordningen med nedsat støttesats på disse arealer.

På side 154 fremgår det, at ekstensivering med slæt ikke kan kombineres med økologisk arealstøtte, da der er krav om slæt på græsarealer med økologisk arealstøtte. Landbrug & Fødevarer vil her gerne understrege det generelle ønske om, at betingelserne for økologisk arealstøtte ensrettes med betingelserne for basisindkomststøtten, så der ikke stilles krav om slæt under ordningen for økologisk arealstøtte. Hvis dette basiskrav fjernes i økologistøtten, burde det være muligt at kombinere de to ordninger. Igen er det vigtigt, at der også sikres et fornuftigt samspil med de økologitilsagn, der først udløber i løbet af den kommende periode.

Håndtering af samtidige flerårige ordninger de første to år

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at der etableres en konverteringsordning for de 3- eller 5-årige tilsagn, der senest udløber i 2024/2025, hvis landmanden ønsker det. Det må forventes at give store administrative udfordringer på bedrifterne, hvis man har arealer under både den nye og den gamle ordning for økologisk arealtilskud.

Skovlandbrug

Angående skovlandbrug er der i planen skabt mulighed for at få tilskud til frugt, bær eller nødder i kombination med andre afgrøder eller græs f.eks. med dyrehold. I forhold til at rumme behovene i den økologiske produktion er dette dog ikke tilstrækkeligt. Der er forsat behov for at få en definition, som kan imødekomme de økologiske produktionssystemer, hvor der i folde til især fjerkræ og grise også beplantes med både frugt, bær, nødder pil, poppel samt øvrige vedarter. De nuværende regler for hvordan der skal søges støtte til sådanne arealer er unødigt komplekse, og en udvidet skovlandbrugsdefinition bør derfor overvejes. Dette bør være helt uproblematisk så længe bevoksningen på arealet ikke fylder mere end halvdelen af markens areal. Det er dog vigtigt, at det sikres, at det er mulighederne på eksisterende landbrugsarealer der udvides, så en ændring af definitionen ikke i sig selv medvirker til generelle udvidelser af det støtteberettigede areal. Se også bemærkninger i hørings svarets afsnit vedrørende definitioner.

Permanent græs

Angående GLM 1 krav om opretholdelse af permanente græsarealer på grundlag af en andel af permanente græsarealer i forhold til landbrugsareal fastsat af medlemsstaten, der højst må falde med 5 pct. i forhold til referenceåret 2018, bliver økologiske landmænd stillet særligt vanskeligt. Det skyldes, at det økologiske permanente græsareal også skal indgå i referenceandelen for 2018. Men da de tilbage i 2018 anmeldte arealerne som permanente græsarealer, var de ikke omfattet af reguleringen, fordi økologer var grønne "by definition". De har derfor kunnet pløje arealerne om uden restriktioner. Derfor skal der tages hensyn til denne økologi problematik, når den nationale andel af permanent græs beregnes. Der henvises også til de bemærkninger der er lavet vedrørende GLM 1 tidligere i dette høringssvar.

4.5.5 Søjle 1: Eco-scheme miljø og klimavenligt græs (5.1.4)

Landbrugsstyrelsen forslår, at der indføres et eco-scheme til miljø- og klimavenligt græs. Der afsættes 298 mio. kr. til ordningen i perioden 2023-26 og 149 mio. kr. I 2027. Den forventede støttesats er 1.500 kr. per hektar græs, der ikke har været pløjet eller omlagt i mere end 2 år. Arealet må ikke omlægges eller pløjjes i støtteåret.

Det fremgår af høringsmaterialet, at ordningen skal medvirke til at reducere miljøpåvirkningen i form af blandt andet kvælstofudvaskning og at øge kulstoflagringen. For Landbrug & Fødevarer er det også helt centralt, at ordningen samtidig har en kompenserende effekt for de negative økonomiske konsekvenser, som kvægbedrifterne vil opleve som følge af udjævningen af betalingsrettighedernes værdi. Dette er også nævnt i borgerresumeeet for den danske CAP-plan.

Det betyder, at det er afgørende, at ordningen indeholder et økonomisk incitament for kvægbedrifterne, og at det sikres, at ordningen også bidrager til målsætning nr. 1 under EU's landbrugspolitik (jf. Artikel 5(a) i den kommende forordning), dvs. "fremme af en intelligent, konkurrencedygtig og robust og modstandsdygtig landbrugssektor og dermed garantere fødevarer sikkerheden."

Ud fra det konkrete forslag til ordningsdesign kan Landbrug & Fødevarer ikke se, at ordningen opfylder formålet om, at ordningen skal have en kompenserende effekt for udjævningen af betalingsrettighedernes værdi. Landbrug & Fødevarer vil derfor på det

kraftigste opfordre til, at ordningen ændres til en ordning, hvor der i stedet gives incitament til at øge det samlede areal dyrket med græs i Danmark. Dette vil også give god mening i forhold til miljø og klima, og der vil være tale om en betydeligt enklere ordning end den, der foreslås i høringen.

Landbrug & Fødevarers ønske begrundes med følgende:

Økonomi

En ordning med støtte til græsarealer, der ligger mere end 2 år med en støttesats på ca. 1.500 kr. per hektar vil i de fleste tilfælde ikke kunne dække det økonomiske tab ved at lade græsarealerne ligge længere for en bedrift med mælkeproduktion. Det skyldes blandt andet, at der er et lavere udbytte i de ældre græsmarker, og at kløverandelen i græsmarken falder over tid.

Ordningen vil således i mange tilfælde ikke være økonomisk attraktiv for bedrifter med mælkeproduktion pga. faldende udbytter, risiko for udvintring mv. Dermed vil ordningen heller ikke bidrage til større adfærdsændringer hos mælkeproducenterne og til at kompensere de økonomiske konsekvenser af udjævningen af hektarstøtten.

Hvis der i stedet gives støtte under en ordning, hvis formål er at fastholde og øge græsarealet, vil der være tale om en ordning, som er mere økonomisk attraktiv for mælkeproducenterne, da græsset vil have et højere udbytte og derfor lettere kan erstatte majs i sædskiftet. Derfor vil ordningen i højere grad bidrage til at kompensere de økonomiske konsekvenser ved udjævningen.

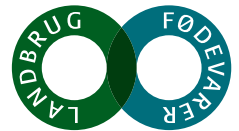
Miljø

Det er korrekt, at en forlængelse af græsarealernes varighed på marken kan have en udvaskningsreducerende effekt sammenlignet med dyrkning af et tilsvarende areal med yngre græsmarker. Dette er dog kun tilfældet, hvis der efter omlægningen ikke er et plantedække, der sikrer en god kvælstofoptagelse. Hvis der sikres en god kvælstofoptagelse efter omlægning, er der ingen positiv kvælstofeffekt af at øge græsmarkernes alder. En god kvælstofoptagelse kan for eksempel sikres ved at dyrke vårsæd med efterafgrøder eller grønkorn med græsudlæg efter græs.

Til gengæld vil øget græsdyrkning have en kvælstofeffekt i kraft af, at øget græsproduktion fortrænger majs, som normalt har noget højere kvælstofudledning end græs. Øget dyrkning af 1- og 2-årige græsmarker vil øge græsproduktionen mere end dyrkning af det samme areal med marker, der er ældre end 2 år, da udbyttet typisk falder 10 pct. per år. Der vil således være en større kvælstofeffekt ved at udvide arealet med 1- og 2-årige marker end ved en tilsvarende udvidelse af arealet med marker, der er ældre end 2 år.

Klima

Øget dyrkning af græsarealer, der er ældre end 2 år vil øge arealet til grovfoderproduktion på grund af det faldende udbytte på græsarealet. Det vil øge klimaaftrykket per liter mælk. Derudover er kulstoflagringen i en græsmark størst i de første år og væsentlig mindre i de efterfølgende år.

Generelt har græs/kløvergræs det laveste klimaaftryk per hektar, primært fordi der indlejres kulstof i jorden ved dyrkning af græsafgrøder. I forhold til klimaaftrykket per kilo mælk er den afgørende faktor udbyttet per hektar. Jo større udbytte der er af det foder der dyrkes på marken, jo lavere klimaaftryk per kilo mælk. Derfor vil det samlet set være u hensigtsmæssigt at præmiere græsmarker, der ligger mere end 2 år, og som giver et lavere udbytte.

Derudover har kløvergræsmarker, der ligger længere en stigende lattergasudledning. Det skyldes, at der pga. en lavere kløvergræsandel med stigende alder vil blive tilført ekstra kvælstof for at bibeholde markens produktivitet. Den lavere kløverandel i ældre marker betyder også, at der vil være en mindre eftervirkning i den efterfølgende afgrøde. Det giver et øget kvælstofbehov og dermed højere lattergasudledning.

I praksis vil flere græsmarker, der etableres som kløvergræsmarker, med alderen skifte status fra kløvergræs til rent græs, f.eks. fra afgrødekode 260 til afgrødekode 263. Når kløveren forsvinder – hvilket uundgåeligt vil ske i mange marker med stigende alder – så stiger kvælstofnormen med over 100 kg N pr. ha og kvælstofeftervirkningen ved opløjning falder med næsten 100 kg N pr. ha. Det er en meget markant effekt både i forhold til klimateffekten og i forhold til økonomien i at have græsarealerne liggende længere, da der vil være ekstra omkostninger forbundet med det øgede kvælstofbehov i afgrøden.

Forenkling

Det vil være betydeligt enklere at håndtere en ordning med fokus på alle græsarealer, hvor der ikke skal holdes styr på pløjningstidspunkter m.v. tilbage i tid.

Samlet kan det konkluderes, at det miljø- og klimamæssigt samt økonomisk vil være bedre at lave et eco-scheme som understøtter øget græsdyrkning end et eco-scheme, som præmierer dyrkning af græsmarker med flere brugsår inden omlægning. Et eco-scheme som understøtter øget græsdyrkning vil dermed også i langt højere grad leve op til EU's og de danske målsætninger for landbrugsstøtten end, et eco-scheme for dyrkning af græsmarker med flere brugsår .

Samspil med udledningsbaseret model for kvælstofudledning

Landbrugsstyrelsen har påpeget, at en støtteordning til at fastholde og øge arealet med græs i Danmark vil være problematisk i forhold til en fremtidig udledningsbaseret model for kvælstofudledning, hvor græs i sædskiftet kan indgå som bidrag. Landbrug & Fødevarer forstår ikke Landbrugsstyrelsens argumentation og ønsker en uddybning af, hvad der ligger bag dette. Umiddelbart kan Landbrug & Fødevarer ikke se, at der skulle være noget til hinder for, at arealer der indgår i en sådan ordning, samtidig også kan indgå som et virkemiddel i kvælstofreguleringen.

I en udledningsbaseret regulering, hvor reguleringen tager udgangspunkt i den absolutte udvaskning og ikke som nu et reduktionskrav, vil hverken fremme af græsdyrkning generelt eller fremme af længere omlægningstid have nogen effekt på udvaskningen – fordi bedriftens ramme for udvaskning er sat af den udledningsbaserede regulering og rammen vil være uafhængig af afgrødevalg og sædskifte.

Hvis man tænker målrettet regulering ud fra denne tankegang, kan man godt give tilskud til græs generelt. Støtten til græs kan begrundes med klima- og evt. biodiversitetseffekter. I denne model vil der heller ikke få nogen udvaskningseffekt af længere omlægningstid – da det jo også vil indgå som et virkemiddel. Så i Landbrug & Fødevarers forståelse er mere græs generelt og længere omlægningstid ligestillet i forhold til at være forenelig med en ny målrettet regulering.

Generelt vedrørende de foreslåede støttebetingelser

Det foreslåede ordningsdesign har yderligere en række udfordringer i forhold til de støttebetingelser, der er lagt op til. Det drejer sig blandt andet om etableringstidspunktet, destruktionsstidspunktet, at det er vigtigt at give mulighed for isåning og at ordningen har en u hensigtsmæssig kontracyklisk effekt i forhold til frost og tørke. Der henvises her til de bemærkninger, som Landbrug & Fødevarer har fremsendt til Landbrugsstyrelsen vedrørende ordningen den 5. juli 2021.

Budgettering

Landbrug & Fødevarer ønsker, at der afsættes 298 mio. kr. til ordningen i hele perioden og ikke kun i perioden 2023-26.

4.5.6 Søjle 1: Eco-scheme ekstensivering med slæt (afsnit 5.1.15)

Landbrugsstyrelsen foreslår, at der indføres et eco-scheme kaldet "ekstensivering med slæt". Der afsættes 97 mio. kr. til ordningen i 2023-27, og der er også foreslået afsat samme beløb til ordningen i landdistriktsprogrammet for 2022. Det fremgår af høringsmaterialet, at formålet med ordningen er at reducere udledningen af drivhusgasser og kvælstof fra arealerne og at udpine arealerne for fosfor, så dette kan bidrage til at begrænse fosfortab og metanudslip ved senere aktiv udtagning af arealerne. I regeringens udspil til landbrugsforhandlingerne lægges der op til, at ordningen fra 2023 skal fortsættes som et eco-scheme.

Udtagning af lavbundsjord skal ikke finansieres med EU's landbrugspolitik

Landbrug & Fødevarer har den holdning, at udtagning af lavbundsjord og forberedende ordninger til udtagning af lavbundsjord ikke skal finansieres af EU's landbrugspolitik, men derimod med nationale midler. Derfor ønsker vi ikke, at denne ordning skal finansieres i EU's landbrugspolitik. Midlerne afsat til denne ordning ønskes i stedet anvendes til et generelt, bredt eco-scheme, hvor alle landmænd vil have mulighed for at søge tilskud frem for, at det kun er landmænd, der har arealer med højt kulstofindhold på bedriften, der kan søge tilskud.

Vigtigt med fosforfjernelse i målrettet national ordning

Landbrug & Fødevarer mener, at det er vigtigt at fjerne fosfor fra lavbundsarealer før de udtages og vandstanden på arealerne hæves. Det faglige grundlag for hvordan dette bedst gøres er dog fortsat spinkelt, og ud fra et fagligt perspektiv er det vigtigt med en målrettet indsats med nationale midler mod de arealer, der reelt skal udtages. Dette vil være langt bedre end den 1-årige støtteordning der foreslås. Den rammer meget bredt og ikke særlig målrettet.

Helt generelt er der lagt op til en ambitiøs målsætning om, at der skal indgå 38.000 ha i ordningen. Ud fra forslaget til konkret ordningsdesign er det dog svært at se, hvordan den

målsætning kan nås. Derfor er der en risiko for, at det ikke vil være muligt at hjemtage de midler, der er afsat til ordningen.

Generelt vil ordningens attraktivitet for landmændene afhænge af landmændenes muligheder for at afsætte den biomasse, der høstes på arealerne, hvilke konkrete støttebetingelser der stilles, og om det tillades at dyrke andre afgrøder på arealerne, som kan opsamle fosfor og kvælstof. Derudover er det vigtigt, at der er forenelighed med andre støtteordninger, som kan søges på arealet, som fx økologisk arealtilskud. Landmænd som vil have svært ved at afsætte biomassen vil ikke søge støtte under ordningen, da omkostningerne bliver for høje.

Landbrug & Fødevarer er stærke modstandere af en forøgelse af støttesatsen for at gøre ordningen mere attraktiv. I stedet bør der laves en målrettet indsats specifikt mod de jorder, der skal udtages med nationale midler.

Med hensyn til mere specifikke bemærkninger til ordningsdesign, vil Landbrug & Fødevarer henvise til de bemærkninger, der blev fremsendt til Landbrugsstyrelsen om ordningen den 7. juli 2021.

4.5.7 Søjle 1: Eco-scheme planteproduktion (5.1.6)

I CAP-planen er der lagt op til et eco-scheme, hvor der ydes støtte til en øget afgrødediversificering med dyrkning af arealer med afgrøder fra de følgende seks afgrødegrupper: Frugt og bær, grøntsager, oliefrø og bælgssæd (storfrøede arter i ærteblomstfamilien), rodfrugter, hør og hamp samt kartofler. Eco-schemet vil yde støtte til hektar dyrket med disse afgrøder.

Med en foreslået økonomisk ramme på ca. 96 mio. kr. årligt, resulterer dette i en forventet støttesats i intervallet ca. 640-960 kr./ha.

Det fremgår, at ordningens formål er at øge den nationale afgrødediversificering på bedriften med særligt henblik på afgrøder, der kan indgå som humant konsum og proteinafgrøder, da størstedelen af landbrugsarealet i Danmark i dag dyrkes med græs, majs og korn.

Afgrødediversificeringsordningen bygger videre på basiskravet i GLM 7. Det vil sige, at hvis GLM 7 opfyldes ved afgrødediversificering skal landmanden have en ekstra afgrøde ud over kravet i afgrødediversificeringen. Hvis bedriften er mere end 30 hektar, skal landmanden derfor etablere 4 forskellige afgrøder for at få støtte fra ordningen. Hvis landmanden vælger årlig afgrøderotation, skal landmanden etablere to forskellige afgrøder for at få støtte fra ordningen.

Helt overordnet hilser Landbrug & Fødevarer denne ordning velkommen. Ud over at fremme produktionen af afgrøder, der kan indgå som humant konsum, har ordningen det vigtige formål at sikre en delvis kompenserende effekt for de to vegetabiliske sektorer, der bliver ramt hård af udjævningen af betalingsrettighedernes værdi. Det drejer sig særligt om produktion af sukkerroer og stivelseskartofler. Der dog brug for yderligere kompensation i stivelseskartoffelsektoren i form af en koblet præmie til produktion af stivelseskartofler som gradvist udfases i perioden 2023-27, ligesom der er behov for en

særlig forskningspulje, som kan øge indsatsen til forskning og udvikling i produktion af stivelseskartofler.

Derfor er det særligt vigtigt, at denne ordning kommer til at fungerer for disse to sektorer.

Sukkerroer

Det fremgår, at ordningen omfatter "rodfrugter". Rodfrugter indbefatter i en generel definition sukkerroer, men sukkerroer er ikke specifikt nævnt. Hvis der på nogen måde kan være tvivl om, at sukkerroer indgår, skal dette klarlægges.

Langt hovedparten af landbrugsbedrifter med sukkerroer vil have mulighed for at opfylde kravet om etablering af fire forskellige afgrøder. For nogle bedrifter vil det ikke være tilfældet. Det vil især være mindre bedrifter med et traditionelt sædskifte bestående af byg, hvede og sukkerroer.

Dette krav bør derfor fjernes eller som minimum reduceres til et krav om dyrkning af minimum tre afgrødekategorier (i stedet for fire), fx ved at hæve hektargrænsen fra 30 til 45 hektar under GLM 7. Helt generelt vil det være en særlig udfordring for en række af de mindre bedrifter, der ligger tæt på de 30 hektar at skulle håndtere 4 forskellige afgrøder på bedriften. Det gælder for eksempel også indenfor produktion af dybfrostærter.

Stivelseskartofler

Ordningen vil for mange producenter af stivelseskartofler betyde, at de skal dyrke flere afgrøder end de gør i dag, hvad enten de opfylder GLM 7 ved diversificering eller ved afgrødeskifte. Eftersom stivelseskartofler ofte dyrkes på meget sandet jord, kan det i nogen tilfælde give udfordringer, da det er begrænset hvor mange forskellige afgrøder det er muligt at dyrke på denne jordtype på bæredygtig vis.

Periode for afgrøder

Det fremgår af høringsmaterialet, at det er de omdriftsafgrøder, der er på arealet i perioden 1. juni til 31. juli, der tæller med til opfyldelse af kravet i ordningen. Det er vigtigt, at denne periode bliver fastlagt under hensyntagen til, at reglen skal kunne fungere for alle typer afgrøder, både dem, der høstes tidligt (allerede i maj) og dem der sås sent. I den det nuværende krav om afgrødediversificering under de grønne krav er perioden fastlagt som 15. maj til 25. juli. Det ønskes, at denne periode fortsætter i det kommende regelsæt.

Som et eksempel kan nævnes, at marker med grønne ærter til dybfrost sås i et jævnt forløb i perioden fra ca. 1. april og frem til midt/slutningen af juni måned. Tilsvarende høstes ærtemarkerne over en periode fra slutningen af juni og frem til slut august/første del af september.

Herved sikres, at der dagligt høstes en mængde svarende til fabrikkens oparbejdningskapacitet, idet de grønne ærter ikke kan opbevares, men skal vaskes og indfrys på fabrikken indenfor 3 timer fra høsten i marken.

En del marker er således ikke sået endnu den 1. juni, og andre er høstet før den 31. juli. Det er vigtigt at sikre, at alle marker med grønne ærter til dybfrost er berettiget til støtte

under dette eco-scheme, uanset at afgrøden ikke er på marken i hele perioden fra den 1. juni til 31. juli.

Dette vil også være gældende for andre afgrøder, og det er derfor nødvendigt, at det generelt sikres, at fastsættelsen af perioden ikke giver problemer.

Flere mulige afgrøder og plantebaserede fødevarer fremadrettet

Landbrug & Fødevarer foreslår, at der gives løbende mulighed for at justere listen over støtteberettigede afgrøder idet der bliver eksperimenteret med mange nye typer afgrøder. Fx er der nuværende tidspunkt ikke indeholdt quinoa fra amarant-familien og nødder. Det er dog vigtigt, at der i forbindelse med justeringer tages hensyn til arealpotentialet for den afgrøde, der gives støtte til og at de afsatte midler til ordningen justeres ud fra dette.

Desuden gøres opmærksom på, at der i de nuværende landbrugsforhandlinger er et særskilt fokus på afgrøder til plantebaserede fødevarer, og at der her fremgår ønsker om at øge arealerne betragteligt. Ligeledes har plantesektoren i Danmark en ambition om at øge arealet med afgrøder til plantebaserede fødevarer fra ca. 300.000 ha. i dag til 600.000 ha. inden for en kortere årrække. Et af de områder der udvikler sig rigtig meget, er også anvendelse af havre i forskellige plantebaserede fødevarer, som fx havredrik. Såfremt det skulle blive aktuelt, at arealet øges så betragteligt, bør der indarbejdes en mekanisme, der sikrer, at tilskudsrammen kan øges. Det er dog vigtigt, at det samlede antal øremærkede midler til eco-schemes ikke overstiger EU's minimumskrav, da det vil forvride konkurrencen mellem danske landmænd og landmænd i andre EU-lande.

Der bør ligeledes tages højde, for hvordan samdyrkning af afgrøder, dvs. dyrkning af flere afgrøder på samme mark, kan håndteres i tilskudsbevillingen idet det også bidrager til ordningens formål om øget afgrødediversificering.

4.5.8 Søjle 1: Eco-scheme biodiversitet (5.1.7)

Der indføres et eco-scheme for biodiversitet, som kan søges af alle, der opfylder støttebetingelserne. Der afsættes i alt 78.523.489 euro i perioden 2023 – 2027 til denne ordning. Det vurderes at der vil være en årlig afsætning på 117 mio. kr. på ordningen. De områder, der indgår i ordningen skal udlægges som enten småbiotoper (hvor der ikke må udføres nogen landbrugsaktivitet) eller brak (der årligt skal slås eller i-sås en blomsterblanding). Der kan ikke tildeles støtte til arealer under 0,5 ha.

Brug for bredere ordning med flere biodiversitets- og bæredygtighedstiltag

Landbrug & Fødevarer finder det overordnet positivt, at man har valgt at etablere et eco-scheme for biodiversitet, der kan søges af alle landbrugere. Landbrug & Fødevarer ønsker dog, at der sættes endnu flere af de øremærkede midler under eco-schemes af til et bredt eco-scheme, der giver tilskud både til biodiversitetstiltag og til fremme af bæredygtige produktionsmetoder. I forhold til det foreslåede eco-scheme til biodiversitet er der generelt alt for få biodiversitetsvirkemidler, som landmanden kan vælge. Landbrug & Fødevarer frygter derfor, at der bliver tale om en de facto braklægningsordning, hvilket ikke vil være hensigtsmæssigt.

For at sikre, at et eco-scheme til biodiversitet har den bedst mulige effekt i forhold til at øge diversiteten på landbrugsarealer, er det afgørende, at der gives den størst mulige fleksibilitet i forhold til mulige tiltag, der kan indgå under ordningen.

Landbrug & Fødevarer havde derfor gerne set, at der var indgået en lang række andre elementer i eco-schemet ud over udlæg af brak og småbiotoper over 0,5 ha, således at der også var mulighed for at fremme handlinger og mindre tiltag under 0,5 ha, der dokumenteret har positiv effekt for biodiversiteten. Dette kunne fx være at afholde sig fra at slå grøftkanter og vejrabatter i blomstringstiden, at lade afskårne grene eller lign. ligge i læhegn eller etablering af sten- eller kvasbunker m.v.

Det fremgår af afsnit 5.1.7.6, at der er tale om en støtteordning med en et-årlig forpligtelse. Generelt har tiltag, der kun opretholdes ét år, en ringere effekt for biodiversiteten end hvis tiltagene opretholdes i flere år. Det fremgår af teksten, "at der med ordningen er incitament til at fastholde arealerne i længere tid end et år", hvilket må forstås som den mulighed der gives for at opnå støtte til flerårige småbiotoper både i det år, hvor småbiotoperne etableres og i de efterfølgende år. Der burde dog også gives et incitament til at opretholde 1-årige småbiotoper eller brak på det samme areal i flere år – fx ved at give et større økonomisk tilskud til arealer, der opretholdes i ordningen i en flerårig periode.

Der burde endvidere være mulighed for at opnå støtte til eksisterende småbiotoper. I og med at der kun gives støtte til nyetablerede elementer, vil der kunne være et incitament til at nedlægge eksisterende småbiotoper og lignende, for derefter at kunne opnå tilskud ved genetablering.

Selvom det forventes, at langt de fleste eksisterende småbiotoper m.v. vil indgå i opfyldelsen af GLM8, er det dog alligevel et unødigt negativt incitament, som kunne undgås ved at lade eksisterende elementer indgå i ordningen.

Det bør i den forbindelse fremadrettet sikres, at hvis arealer under denne ordning over tid udvikles til naturlignende arealer, skal støtteberettigelsen kunne fortsætte i efterfølgende reformer.

Afgræsning af småbiotoper

En række af de småbiotoper, der eksisterer i dag indenfor markblokkene (enten som huller i markblokken eller som fradrag til grundbetalingsarealet) ligger på omdriftsarealer, der afgræsses af dyr. Det gælder ikke mindst økologiske arealer. Her tjener disse biotoper også det formål at sikre ly og læ til dyrene, og dyrenes færden på arealerne fremmer biodiversiteten. Det er derfor meget vigtigt at både eksisterende og nye småbiotoper på denne type arealer kan tælle med i opfyldelsen af dette eco-scheme, uden at disse arealer skal hegnes fra de øvrige afgræsningsarealer.

Større incitament til etablering af småbiotoper

Eftersom der generelt samfundsmæssigt er et stort ønske om, at der skabes flere småbiotoper i landbrugslandet foreslår Landbrug & Fødevarer også, at der gives et større incitament til at udlægge småbiotoper frem for brakarealer ved at fastsætte en omregningsfaktor på mere end 1 for småbiotoper. Ligeledes bør nogle af de tiltag der fylder begrænset arealmæssigt, som fx at undlade slåning, at lade grene ligge m.v. have en væsentligt højere omregningsfaktor end 1.

Vigtig med fuld hjemtagning af midler, herunder flere virkemidler til landmændene

Det fremgår af tabellen på side 164 / 165, at der forventes at blive etableret i alt 50.000 brak og småbiotoper under dette eco-scheme – heraf 42.200 ha. småbiotoper. Dette forekommer som en meget høj forventning og Landbrug & Fødevarer finder det tvivlsomt, at man vil opnå en sådan tilslutning til ordningen, medmindre mulighederne i ordningen udvides markant.

Det er helt essentielt, at der sikres fuld hjemtagning af de EU-midler der afsættes til ordningen, så det ikke risikeres, at der skal sendes midler tilbage til EU.

For at landbrugere skal leve op til det nye GLM8 krav vil de i forvejen skulle udlægge 4 pct. med ikke produktive arealer. For mange landmænd vil dette betyde, at alle de steder, hvor det passer naturligt at etablere småbiotoper m.v. vil være "brugt" for at opfylde GLM-kravet.

I 2019 estimerede DCA, Århus Universitet på foranledning af Landbrugsstyrelsen potentialet for frivillig udlægning af småbiotoper (*Tommy Dalgaard, Niels Mark Jacobsen, Mette Vestergaard Odgaard, Birger Faurholt Pedersen og Rasmus Ejrnæs: Potentiale for småbiotoper i Danmark*). Her af fremgik at der vurderedes at være potentiale til udlægning af ny småbiotoper på 1-2 pct. af omdriftsmarker og 10-20 pct. af permanente græsarealer. I forhold til sidstnævnte var der dog ikke taget højde for evt. begrænsninger i form af § 3 beskyttelse eller lignende.

1-2 pct. af omdriftsarealet vil svare til mellem 23.000 og 46.000 ha. Holdes dette op i mod, at der skal etableres i størrelsesordenen ca. 41.000 ha nye småbiotoper og brakmarker for at leve op til GLM 8 kravet, så forekommer det ikke sandsynligt, at der vil blive etableret 50.000 ha nye arealer med brak og småbiotoper under det foreslåede eco-scheme. Skal disse tal nås vil det forudsætte, at de arealer, der udlægges under det nye eco-scheme hovedsageligt udlægges på permanente græsarealer.

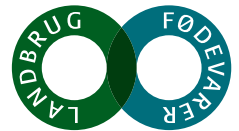
I den sammenhæng skal det bemærkes, at der er et mindre incitament til at udlægge arealer under denne ordning på permanente græsarealer, da de ikke kan tælle med i de 7 pct., der kan være med til at reducere GLM8 kravet fra 4 pct. til 3 pct.

Samtidig lægges der op til, at der skal indføres begrænsninger på mulighederne for at anlægge småbiotoper på permanente græsarealer med høj HNV-værdi, hvilket også kan begrænse det anslåede potentiale.

På denne baggrund bør der, hvis der ønskes en signifikant effekt af de nye eco-scheme, gives mulighed for at en række andre tiltag ud over etablering brak og småbiotoper kan indgå som støtteberettigede.

4.5.9 Søjle 1: Eco-scheme målrettet regulering (5.1.8)

Tilskud til målrettet regulering i perioden 2023-2025 finansieres af landdistriktsprogrammet for 2022, og det foreslås i høringsmaterialet, at ordningen i 2026 og 2027 overgår til at være et eco-scheme. Der afsættes 302 mio. kr. til ordningen i 2026 og 479 mio. kr. til ordningen i 2027. Eftersom Landbrug & Fødevarer ikke kommenterede på tilskudsordningen til målrettet regulering i periode 2023 til 2025 i høringen af landdistriktsprogrammet for 2022, følger her også kommentarer til denne ordning.

Landbrug & Fødevarer ønsker helt overordnet, at den målrettede regulering fortsætter som en ordning i landdistriktsprogrammet i 2026 og 2027 frem for som et eco-scheme, som der er lagt op til i høringsmaterialet.

Målrettet regulering som LDP-ordning i 2023-25

For at sikre størst mulig fleksibilitet for alle landmænd, er det vigtigt at der hurtigst muligt indføres nye virkemidler i kvælstofreguleringen, herunder den målrettede regulering. Paletten af alternative virkemidler til målrettede efterafgrøder bør udvides hurtigst muligt, fx med præcisionslandbrug som alternativ.

I forhold til LDP-ordningen om målrettet regulering fra 2023 – 2025 har vi behov for at give større fleksibilitet ift. placeringen af de målrettede efterafgrøder.

Behovet vil ligeledes gælde for perioden efter 2025, hvor målrettet regulering vil blive et eco-scheme.

Når indsatsbehovet i målrettet regulering opgøres på kystvandoplandsniveau, så bør landmandens opfyldelse af kravene også beregnes på kystvandoplandsniveau, således at landmanden har mulighed for at flytte de målrettede efterafgrøder mellem ID-15 områder.

Det vil give langt større fleksibilitet for de enkelte bedrifter, og vil ikke gå på kompromis med miljøeffekten. I kravene til målrettede efterafgrøder indgår, at når indberetningen af målrettede efterafgrøder på markniveau er sket sammen med grundbetalingsordningen i april, kan efterafgrøderne ikke senere flyttes til et andet ID15-område på bedriften. Der er således krav om stedfasthed for placeringen af de målrettede efterafgrøder.

I praksis giver dette krav problemer, fordi forholdene på bedriften kan ændre sig, og at der af praktiske omstændigheder som f.eks. høsttidspunkter kan være behov for en omplacering af efterafgrøderne.

SEGES har beregnet at kravet om stedfasthed til målretning af efterafgrøder ikke er en fordel for landmanden, fordi besparelsen i kravet til de målrettede efterafgrøder er meget lav. Derfor er det ønskeligt med en model, hvor de målrettede efterafgrøder kan flyttes mellem ID15-områder, men inden for et kystvandopland. Behovet er ikke afgrænset til målrettet regulering som en LDP-ordning, men også til den videre administration målrettet regulering som eco-scheme.

For LDP-ordningen målrettet regulering, bør bedrifter med et efterafgrødegrundareal på under 10 ha også kunne indgå i den frivillige runde (byrdefordelingsrunden) af målrettet regulering og modtage tilskud. Selvom det er små bedrifter, vil flere stadig have mulighed for at tage en del af indsatsen. Dette bør gælde LDP-ordningen og målrettet regulering som eco-scheme.

Målrettet regulering som eco-scheme 2026-27

I de igangværende landbrugsforhandlinger har regeringen lagt op til at indføre en ny kvælstofreguleringsmodel fra 2023/2024, som vi forstår skal være udledningsbaseret. Den strategiske CAP-plan nævner ikke noget om denne nye kvælstofreguleringsmodel.

L&F mener det bør tilføjes, at der arbejdes på en ny national udledningsbaseret kvælstofreguleringsmodel, som forventes at inkludere indsatsen fra målrettet regulering.

Vi mener det er vigtigt, at CAP-planen ikke kommer til at indeholde krav, som kan spænde ben for en indfasning af en udledningsbaseret kvælstofreguleringsmodel.

Det bør fremgå helt tydeligt, at de målrettede efterafgrøder (og andre efterafgrøder - pligtige og husdyr) også kan anvendes til at opfylde GLM 6 om minimum 75% plantedække i den mest sårbare periode. Afsnit 5.1.8.7 (s. 172) er ikke tydeligt omkring dette. Til gengæld står der på s. 93 første pkt. at målrettet regulering spiller sammen med GLM 6. Der brug for en præcisering af dette.

Når målrettet regulering bliver en del af EU's landbrugspolitik i den kommende periode, bør det være muligt at kompensere alternativet "reduceret kvælstofkvote", på samme måde, som andre alternativer kan kompenseres. De nye regler for den CAP-strategiske plan, som også indeholder reglerne for landdistriktsprogrammet, træder i kraft den 1. januar 2023. Som Landbrug & Fødevarer har forstået det, bliver bilag II fra 1306/2013 med minimumssatser ikke videreført i de nye regler. Så vidt vides er det disse regler, der giver udfordringer i forhold til at kompensere dette tiltag. Landbrug & Fødevarer mener derfor det skal undersøges, om det vil give mulighed for at kompensere alternativet "reduceret kvælstofkvote" allerede fra 2023.

4.5.10 Markedsordning: Frugt og grønt (5.2.1)

Det er obligatorisk for alle lande i EU at indføre et sektorprogram målrettet anerkendte producentorganisationer inden for frugt og grønt sektoren, der understøtter samarbejdet mellem producenter i sektoren. CAP-plan forslaget lægger op til en fortsættelse af den eksisterende ordning med 57 mio. kr. årligt. Landbrug & Fødevarer bakker op herom.

4.5.11 Markedsordning: Biavl (5.2.2)

Det er obligatorisk for alle lande i EU at indføre et sektorprogram for biavl, der forbedrer de generelle betingelser for produktion og afsætning af biavlsprodukter i de enkelte EU-lande. Der er afsat 4 mio. kr. årligt til programmet i Danmark. Landbrug & Fødevarer bakker op herom.

4.5.12 Søjle 2: Plejegræsordningen (Natura 2000) (5.3.1)

Der lægges op til, at den eksisterende tilskudsordning til pleje af græs- og naturarealer videreføres uændret. Det fremgår af borgerresumeeet, at der afsættes 981 mio. kr. fra 2023 til 2027. Af finansieringsplanen redegøres dog kun for 577 mio. kr. (77,5 mio. euro) Der ønskes en redegørelse for denne forskel.

Landbrug & Fødevarer har gentagne gange peget på behovet for en gennemgribende revision af ordningen til pleje af græs og naturarealer. Især er der behov for en revision af kontrolsystemet, således at det gøres mere gennemskueligt for tilsagnshaverne samtidig med, at det sikres, at ordningen også kan understøtte mere ekstensive græsningsformer som helårs- eller vintergræsning, da disse har en dokumentet gavnlig effekt for biodiversiteten.

Konkret kan der f.eks. peges på følgende behov for ændringer:

- En kontrolform, som kan fungere for arealer med helårsgræsning
- Mulighed for at søge græsningstilskud til arealer der er nyomlagte fra dyrkningsjord til varig natur.
- Mulighed for at inkludere arealer med skov i et plejegræstilsagn.

Tilskud til hhv. skovgræsning og græsning af de lysåbne arealer er pt. opdelt i 2 forskellige ordninger. Men et varieret landskab med både skov og lysåben natur byder på vigtige levesteder til gavn for biodiversiteten i overgangszonerne samtidig med, at arealer med skov kan give det lovpligtige læ og ly for græssende husdyr. Landbrug & Fødevarer skal derfor på det kraftigste opfordre til, at der arbejdes for, at rammerne for tilskudsordningen til pleje af græs og naturarealer og N2000 biodiversitetsskov tilpasses således, at det fremover bliver muligt at samgræsse arealer med lysåben natur og arealer i skov.

Et sådant ønske om mulighed for samgræsning har været drøftet gentagne gange med Landbrugsstyrelsen og bakkes op af en lang række øvrige organisationer. Derfor er der behov for at revidere de nuværende tilskudsordninger, så det bliver muligt at etablere større sammenhængende indhegninger, hvor der kan gives et tilskud til græsning, uanset om det er i skov eller på lysåbne arealer.

I forhold til beregning og fastsættelse af støttesatser er der behov for at sikre de økonomiske incitamentter til mere naturnære og ekstensive græsningsformer. Som støttesatserne er fastsat i dag, gives der et økonomisk incitament til at gennemføre en mere intensiv drift af arealerne, da arealer, der også modtager basisindkomststøtte, samlet opnår op mod 1.000 kr. mere pr. hektar. Derfor foreslås støttesatsen på de ekstensivt drevne naturarealer hævet, så de som minimum matcher den samlede støttesats for arealer der også modtager basisindkomststøtte.

Siden indførelsen af et nyt tilsagnssystem til plejegræstilsbud og økologisk arealtilskud i 2019 har administration og udbetalinger af tilskuddet været præget af massive problemer. Regeringen lægger op til at økologitilskuddet skal overgå til et andet system, men det er selvfølgelig fortsat helt afgørende, at der er fokus på hurtige og effektive udbetalinger samt enkelt og risikofrit ansøgningssystem for naturplejere for både økologer og naturplejere.

4.5.13 Søjle 2: Engangskompensation (5.3.2)

CAP-planen omtaler engangskompensation som en ny ordning selvom der reelt set er tale om en ny tilskudsmetode og ikke en egentlig ordning med et selvstændigt budget. Det fremgår af høringen, at den behandles særskilt, da der gælder andre forordningsmæssige krav og støttebetingelser end ift. Projektordninger. Det fremgår dog af finansieringsplanen, bl.a. på side 54, at der afsættes 183 mio. kr. Til engangskompensation. Der ønskes en redegørelse herfor.

Engangskompensation skal erstatte 20-årige fastholdelsestilsagn, der tidligere er anvendt til kompensation for tinglysning af servitutter på arealet. Budgetmæssigt er puljerne medregnet under de ordninger, hvor engangskompensation tilbydes. Det er kvælstof- og fosforvådområder, lavbundsprojekter eller fysiske vandløbsindsatser på landbrugsjorder.

Landbrug & Fødevarer er positiv over for engangskompensation som metode. Det vil gøre det enklere for støttemodtagere. Det er dog vigtigt, at kompensationen er tilstrækkelig, og at der er klarhed over vilkår og konsekvenser. Det er også vigtigt at overgangen mellem udbetalingen af 20-årige fastholdelsestilsagn til engangsudbetalinger sker uden problemer for støttemodtagere.

Selvom der med den foreliggende CAP-plan eller andre aftaler ikke lægges op til at etablere nogen ordninger, der omfatter udtagning af arealer med et målrettet natursigte, bør det ikke udelukkes, at der vil kunne gives engangskompensation, hvis en ændret prioritering af midler eller en øget budgetramme skulle betyde, at der sker ændringer i de eksisterende ordninger. Der bør således indskrives en bredere formulering, der vil gøre det muligt at udbetale engangskompensation til andre ordningerne end de ovenfor nævnte, hvis dette måtte blive aktuelt.

I forhold til beregning af støttesatser er et afgørende, at det gennem frivillige aftaler sikres, at lodsejere kompenseres fuld ud for deres værditab. Det skal således sikres, at engangskompensationens størrelse fastsættes således, at der er sikre fuld dækning af disse omkostninger. Hvis dette ikke sikres, vil det kunne være en markant barriere for lodsejeres tilslutning til sådanne projekter.

Mulighederne for at opnå landbrugsstøtte under undtagelsesbestemmelsen i artikel 32 (fremadrettet artikel 4) er afgørende (jf. høringssvarets afsnit 4.1.1.5.)

4.5.14 Søjle 2: Biodiversitetsskov (Natura 2000) (5.3.3)

Det fremgår af CAP-planens borgerresume, at der afsættes 25 mio. kr. årligt i perioden 2023-2027 til biodiversitetsskov. Dvs. i alt 125 mio.kr. Det fremgår at CAP-planen (side 54), at der forventes afløb for ordningen frem mod 2029 for i alt 122 mio. kr. (16,3 mio. euro) På side 246 er der i den 13 sider lange finansieringstabel dog anført et andet beløb 15,58 mio. euro (116 mio. kr.) for perioden 2023-2029. Der ønskes en redegørelse for denne forskel.

Private skovejere og kommuner kan søge om tilskud til at fremme eller bevare biodiversiteten på privatejede skovarealer med naturmæssigt værdifuld skov. Ordningen støtter også aktiviteter på kommunalt ejede Natura 2000-skovområder. Der kan gives støtte til bevaring af store træer til naturligt henfald og til ekstensiv skovdrift i 20 år. Den arealbaserede støtte udbetales som en engangsbetaling pr. hektar med et femårigt tilsagn og en 20-årig forpligtelse. Der ydes kompensation for tabt indtægt og merudgift ved opfyldelse af støtteordningens forpligtelser.

Der lægges op til, at der sker en ændring af den eksisterende ordning til biodiversitetsskov, således at det ikke længere vil være muligt at få tilskud til skovgræsning, naturlig vandstand og en særlig indsats for arter. Da alle disse tiltag kan have en positiv effekt for biodiversiteten, finder Landbrug & Fødevarers at man bør fastholde en bredere ordning, således at lodsejeren gives fleksibilitet til at vælge de tiltag for biodiversiteten, som er målrettet det givne areal. Der bør også være mulighed for at lodsejere kan vælge mellem indsatserne for dødt ved og ekstensiv skovdrift hvis dette ønskes, så der ikke nødvendigvis er krav om, at begge indsatser skal gennemføres på samme areal. Som minimum bør beskrivelsen i CAP-planen gøres bredere end det

udkast, der foreligger, således at det evt. på et senere tidspunkt vil være muligt igen at give tilskud til fx ovenstående tiltag til gavn for biodiversiteten.

Det fremgår af beskrivelsen, at støtteordningen falder uden for artikel 42 i TEUF og derfor er omfattet statsstøtteregele. Der ønskes en nærmere beskrivelse af konsekvenser for støttemodtagere.

4.5.15 Søjle 2: Ø-støtte (5.3.4)

Det fremgår af udkastet, at Ø-støtten fra 2023 flytter fra søjle 1 til søjle 2. Der er afsat 20 mio. kr. årligt i perioden 2023 til 2027. Øer omfattet af ordningen i dag er også omfattet fremadrettet. Støttesatsen ventes at blive på 450-500 kr./ha/år.

Landbrug & Fødevarer bakker op om en fortsættelse af Ø-støtte-ordningen. Det er vigtigt, at den bliver enkel at håndtere for støttemodtagerne og at der sikres rettidige udbetalinger på trods af overflytning til søjle 2.

Det fremgår af CAP-planen, at der maksimalt kan opnås støtte til 100 ha pr. ansøger. Landbrug & Fødevarer vil opfordre til, at loftet hæves til 200 ha pr. ansøger.

4.5.16 Søjle 2: Minivådområder (5.3.5)

Der afsættes i alt 528 mio. kr. til etablering af minivådområder over en 4-årig periode fra 2024 til 27. Der redegøres i finansieringsplanen dog kun for en del af de afsatte midler (441 mio. kr. /59.196 euro i perioden 2025-2029) Der ønskes en redegørelse for denne forskel.

Ordningen har til formål at nedbringe tabet af kvælstof fra landbrugsarealer til fjorde og kystvande, og er et led i implementeringen af vandrammedirektivet og målet om at bringe vandområderne i god økologisk tilstand. Det bemærkes, at der ikke er afsat midler i planen til 2023. I Landdistriktsprogrammet 2022 er der afsat 132 mio. kr. for 2023.

Landbrug & Fødevarer er positive over for størst mulig indsats ved brug af virkemidler uden for dyrkningsfladen, som minivådområder hører under. Varige løsninger uden yderligere begrænsninger på dyrkningsfladen sikrer robuste miljøeffekter, stor og stigende omkostningseffektivitet over tid og mulighed for optimal markdrift.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til at få fjernet de eksisterende barrierer, der er med til at forsinke udrulningen af minivådområder og skaber stor usikkerhed og risiko for økonomiske tab hos de deltagende landmænd. Navnlig problemer med sagsbehandling og kontrol/afsyning skal håndteres. L&F mener desuden, at det skal undersøges at udvide ordningen til også at omfatte andre drænvirkemidler – alternativt oprette nye ordninger.

Det er vigtigt fortsat at understøtte implementering og sammentænkning med andre virkemidler via en nationalt finansieret konsulentordning (i dag oplandskonsulentordningen). L&F foreslår ordningen udvidet/justeret, så den også dækker fremme af øvrige udtagningsindsatser, kombineret med forstærket set-up hos kommunerne, jfr. forslag fra KL, L&F og DN.

4.5.17 Søjle 2: Privat skovrejsning (5.3.6)

Der lægges op til en videreførelse af den eksisterende tilskudsordning til privat skovrejsning fra 2023-2027 med i alt 350 mio. kr. I finansieringsplanen er der dog udelukkende redegjort for 312 mio. kr. frem til 2029 (42 mio. euro) Der ønskes en redegørelse for denne forskel.

Landbrug & Fødevarer bakker op om, at tilskudsordningen til privat skovrejsning målrettes indsatser med kvælstofeffekt, klimaeffekt eller indsatser til beskyttelse af drikkevand.

Det fremgår af afsnit 5.3.6.6, at der stilles krav om at anlæg og pleje foregår uden pesticider og biocidholdige produkter. Tidligere har det været muligt at tilvælge pesticidfri dyrkning mod et højere tilskud. På denne måde blev der givet mulighed for, at ansøger kunne vælge den løsning, der passede bedst til det givne projekt. Ved at fratage denne mulighed gøres skovrejsning på landbrugsjord mere omkostningstung, da det øger behovet for mekanisk renholdelse i etableringsfasen og eventuel efterbedring. Landbrug & Fødevarer skal derfor opfordre til, at man formulerer teksten på en sådan måde, at man ikke udelukker mulighed for anvendelse af pesticider, således at man på et senere tidspunkt - hvis det måtte ønskes – kan genindføre en hensigtsmæssig fleksibilitet i forhold til anvendelse af pesticider.

4.5.18 Søjle 2: Kvælstofvådområder (5.3.7)

Der afsættes i alt 940 mio. kr. over 5 år til kvælstofvådområder. I finansieringsplanen redegøres dog kun for 770 mio. kr. (103 mio. euro i perioden 2024-2029). Der ønskes en redegørelse for denne forskel.

Ordningen har primært til formål at nedbringe tabet af kvælstof fra landbrugsarealer til fjorde og kystvande, og er et led i implementeringen af vandrammedirektivet og målet om at bringe vandområderne i god økologisk tilstand.

Landbrug & Fødevarer er positive over for størst mulig indsats ved brug af virkemidler uden for dyrkningsfladen, som kvælstofvådområder hører under. Varige løsninger uden yderligere begrænsninger på dyrkningsfladen sikrer robuste miljøeffekter, stor og stigende omkostningseffektivitet over tid og mulighed for optimal markdrift.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til at få fjernet de eksisterende barrierer, der er med til at forsinke udrulningen. Blandt knasterne kan nævnes risiko for P-lækage til vandmiljøet. L&F opfordrer tillige til at få fremmet opmærksomheden på at anvende muligheden for at tilkoble konsulenter til de deltagende landmænd i hele forløbet.

Det er vigtigt fortsat at understøtte implementering og sammentænkning med andre virkemidler, hvilket bør ske via en nationalt finansieret konsulentordning. L&F foreslår et set-up med konsulenter, som dækker fremme af alle udtagningsindsatser, kombineret med forstærket set-up hos kommunerne, jfr. forslag fra KL, L&F og DN.

4.5.19 Søjle 2: Fosforvådområder (5.3.8)

Der afsættes i alt 53 mio. kr. over 4 år til fosforvådområder. Der redegøres i finansieringsplanen kun for 42 mio. kr. (5.626.378 Euro i perioden 2026-2029)

Ordningen har primært til formål at nedbringe tilførslen af partikelbundet fosfor til søer, og er et led i implementeringen af vandrammedirektivet og målet om at bringe vandområderne i god økologisk tilstand.

Landbrug & Fødevarer er positive over for størst mulig indsats ved brug af virkemidler uden for dyrkningsfladen, fosforvådområder hører under. Varige løsninger uden yderligere begrænsninger på dyrkningsfladen sikrer robuste miljøeffekter, stor og stigende omkostningseffektivitet over tid og mulighed for optimal markdrift.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til at det sikres, at vidensniveauet om effekt og evt. risici ved virkemidlet (fx tab af fosfor i stedet for den ønskede tilbageholdelse) øges, så der ikke gennemføres indsatser som enten skader miljøet eller som ikke er omkostningseffektive.

4.5.20 Søjle 2: Lavbundsprojekter (5.3.9)

Det afsættes 2,8 mia. kr. til lavbundsprojekter under søjle 2 i perioden 2023-2027, der bl.a. har til formål at reducere landbrugets drivhusgasudledninger og tab af næringsstoffer til vandmiljøet samt at øge kulstofbinding og forbedre biodiversiteten. Ordningen har sammenhæng med eco-scheme i søjle 1 til ekstensivering med slæt og en række andre nuværende nationalt finansierede initiativer.

Der redegøres i finansieringsplanen kun for offentlige udgifter for i alt 1,6 mia. kr (211 mio. euro) i perioden 2024-2029. Der ønskes en redegørelse for denne forskel.

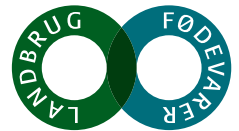
Landbrug & Fødevarer er positive overfor tilskud til lavbundsprojekter, der understøtter vigtige indsatser for både miljø, natur og klima. Landbrug & Fødevarer vil dog opfordre til at der findes national finansiering hertil i stedet for finansiering via det begrænsede danske landdistriktsprogram.

I høringsmaterialet oplyses det, at de nærmere betingelser for støtte skal fastsættes i ordningsbekendtgørelsen. Vi vil allerede nu appellere til, at kravet til klimaeffekt bør følge klima-lavbundsordningen, dvs. nedsættes til 10 tons CO₂. Det er ulogisk at have en ordning med et højere krav.

Som i den nuværende ordning lægges der op til, at det er kommunerne og Naturstyrelsen, der søger ordningen. Vi vil dog opfordre til, at der under hele projektets gennemførelse holdes et skarpt fokus på de lodsejere, der er involveret i projektets gennemførelse. Det er helt afgørende, at ordningen bliver effektiv og hjælper med at overvinde de barrierer, der opleves for lodsejere på området. Det er væsentligt, at de regler og krav, der møder lodsejerne, bliver så enkle og let forståelige som overhovedet muligt

I den forbindelse er det meget vigtigt, at der tidligt i projektfasen inddrages personer der har de nødvendige kompetencer til at lave denne forventningsafstemning med landmanden. Dette kunne for eksempel være en landbrugskonsulent.

Endelig er det vigtigt – uanset hvordan ordningen finansieres - at mulighederne for at modtage landbrugsstøtte under undtagelsesbestemmelsen i artikel 4 (tidligere artikel 32) opretholdes.

4.5.21 Søjle 2: Fysiske vandløbsindsatser (5.3.10)

Der afsættes i alt 72 mio. kr. til fysiske vandløbsindsatser over en 4-årig periode. Der redegøres i finansieringsplanen dog kun for udbetaling af 42 mio. kr. (5,5 mio. euro i perioden 2026-2029). Der ønskes en redegørelse for denne forskel.

Ordningen har primært til formål at forbedre vandløbenes fysiske tilstand, som led i arbejdet med at implementere vandrammedirektivet og sikre god økologisk tilstand i vandområderne. Den konkrete ordning skal sikre restaurering af ådale og etablering af miniådale/dobbeltprofiler

Landbrug & Fødevarer er positive over for vandløbsindsatser, som samtidig kan medvirke til at opretholde eller forbedre vandafledningsevnen. Hvor restaurering af ådale typisk vil have en negativ indvirkning på den landbrugsmæssige arealanvendelse, kan miniådale forbedre afvandingen, samtidig med, at miljøtilstanden forbedres. Det er derfor navnlig den sidste mulighed, mange landmænd i område med højt ydende arealer vil foretrække.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til at det sikres, at vandløbsindsatserne generelt og med disse ordninger specifikt sammentænkes med andre interesser, herunder behovet for afvanding. I den forbindelse skal det sikres, at der er midler nok sat af i forhold til behovet. Umiddelbart vurderet vil det afsatte beløb ikke række til ret mange projekter, med mindre de samfinansieres med andre ordninger (fx udtagning af lavbundsjord og kvælstofvådområder).

4.5.22 Søjle 2: Grøn bioraffinering (etableringsprojekter) (5.3.11)

Der afsættes som et nyt tiltag 245 mio. kr. over 3 år til etablering af bioraffineringsanlæg i Danmark. Hovedformålet med denne ordning er at bidrage til den grønne omstilling af landbruget. Dette gøres ved at støtte opsætningen af bioraffineringsanlæg rundt omkring i landet, hvorfra der kan udvindes proteiner fra planter, såsom græs.

Der redegøres i finansieringsplanen dog kun for en udgift på 171 mio. kr. (23 mio. euro) Der ønskes en redegørelse for denne forskel.

Ordningen er en tilsagnsordning, hvor der skal gennemføres en ansøgningsrunde til etablering af projektet, såfremt der er gennemført en forudgående projektrapport, der kan påvise, at der er potentiale i at gennemføre selve investeringen i teknologien. Projektrapporten kan gennemføres via landdistriktsprogrammet 2014- 2022. Projektrapporten danner dermed grundlag for den efterfølgende etablering af projektet.

Der forventes at blive givet tilsagn til 11 anlæg fra 2025-2028. Det er færre tilsagn end rammen tilskriver. Der ønskes en redegørelse herfor.

Et gennemført etableringsprojekt anslås at koste ca. 25 mio. kr. Med en støttesats på 80 pct. betyder det, at enhedsbeløbet bliver 20 mio. kr. pr. anlægsprojekt.

Landbrug & Fødevarer er positiv over for at der ydes støtte til etablering af bioraffineringsanlæg, da der endnu er mange usikkerheder forbundet med denne produktion. Etablering af grøn bioraffinering har, som der fremgår af miljøvurderingen, således en effekt på en række forskellige miljøfaktorer, herunder vand, biodiversitet, jord og klima. Effekterne er imidlertid vanskelige at kvantificere og afhænger blandt andet af den anvendte produktionsteknologi og de ændringer i arealanvendelsen bioraffineringen

giver anledning til. Det er derfor vigtigt, at denne ordning understøttes af et eco-scheme - fx Landbrug & Fødevarers forslag om et nyt bredt eco-scheme for bæredygtig produktion, der bidrager til ændring i arealanvendelsen, samt understøttes med yderligere forsknings- og udviklingsmidler, som kan bidrage til at kvantificere og forbedre effekterne på miljø, klima og biodiversitet.

Landbrug & Fødevarer ønsker at gøre opmærksom på, at der ikke må være for lang tid mellem ordningerne for projektmodning og investeringsstøtte. Det skal tilstræbes, at der undgås en stop-and-go effekt, der forsinker udrulningen af planerne.

Desuden bemærkes det, at det bør overvejes hvorvidt det er muligt at lave acontoudbetaling af støttetilsagnet, da det vil kræve uforholdsvist stor likviditet, såfremt støtteudbetaling først kan ske efter endt etablering.

L&F ønsker ligeledes at bemærke, at der ved beregning af støttesatsen skal tages hensyn til, at det er en helt ny teknologi, hvor der ikke er et anerkendt leverandørmarked, hvorfor der ikke nødvendigvis kan indhentes to tilbud og ej heller kan defineres standardomkostninger (jf. side 299). Der bør derfor tilstræbes en fleksibel og enkel beregning af støttesatser, som kan ændres over tid i takt med, at viden om etablering af bioraffineringsanlæg tilvejebringes.

Det bemærkes, at det bør tilstræbes at støtteloftet kun gælder pr projekt og ikke pr. tilskudsmodtager, idet flere virksomheder kan have ønsker om at indgå i flere projekter. Ift. CAP-planens afsnit om statsstøttereglerne bemærkes det, at der står at outputtet ikke er et landbrugsprodukt. Det er L&F uforstående over for, da det primære produkt vil være foder til husdyrproduktionen eller proteiner til humant konsum. Det kan dog forventes at bioraffineringsanlæggene også på sigt kan producere inputs til produkter som energi, byggematerialer mv.

Det er afgørende, at den nye viden som Landbrugsstyrelsen opsamler i forbindelse i forbindelse med en konsulentordning under landdistriktsprogrammet 2022 gøres tilgængelig for ansøgere generelt.

L&F bemærker desuden at listen over berettigede støttemodtagere ikke er udtømmende. På side 297 omtales "offentlige landbrugsvirksomheder og sammenslutninger af disse". Der ønskes en uddybning af dette begreb med eksempler på, hvad det konkret kunne være. Det fremgår også af planen, at Landbrugsstyrelsen fastsætter de endelige støttemodtagere i en bekendtgørelse. Omtalen bør udgå af planen, så det undgås, at den indeholder nogle indskrænkende definitioner i forhold til støttemodtagere, som senere risikerer at begrænse handlerummet i en bekendtgørelse.

4.5.23 Søjle 2: Rydning og hegning af naturarealer (Natura 2000) (5.3.12)

Der lægges op til en videreførelse af tilskudsordningen rydning og hegning af naturarealer. Det fremgår af borgerresumeeet, at der afsættes 100 mio. kr. over 4 år. Der redegøres i finansieringsplanen kun for 82 mio. kr. (11 mio. euro). Der ønskes en redegørelse for denne forskel.

Ordningen med tilskud til rydning og hegning i Natura 2000 områder er en central del af gennemførelsen af den danske indsats i henhold til habitatdirektivet. Det er der for vigtigt, at det løbende sikres at ordningen opfylder sit formål i forhold til forbedring af biodiversiteten samtidig med, at den skal være attraktiv og let tilgængelig for de lodsejere som måtte ønske at søge den.

Landbrug & Fødevarer har været i dialog med Landbrugsstyrelsen og har påpeget en række u hensigtsmæssigheder i forhold til udmøntning og administration af ordningen. Disse er også gengivet i seneste hørings svar til ordningen. Umiddelbart er det dog Landbrug & Fødevarers opfattelse af de ønsker til justeringer af den eksisterende ordning, som hørings svaret gav udtryk for vil kunne imødeses med den beskrivelse af ordningen, der indgår i CAP-planen. Det er afgørende, at muligheden for forbedring gribes i overgangen til en ny landbrugspolitik.

4.5.24 Søjle 2: Unge landbrugere (5.3.13)

Der er afsat 193 mio. kr. pr. år til støtte til unge landbrugere. Dette svarer til de EU-bestemte 3 pct., der er en del af CAP-aftalen i EU fra juni 2021. Regeringen foreslår, at flytte støtten fra søjle 1 til søjle 2. Ordningen har til formål at give støtte til unge landbrugere i forbindelse med etablering / ejerskab af landbrugsejendomme.

Kriterierne for at opnå støtten er følgende:

- Maksimal aldersgrænse i ansøgningsåret er 40 år.
- Uddannelseskra v fx fra en landbrugsskole eller lignende.
- Den unge landbruger skal ligeledes have en betydelig ejerandel eller fremlægge en strategi for hvordan ejerandelen gradvist øges. Ligeledes skal den unge landbruger have en registreret stemmeret i CVR-registeret.

Støtten udbetales som et engangsbeløb og vil andrage 745.000 kr. til heltidslandmænd med et årligt arbejdskraftbehov på minimum 1665 timer. Der udbetales et engangsbeløb svarende til 372.500 kr. til deltidslandmænd med et årligt arbejdskraftbehov på minimum 830 timer.

Det fremgår af høringen, at 141 heltidslandbrugere forventes at modtage støtten hvert år, i perioden 2023-2028. 235 deltidslandbrugere ventes at modtage støtten hvert år, i perioden 2023-2028.

Landbrug & Fødevarer er positive over for at der udbetales et engangsbeløb i modsætning til den hidtidige model, hvor støtten udbetales over en 5-årig periode. Ligeledes er Landbrug & Fødevarer positive ved at det er muligt for den unge landbruger at overtage en del af bedriften, idet det vil hjælpe de glidende generationsskifter på landbrugsbedrifterne. Dog bør kravet om en betydelig ejerandel fjernes.

Det er helt afgørende forudsætning at ordningen bliver så administrativt enkel som muligt, og at det sikres, at udbetalingerne kommer hurtigt ud til de støtteberettigede ansøgere.

Landbrug & Fødevarer ønsker en fleksibel tilgang til håndtering af krav om uddannelse/kvalifikationer. Landbrug & Fødevarer opfordrer til at en bred palette af uddannelser giver automatisk adgang til at søge ordningen, og at der sideløbende gives mulighed for at andre også kan få tilskud fra ordningen ud fra en individuel vurdering af den enkeltes kvalifikationer og kompetencer.

I forhold til kvalifikationsrammen for livslang læring, bør alle uddannelser på kvalifikationsniveau 5 og opefter samt produktionslederuddannelsen (niveau 4) per automatik kvalificere. I fremtiden vil der være et stigende fokus på landmændenes

analytiske kompetencer og et øget fokus på økonomi og ledelse, når bedrifterne bliver større og mere komplekse. Derfor er det vigtigt, at uddannelser som ikke retter sig mod primærerhvervet, ikke bliver frasorteret.

Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at det sikres, at ubrugte midler i denne ordning kan overføres til næste års ansøgningsrunde eller kan kanaliseres over i en investeringsstøtteordning rettet mod unge landbrugere. Ligesom det bør være muligt at kanalisere uudnyttede midler fra andre ordninger i landdistriktsprogrammet over til denne ordning, således det sikres at alle støtteberettigede ansøgere kan opnå tilskud.

Landbrug & Fødevarer finder det vigtigt, at der sikres en overgangsordning mellem den nuværende støtteordning og den kommende etableringsstøtteordning. Det skal være muligt for alle, der søger den nuværende ordning, at fortsætte med at søge denne ordning i den 5-års-periode, som landbrugerne efter de nugældende regler kan søge om støtte. Det vil sige, at ordningen skal fortsætte frem til og med 2026, hvor 5-års perioden udløber for de landbrugere, der søger ordningen for første gang i 2022. Derudover skal det være muligt for dem, der søger den nuværende ordning at overgå til etableringsstøtteordningen, hvis de opfylder betingelserne for at søge støtte under denne ordning.

Der står på side 313, at ordningen er et finansielt instrument selvom det fremgår af planen, at man ikke implementerer finansielle instrumenter i Danmark. Hvordan hænger det sammen?

Det er desuden vigtigt, at Landbrugsstyrelsen kommunikerer klart og hurtigt ud om den kommende ordning og evt. overgangsordning – dvs. også væsentligt inden ordningen træder i kraft, så de unge landbrugere kan indstille sig på konsekvenserne for deres egen bedrift/kommende bedrift.

Generationsskifter kan være årelange projekter, og ordningen har stor betydning for landbrugerens mulighed for at indgå i et generationsskifte. Usikkerhed om ordningen kan betyde, at landbrugerne ikke bliver klar til ordningens åbning i 2023.

4.5.25 Søjle 2: Lokale aktionsgrupper (LAG) (5.3.14)

Det fremgår af udkastet til CAP-plan, at der afsættes 93 mio. kr. årligt til LAG i perioden 2023-2027 (465 mio. kr. i alt), hvilket ligger ud over de 5%, som EU-reglerne stiller som minimumskrav til LAG-indsats. Formålet med ordningen er at styrke den socio-økonomiske struktur og udvikling i landdistrikterne. Der ydes støtte til mobilisering af lokale aktører, drift af lokale aktionsgrupper og gennemførelse af projekter. Det fremgår af finansieringsplanen, at der forventes offentlige udgifter for 408 mio. kr. Der ønskes en redegørelse for forskellen.

Danmark i balance og fortsat udvikling af de danske landdistrikter er en vigtig dagsorden. Der er dog en stram prioritering af indsatsen under EU's fælles landbrugspolitik i Danmark, og Landbrug & Fødevarer ønsker derfor at regeringen også supplerer indsatsen med finansiering fra andre kilder til formålet. Landbrug & Fødevarer så gerne at man i Danmark allokerede 5% til LAG-indsatsen.

4.6 Om kapitel 6: Mål- og finansieringsplaner

Kapitel 6 indeholder en oversigtstabel over de forventede udbetalinger af landbrugsstøtte i finansårene 2023-2029. Der er også et afsnit, der hedder "milepæle og mål", men her henvises til kapitel 2.3 om resultatindikatorer.

I forhold til oversigtstabellen henvises til bemærkningerne i dette høringssvar under kapitel 1 om CAP-planens overordnede finansielle allokeringer og behovet for en entydig og overskuelig opgørelsesmetode i danske kroner, der også samtidigt forholder sig til den politiske udmelding, der er præsenteret i borgerresumeet.

Der ønskes også en præcis definition af anvendte begreber som fx kalenderår og finansår. Hvis der er tale om udbetalinger, hvilket år er det så man skal forholde sig til, når man ønsker at se, hvornår midlerne planlægges udbetalt til landmændene?

En redegørelse for beregning af fleks og grøn øremærkning ville også være relevant i dette kapitel.

4.7 Om kapitel 7: Forvaltnings- og koordinationsystemer

Kapitel 7 beskrives de danske myndigheders organisering af forvaltningen af EU-støtte og der redegøres bl.a. for overvågning og rapportering ift. CAP-planen samt kontrol og sanktionering af støttemodtagere.

4.7.1 Identifikation af forvaltnings- og koordinationsorganer (7.1)

I kapitel 7.1. beskrives danske myndigheders organisering ift. forvaltning af landbrugsstøtte.

Der er i afsnit 7.1 omtale af intern revision, men ikke nogen omtale af revision generelt på trods af at den danske forvaltning er underlagt flere revisioner både på EU-niveau og nationalt. Det kunne være relevant at nævne bl.a. Rigsrevisionens rolle, da de gennem tiden har udtalt betydelig kritik af ministeriets forvaltning af EU-støtteordninger på landbrugsområdet, bl.a. i maj 2021.

Det kunne også være relevant at nævne hvilke organer støttemodtagere kan henvende sig til, hvis der er uenighed om forvaltningens afgørelser, herunder klagemuligheder og muligheden for at henvende sig til Folketingets ombudsmand.

Specifikke spørgsmål til oversigter på side 326 og 327:

- Der henvises til en overvågningskomité på side 327 og 330. Er det CAP-netværket?
- Der henvises til et organ, der hedder AKIS koordinering, inklusive bedriftsrådgivning. Der henvises til myndighederne og til "øvrige aktører" med en henvisning til kapitel 8.1, hvor der dog ikke står kontaktinformation til de øvrige aktører i netværket. Bør dette uddybes?
- I forhold til omtale af ansvarlige myndigheder bør kontaktinformationen henvise til relevante institutioner og afdelinger og ikke enkeltpersoner, når der er tale om en plan, der skal gælde i mange år.

4.7.2 Beskrivelse af monitorerings- og rapporteringssystemet (7.2)

Afsnittet beskriver hvordan landbrugspolitikken overvåges og rapporteres i Danmark fra 2023 og frem. Det er helt generelt afgørende, at data kommunikeres i en relevant og lettilgængelig form.

I det omfang, at der indberettes monitoreringsdata til EU-Kommissionen er det vigtigt, at dette ikke reelt medfører et dobbelt kontrol- og sanktionssystem for landbrugeren.

Det er også afgørende, at det er muligt at korrigere og rette data, såfremt der viser sig at være fejl i de data, der hentes ind og at der naturligvis er respekt for GDPR-lovgivningen.

Det er generelt vigtigt, at myndighederne løbende gennemfører evalueringer af CAP-planens indsatser, så det er muligt at tage ved lære og justere på implementeringen, når der er behov for det.

4.7.3 Information om kontrolsystemer og sanktioner (7.3)

Afsnit 7.3. går i detaljer med en række kontrol og sanktionsspørgsmål.

Beskrivelse af kontrol- og sanktionssystemet for IFKS-ordninger

Det fremgår af afsnit (7.3.1.1.6.1.) at der i proportionalitetsvurderingen skal tages hensyn til de forskellige kontrolniveauer der gælder ved hhv. monitorerings og fysisk kontrol. Det er generelt Landbrug & Fødevarers opfattelse, at proportionalitetsvurderinger under alle omstændigheder bør tage afsæt i konkrete betragtninger om sagen, herunder overtrædelsens størrelse og påvirkning af reglernes formål.

Landbrug & Fødevarer vil gerne sikre sig, at der med teksten ikke stiles efter et generelt øget sanktionsniveau i forhold til det nugældende, hvor kontrollen gennemføres som en stikprøve. Der er ikke generelt ændringer i EU-reglerne, hvorefter sanktioner - som hidtil gældende - skal være effektive, virke afskrækkende og stå i rimeligt forhold til overtrædelsen. Derfor er det u hensigtsmæssigt formuleret, at der "i højere grad er behov for et sanktionsniveau med afskrækkende effekt (øget sanktionsniveau)", hvor kontrollen gennemføres som en stikprøve. Teksten er uklar, og Landbrug & Fødevarer ønsker en bekræftelse af, at der ikke generelt er tale om et øget sanktionsniveau i forhold til det nugældende?

Det fremgår yderligere af dette afsnit, at alle arealordninger i videst muligt omfang anvender monitorering/satellitbaseret kontrol. Hertil bemærker Landbrug & Fødevarer, at det er vigtigt, at monitoreringskontrol kun indføres i de situationer, hvor det også samtidig giver åbenlyse fordele for landmanden i form af mere vejledning, mere fleksibilitet, mindre datotyranteri og en smartere regulering.

Derudover er det for Landbrug & Fødevarer afgørende, at der på områder med monitoreringskontrol sker en markant reduktion af sanktionsniveauet. Det er afgørende for os, at sanktionsniveauer og eskaleringstrapper bliver så lempelige som muligt. Der skal kompenseres for det øgede kontrolpres ved at anvende en mindre støtteprocent og i højere grad at vejlede. Øget brug af vejledning og "nudging", hvor landbrugeren modtager "advarsler" indsamlet via den løbende monitorering, skal være et helt centralt element af monitoreringskontrollen, så der ikke alene er fokus på underkendelser.

Det er samtidig også centralt, at monitoreringskontrollen ikke pådrager landmanden en unødigt ekstra administrativ byrde. I den forbindelse er det helt centralt med høje bagatelgrænser, og at det sikres at tvivlen altid kommer landmanden til gode, hvis der er usikkerhed i datamaterialet fra satellitkontrollen.

På side 334 nævnes det, at for eco-schemes vil vægtningskategorierne enten være 0 eller 100 pct, og at der ikke anvendes graduerede vægtningskategorier, da arealerne enten er støtteberettigede eller "ikke støtteberettigede". Begrundelsen for dette er, at der oftest er lighed mellem støttekriterier og overtrædelser, og at det derfor kun i meget få tilfælde vil være relevant med gradueret vægtning. Landbrug & Fødevarer mener det er vigtigt, at Landbrugsstyrelsen ikke låser sig fast på denne vægtningsmodel for eco-schemes i den CAP-strategiske plan, da der meget vel kan være forhold og støttebetingelser, hvor det vil være relevant at indføre vægtning. Det foreslås derfor at der gives mulighed for vægtning, og at det dernæst vurderes i hver enkelt støtteordning hvordan vægtningsbehovet skal være.

Omtale af regler om offentligt udbud (7.3.2.2)

Det bør i dette afsnit på side 341-342 noteres, at der er indført undtagelse for tilbudsloven, når der er tale om tilskud med standardomkostninger. I forhold til regler om udbud henviser CAP-planen til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside. Det er for Landbrug & Fødevarer afgørende, at Landbrugsstyrelsen selv kan vejlede om håndtering af udbudsregler, når de er relevante for de ordninger, som Landbrugsstyrelsen forvalter.

4.7.4 Konditionalitet (7.4)

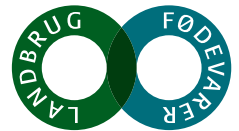
Beskrivelse af kontrolsystemet for konditionalitet (7.4.1.1.1)

For Landbrug & Fødevarer er det ud fra beskrivelsen uklart, hvad der nærmere ligger i at der med udgangspunkt i den horisontale forordnings artikel 84 (1 og 3(b)) ved gennemførelse af kontrol af konditionalitet kan anvendes samme kontrolværktøjer og tilgang som i sektorkontrollen (midt på side 341)

Vi hæfter os ved at, at kontrollen af konditionalitet ifølge beskrivelsen skal tilstræbes at følge ministeriets fælles kontrolstrategi. Under punkt 7.4.1.1.1 nævnes særskilt "kendskab til bedrifterne, effektiv brug af data, god kommunikation med landbrugerne og kompetente kontrollører."

For Landbrug & Fødevarer er det væsentligt at finde den rette balance, så kontrol udføres så smidigt og effektivt som muligt, så vi savner derfor i den foreliggende beskrivelse af kontrolsystemet en henvisning til hovedindsatspunkt nr. 4 fra den fælles kontrolstrategi om, at virksomheden skal have en målrettet kontrol og vejledning baseret på dialog, ansvar og tillid med fokus på vilje-evne-princippet.

Det er afgørende med en dialogsøgende og helhedsorienteret kontrol, hvor der i højere grad fokuseres på et helhedsbillede og en dialog om hvordan eventuelle afvigelser kan tilrettes. Vi har at gøre med en biologisk produktion og et komplekst regelsæt, hvor det næsten altid vil være muligt at finde fejl, selvom de overordnede produktionsforhold er af høj standard.

Hvis Landbrug & Fødevarer således umiddelbart skal kunne forholde sig positivt til, at kontrol af konditionalitet fremover skal tage udgangspunkt i sektorkontrollen samt følge ministeriets fælles kontrolstrategi, så forudsætter det, at modellen vil føre til færre sager blandt andet som følge af, at kontrollen vil tage udgangspunkt i en helhedsvurdering, hvor der er fokus på vejledning, og hvor bagatelagte overtrædelser ikke fører til støttereduktion.

Landbrug og Fødevarers tilslutning forudsætter desuden, at denne nye tilgang til kontrol og sanktionering sker med særligt fokus på ensartethed og forudsigelighed for landbrugeren. Dette skal blandt andet sikres i form af klare vejledninger og retningslinjer.

Det fremgår af andet afsnit på side 343, at kontrollen gennemføres uvarslet. Der står også: *"For de krav, der monitoreres, er der 100 pct. kontrol og i videst muligt omfang er der fuld åbenhed for landbrugerne i forhold til overtrædelser af kravene"*.

Det er for det første for kategorisk beskrevet, at konditionalitetskontrollen er uvarslet. Der skal være mulighed for at de muligheder, der er for varslede kontrolbesøg inden for rammerne af EU-lovgivningen, udnyttes i videst muligt omfang. For det andet er det for Landbrug & Fødevarer uklart, hvad der ligger i, at der i videst muligt omfang er fuld åbenhed for landbrugerne i forhold til overtrædelse af kravene. Monitoreringskontrol er de-facto 100 procents-kontrol. Og det er for os centralt, at der også er klart dokumenterede fordele for landmændene. Derfor skal blandt andet de muligheder for at benytte indsamlede data til løbende at "nudge"/advare landbrugeren benyttes, dvs. at disse også benyttes til konkret at vejlede landbrugeren.

Hvor kontrollen udføres via monitorering, er det væsentligt, at der stadig sker en konkret, særskilt undersøgelse af, om den pågældende landbruger har handlet uagtsomt/om der er noget at bebrejde landbrugeren i overensstemmelse med den culpa-norm, der skal iagttages på området for konditionalitet.

I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på, at der ikke nødvendigvis er parallelitet mellem overtrædelse af en støttebetingelse og et konditionalitetskrav.

Der kan være vanskeligheder med at sikre det fornødne konkrete skøn, medmindre man fysisk besigtiger arealet. Kontradiktionsmuligheden er for os helt afgørende, og vi mener derfor, at en landmand, der er uenig i et monitorerings-fund, skal have mulighed for at rekvirere et opfølgende fysisk kontrolbesøg.

Udover landbrugeren partshøringssmulighed og myndighedernes fokus på iagttagelse af vejledningspligten i forbindelse med monitoreringskontrol, er det naturligvis også helt centralt, at andre retssikkerheds- og forvaltningsrets-principper iagttages, herunder f.eks. officialprincippet og forbuddet mod selvinkriminering.

Social konditionalitet

På side 344 og frem beskrives kontrol af nyt konditionalitetskrav ift. arbejdsmarkedsvillår. Landbrug & Fødevarer lægger vægt på at danske bedrifter tager deres sociale ansvar alvorligt og sikrer, at der i Danmarks landdistrikter er et udbud af arbejdspladser, som hele tiden er attraktive for både danske og internationale medarbejdere. Dette indebærer

et særligt fokus på både fysisk og psykisk arbejdsmiljø herunder sikkerhed og sundhed samt ordentlige arbejdsvilkår.

Flere af initiativerne beskrevet i EU's landbrugspolitik vedr. sundhed og sikkerhed stemmer derfor overens med L&F's arbejdsmiljøstrategi om, at det skal være trygt og sundt at gå på arbejde i landbruget.

Det skal dog kraftigt understreges, at Landbrug & Fødevarer ikke ser det nødvendigt, at arbejdsmarkedsforhold skal knyttes sammen med reglerne for EU's landbrugspolitik, da det vil tilføje unødvendigt ekstra bureaukrati til det nationale arbejdsmarkedssystem. Derfor er det også vigtigt, at der sikres en absolut minimumsimplementering af de vedtagne regler for social konditionalitet.

Det fremgår af høringen, at der med implementeringen af social konditionalitet i EU's landbrugspolitik bliver samlet information hos Landbrugsstyrelsen fra Arbejdstilsynet minimum én gang om året og, at der reageres ved at sende et brev til den konkrete landmand med information om, at der nu er konstateret en overtrædelse, og hvorvidt overtrædelsen vil medføre en procentvis reduktion i landbrugsstøtten.

I kommunikationen med landbrugere kan det med fordel fremhæves, at der er hjælp, rådgivning og vejledning at hente hos certificerede arbejdsmiljøkonsulenter i SEGES og de øvrige DLBR-virksomheder. Det kan også fremhæves, at certificerede arbejdsmiljøkonsulenter ved et besøg kan assistere landmanden i at håndtere de listede sundheds- og sikkerhedsfokusområder i CAP. Dette har til formål at forbedre sikkerhed og sundhed på landbrugene og reducere risikoen for yderligere overtrædelser og dermed økonomiske sanktioner.

Det er vigtigt, at instrukserne i brevet fra Landbrugsstyrelsen omhandlende vejledning gøres operationelle for landmanden. Landmanden skal ikke kun mødes af trusler om sanktioner, men også konkrete forslag til, hvordan vedkommende kan få hjælp til at forbedre forholdene.

Med implementeringsforslaget lægges der op til, at det udelukkende er Arbejdstilsynets afgørelser ved kontrolbesøg, som lægges til grund for overtrædelse af arbejdsmiljøloven, og som dermed kan betyde at der trækkes i landbrugsstøtten. Det er dog vigtigt at påpege, for så vidt angår de retssikkerhedsmæssige forhold, at Arbejdstilsynets afgørelser ved tilsynsbesøg er forvaltningsafgørelser, som kan påklages. De er ikke endelige og heller ikke altid rigtige. Det betyder også, at en hel del afgørelser, som er påklaget til Arbejdstilsynets klagenævnet bliver hjemvist til fornyet behandling, ligesom der selvfølgelig også er sager, hvor arbejdsgiver får medhold i sin klage.

Samtidig er det vigtigt at pointere, at der er et objektivt ansvar i arbejdsmiljøloven – dvs. et skærpet ansvar også forstået som ansvar uden skyld. I den forbindelse er det vigtigt, at der sikres en proportional vurdering af overtrædelserne i relation til konditionalitet i EU's landbrugspolitik, således at bagatelovertrædelser ikke sanktioneres men vejledes og således, at der ikke kommer uproportionalt store støttereduktioner for mindre alvorlige overtrædelser.

Landbrug & Fødevarer finder det bekymrende og problematisk, at Arbejdstilsynet skal klassificere overtrædelsen i forhold til regler om konditionalitet. Der gælder et objektivt ansvar i arbejdsmiljøloven – dvs. et skærpet ansvar også forstået som ansvar uden skyld, hvilket på ingen måde harmonerer med den tilgang, der skal være i konditionalitetskontrollen. Her gælder nemlig culpa-normen. Derfor kan manglende overholdelse alene sanktioneres, hvis det kan påvises, at støttemodtager har handlet ansvarspådragende (uagtsomt eller forsætligt).

Yderligere bemærkninger vedr. kontrol- og sanktion for arbejdsvilkår

Håndhævelse af reglerne om arbejdsvilkår skal ifølge implementeringsplanen udføres af Arbejdsretten og de faglige voldgiftsretter.

Helt overordnet er det vigtigt, at det sikres, at social konditionalitet ikke påvirker aftaler blandt arbejdsmarkedets parter om overenskomst m.v. da dette er privatretlige aftaler. I den sammenhæng vil Landbrug & Fødevarer gerne sætte spørgsmålstegn ved, om det reelt er muligt at lave støttetræk på baggrund af misligholdelse af overenskomstaftaler, jf. også denne formulering i artikel 11a (del 2) i den kommende forordning:

“Where in line with national legal and collective bargaining frameworks, social partners are responsible for the implementation or enforcement of the acts referred to in Annex XX, their rights and obligations shall not be affected by the system of administrative penalties to be included in the CAP Strategic Plans.”

Landbrug & Fødevarer vurderer med udgangspunkt i denne formulering, at der i disse tilfælde ikke skal ske støttetræk gennem konditionalitetssystemet i EU's landbrugspolitik.

Ifølge L&F vil afgørelser fra de faglige voldgiftsretter i det hele taget ikke være relevante at inddrage i forbindelse med sager på en landbrugsbedrift. Voldgiftsretsager er typisk sager af generel karakter og omhandler fortolkning af overenskomstregler. I den forbindelse vil det være irrelevant om der er tale om landmand A eller B i den enkelte sag, da det handler specifikt om fortolkning af f.eks. overarbejdsregler eller lignende. Det giver derfor ikke mening at levere denne type afgørelser videre til Landbrugsstyrelsen.

Det er ud fra høringsmaterialet samtidig uklart, hvordan man vil sikre, at det er de rigtige sager fra de civile domstole, der bliver indberettet, da der også her kan være tale om fortolkningssager.

Det er yderligere uklart i hvilken sammenhæng afgørelser vedr. arbejdsvilkår og arbejdsmiljø herunder sikkerhed og sundhed er hængt op på definitionen "Landbrug". Mange landbrugsvirksomheder har medarbejdere, som er knyttet til både landbrugsarbejde, men også tilhørende driftsgrene. Det kan f.eks. være et landbrug som også har et bryggeri eller en butik knyttet til driften. Det kan være ansatte, som arbejder på tværs i organisationen, og som kommer til skade.

I disse tilfælde fremstår det uklart, om virksomheden vil blive trukket i landbrugsstøtte, når der f.eks. er tale om en kontormedarbejder, der kommer til skade i trafikken i forbindelse med sit arbejde.

Beskrivelse af sanktionssystemet for konditionalitet (7.4.1.2.1)

Det er for Landbrug & Fødevarer væsentligt, at overtrædelser ikke kun vurderes i forhold til overtrædelsens karakter, men også i forhold til en større helhed, som bl.a. afspejler landbrugers evne og vilje, og det er ligeledes afgørende med fokus på at vejlede frem for at sanktionere.

En sådan tilgang er også en del af ministeriets fælles kontrolstrategi, jf. hovedindsatspunkt (nr. 4) om, at virksomheden skal have en målrettet kontrol og vejledning baseret på dialog, ansvar og tillid med fokus på vilje-evne-princippet

Vi ser gerne, at den tilgang, der fremgår af kapitel 8 (side 355) i udkast til CAP-planen også afspejles i beskrivelsen i afsnit 7.4. Følgende står på side 355:

“I forbindelse med sanktioneringen ved overtrædelser af konditionalitetskrav indføres der helhedsvurderinger af bedriften i bedømmelsen af overtrædelser, hvor blandt andet landbrugers evne og vilje til at overholde kravene inddrages. Endvidere øges muligheden for at vejlede frem for at sanktionere ved støttetæk ved bagatelagtige overtrædelser.”

I (1. og 3. afsnit) er der en sondring mellem grove og mindre overtrædelser ved fremsendelse af høringsbreve. Landbrug & Fødevarer imødeser gerne en uddybning af, hvordan det i praksis vil blive vurderet, om der er tale om en grov eller mindre overtrædelse. Det er ud fra beskrivelsen ikke muligt at se, om dette bliver fastsat efter nugældende regler, dvs. fastlagt i skemaform, eller om overlades det til Landbrugsstyrelsen konkret at vurdere ved en skønsmæssig helhedsvurdering.

I 2. afsnit er det uklart, hvad der menes med ”en sanktionspraksis for konditionalitet, som er i overensstemmelse med ministeriets fælles principper for sanktionering.” Landbrug & Fødevarer bemærker i den forbindelse, at det er afgørende at bevæge sig væk fra den uproportionalitet, der ligger i den nuværende tilgang til i KO-sanktionering, hvor selv en enkel overtrædelse på en ellers meget veldrevet bedrift, kan medføre et uforholdsmæssigt støttetæk. Der bør ske en lempelse i sanktioneringen af mindre betydelige overtrædelser. Det er afgørende at bevæge sig i retning af øget fokus på vejledning og korrektion og at helhedsindtrykket af bedriften indgår i bedømmelsen, og at der skabes øget proportionalitet mellem overtrædelse og støttetæk.

Der er omtale af force majeure og usædvanlige omstændigheder. Der er i artikel 3 i udkast til forordningsgrundlaget kun angivet, hvilke begivenheder der kan anerkendes som force majeure eller usædvanlige omstændigheder. Der er imidlertid hverken angivet en frist for at gøre force majeure gældende, eller beskrevet, om der er formkrav i den forbindelse (det er tilfældet i artikel 4, stk. 2, i forordning 640/2014). Det rejser derfor det spørgsmål, om det overlades til medlemsstaterne, eller om der kommer der supplerende forordningsbestemmelser herom.

I 3. afsnit beskrives det, at sanktionsprocenten og sanktionstrappen ved overtrædelser konstateret ved monitorering er lempeligere end for fysisk og administrativ kontrol. Ifølge det bagvedliggende EU-regelsæt er sanktioner overladt til medlemsstaterne at fastsætte blot de er effektive, virker afskrækkende og proportionale. Det forhold, at der på områder med kontrol af alle bedrifter via monitorering, er mindre behov for en afskrækkende effekt ved fastsættelse af sanktionsniveauet, jf. beskrivelsen under afsnit 7.3.1.1.6.1 gør sig

principielt på samme måde gældende for så vidt angår konditionalitetskrav, der via administrativ kontrol også de-facto kontrolleres 100 procent. Derfor skal der også tilsvarende for sådanne krav ske en ny, lempeligere tilgang i sanktioneringsniveauet.

Samtidigt savner vi en henvisning til, at proportionalitetsvurderinger under alle omstændigheder har afsæt i konkrete betragtninger om sagen, herunder overtrædelsens størrelse og påvirkning af reglerens formål

Gentagelse af overtrædelse – definition og anvendelse (7.4.1.2.3) og Uagtsom overtrædelse definition og anvendelse (7.4.1.2.4)

I relation til uagtsomme overtrædelser og gentagelser er det uklart, om ansøger er ansvarlig for en tidligere ejers eller forpagters overtrædelser, sådan som det kan være tilfældet i dag.

Det står beskrevet i teksten, at hvis der er tale om flere overtrædelser indenfor samme område, vælges den overtrædelse, der samlet set giver den højeste sanktionering. Landbrug & Fødevarer stiller spørgsmålstegn ved sådan et udgangspunkt, der reelt er at "sætte skønnet under regel", da det altid bør være en konkret vurdering, hvad der vil udgøre den rette sanktionering, og idet udgangspunktet ifølge både dansk ret og EU-ret, jf. proportionalitetsprincippet derimod er, at sanktionen ikke må være mere indgribende end nødvendigt.

Det fremgår, at administrativ praksis for uagtsomme overtrædelser fastlægges senere.

Intentionalitet – definition og brug (7.4.1.2.5)

Der står følgende i afsnittet:

"Indberettet forsæt

En misligholdelse af reglerne begået af en støttemodtager, som tilstræber en tilstand af manglende overholdelse af nævnte regler eller som, uden at tilstræbe en sådan tilstand, accepterer den mulighed, at den kan opstå."

Det er hensigtsmæssigt at ændre begrebet fra "intentionalitet" til "forsæt" i overskriften og i det hele taget at genbesøge beskrivelsen i afsnittet, da det er uklart, hvad forskellen er mellem indberettet og beregnet forsæt. Landbrug & Fødevarer ønsker det endvidere præciseret, hvad formålet er med denne sondring, da det lader til at det udløser samme nedsættelsesprocent?

Det fremgår, at administrativ praksis for forsætlige overtrædelser fastlægges senere.

Både for så vidt angår praksis for gentagne og uagtsomme og forsætlige overtrædelser ser Landbrug & Fødevarer frem til at få disse retningslinjer i høring. Det havde naturligvis været hensigtsmæssigt, hvis disse retningslinjer havde været nærmere beskrevet på nuværende tidspunkt. Landbrug & Fødevarer tager derfor generelt forbehold for yderligere bemærkninger, når vi kender indholdet af den kommende tekst.

4.8. Om kapitel 8: Modernisering og forenkling

4.8.1 Omtale af det danske rådgivnings- og innovationssystem (8.1)

Det fremgår af planen, at Danmark har et stærkt og velfungerende videns- og innovationssystem inden for landbruget (såkaldt AKIS) og et velfungerende rådgivningssystem. Det vurderes, at "Danmark med det eksisterende system løfter den tværgående målsætning om videndeling, innovation og digitalisering, selvom denne indsats primært er placeret uden for implementeringen af CAP-planen". Det fremgår derfor yderligere, at regeringen ikke planlægger indsatser specifikt målrettet AKIS eller bedriftsrådgivning under artikel 71 og 72 i EU-forordningen om strategiske CAP-planer. Det er uklart hvordan regeringen præcist planlægger at krav under forordningens artikel 13 om bedriftsrådgivning planlægges håndteret.

Landbrug & Fødevarer er enige i at Danmark har et stærkt og velfungerende videns-, innovations- og rådgivningssystem. Det er dog helt afgørende, at Danmark ikke afskærer sig fra netværk og finansiering på europæisk niveau.

L&F finder det derfor helt afgørende, at de bliver afklaret hvorvidt det danske AKIS system anerkendes i en CAP strategisk plan sammenhæng, og at vi ikke afskærer os fra relevante fælleseuropæiske aktiviteter. Der synes at være meget forskellige opfattelser i EU-Kommissionen og bl.a. på baggrund af kommissionens oplæg i SCAR AKIS gruppen den 14.-15. september 2021 kan vi være i tvivl om dette og om det danske udkast til CAP strategisk plan overhovedet er fyldestgørende på dette område. Oplægget er tidligere fremsendt til Landbrugsstyrelsen.

CAP-planen forholder sig ikke til henstillingen fra Kommissionen i december 2020 om, at der fra dansk side afsættes midler under CAP til de såkaldte operationelle grupper. Der står på side 351 i CAP-planen, at der i Danmark er indsatser og aktiviteter, der er "sammenlignelige med aktiviteter i operationelle grupper anerkendt under EIP-agri". Udgangspunktet bør være, at aktører i det danske videns- og innovationssystem inden for landbruget ikke afskæres eller på anden måde hæmmes i at deltage i fælles europæiske FoU aktiviteter under Horizon Europe, EIP Agri m.v. blot fordi Danmark har valgt en anden model. Der er står ikke, at denne model ER anerkendt. Som udgangspunkt mener L&F, at der bør afsættes en mindre pulje under CAP'en til operationelle grupper.

Det fremgår af side 349, at "det eksisterende system for bedriftsrådgivningen videreføres uændret". Der er dog ikke nogen definition af begrebet "bedriftsrådgivning i Danmark. Dette ønskes uddybet i planen. Hvordan finansieres en opdatering, af de bedriftsrådgivere, der i dag har gennemgået bedriftsrådgivningskurser under landbrugspolitikken 2014-2020. De vil jo skulle opdateres om ny CAP, såfremt man viderefører det eksisterende system.

Det fremgår af side 349: " I det omfang, der tilføres yderligere elementer til rådgivningspligten, vil det blive indarbejdet i det eksisterende setup mellem forvaltningsmyndigheden, SEGES og de private rådgivere". Hvad er det for en "rådgivningspligt", der henvises til? Det er selvfølgelig afgørende, at nye opgaver i rådgivningen ledsages af en finansiering. Der ønskes en uddybning af, hvordan man fra dansk side konkret vil udmønte de krav til rådgivningen, der er formuleret i artikel 13 i EU's CAP-planforordning.

Det fremgår af side 350: "Implementering af CAP-planen vil dog i lighed med det tidligere landdistriktsprogram fortsat bidrage til at understøtte det danske AKIS. Derudover

forventes særskilte indsatser i relation til biavl." Dette ønskes uddybet. Hvordan er det at implementeringen af CAP-planen konkret vil understøtte den danske AKIS?

Detalje: Der fremgår af side 350 at der er 31 lokale DLBR-virksomheder mens der i figur 4 på side 352 står at der er 29. Dette bør rettes.

Omtale af digitaliseringsstrategi (afsnit 8.1.5 og 8.1.6)

L&F finder det ufuldstændigt at der i afsnittet om digitalisering blot henvises til Digitaliseringspartnerskabet hvor landbrugs- og fødevarerområdet end ikke er repræsenteret, hverken i selve partnerskabet eller i digitaliseringsenheden. For landbrugs- og fødevarerhvervet er der nogle specifikke udfordringer og muligheder på digitaliseringsområdet, som kræver en særlig fokus. Det samme gælder for landdistrikterne som helhed.

Landbruget er meget langt fremme med digitalisering sammenlignet med andre SMV dominerede sektorer. Et eksempel er præcisionslandbrug, som i dag dyrker 70 pct. af landbrugsjorden. Iflg. Danmarks Statistik er andelen af landbrug som bruger præcisionsteknologi steget fra 28 pct. i 2019 til 35 pct. i 2020. Den voksende danske agroindustri leverer nye innovative løsninger såsom autonome robotter og satellitbaseret udstyr og beslutningsstøttesystemer. Landbrugets videncenter SEGES udvikler digitale løsninger, som også efterspørges i mange andre SMV dominerede sektorer, og vi samarbejder tæt med de offentlige myndigheder om anvendelse af de mange registreringer til gavn for dokumentation, fødevarer sikkerhed, miljø, eksport og en mere smart regulering og kontrol.

Digitalisering er en forudsætning for udvikling og grøn omstilling af landbrugs- og fødevarerhvervet. Hvad enten det er teknologiske løsninger til primærsektoren eller forarbejdningsindustrien, eller det er løsninger rettet ud mod forbrugere og B2B kunder i ind- og udland fx i form af blockchain baseret dokumentation af fødevarernes rejse igennem værdikæden fra jord til bord.

L&F anbefaler, at landbrugs- og fødevarerområdet involveres i digitaliseringspartnerskabet og/eller digitaliseringsenheden. Det anbefales desuden, at der henvises til øvrige relevante aktiviteter, som skal understøtte en digitalt drevet udvikling af erhvervet herunder Horizon Europe aktiviteter som partnerskabet "Agriculture of data", relevante aktiviteter under Digital Europe såsom Digital Innovation Hubs og relevante aktiviteter under Det Europæiske Innovationspartnerskab for landbrug (EIP Agri).

4.8.2 Forenkling og reduktion af den administrative byrde for de endelige støttemodtagere (8.2)

Afsnittet beskriver hvordan regeringen arbejder med forenkling af landbrugsstøtteordninger, både i forhold til arealordninger, markedsordninger og projektstøtteordninger.

Forenkling og reduktion af den administrative byrde for de endelige støttemodtagere er helt afgørende for landbrugspolitikens effektivitet og legitimitet. Landbrug & Fødevarer er – som tidligere nævnt i dette høringssvar bekymret over – at den foreslåede implementering af bruttoarealmodel ikke vil give den tilstrækkelige forenkling for støttemodtagere. Der er stort behov for yderligere forenkling af området generelt. Både

for at sikre at afsatte midler kommer ud og arbejde efter hensigten til deres tiltænkte formål, og dels for at sikre landbrugere, der deltager i ordningerne, mod undgåelige fodfejl og herved tilknyttede sanktioner i ordningerne.

Det fremgår, at der er lagt op til et øget kundefokus og øget kunde- og interessentinddragelse i forbindelse med udvikling og opsætning af de enkelte støtteordninger. Landbrug & Fødevarer bifalder ønsket om et øget kundefokus men savner i planen en beskrivelse af et helt afgørende element af dette kundefokus. Det er ekstremt vigtigt, at IT-systemerne er gennemtestede og funktionelle inden ibrugtagning. Her er der også i høj grad nødvendigt at inddrage brugerne til tests af systemerne. Det er vigtigt, at myndighedernes både har fokus på både landmænd og rådgivere.

Det fremgår også at automatisering og digitalisering af støtteordninger bidrager til forenkling og er med til at skabe en enkel ansøgningsproces for landbrugeren. Hertil skal det bemærkes, at automatisering og digitalisering ikke nødvendigvis opleves som forenkling for brugeren. IT-systemerne og samspillet mellem forskellige ordninger er enormt komplekst og til tider helt uoverskueligt, selv for den professionelle rådgiver. Derudover betyder automatiseringen meget ofte, at en stor del af den administrative byrde flyttes fra myndigheden og over til ansøgeren. Det er derfor vigtigt, at der i forbindelse med en digitaliserings- og automatiseringsproces arbejdes målrettet på at reducere den administrative byrde for både ansøgeren og myndighederne.

Der er behov for en væsentlig reduktion af de administrative byrder samt risiko for at begå fejl som følge af komplicerede ordninger og problematiske IT-løsninger. Helt afgørende med robuste systemer, forudsigelig forvaltning og hurtige udbetalinger. Og der er behov for plan B, hvis systemer svigter som ifm. fx indførelse af nyt IT-system økologi og naturpleje 2019

I forhold til den eksisterende landbrugspolitik har støttemodtagere oplevet lange sagsbehandlingstider og udfordringer med regelafklaringer på en række landbrugsstøtteordninger. Det er vigtigt med hurtige udbetalinger, forudsigelighed, enkle ordninger og lav risiko for at begå fejl. Det er også afgørende, at støttemodtagere kan indrette sig i tillid til myndighedernes udmeldinger på området.

At tilskudsordningernes kompleksitet medvirker til en ikke uvæsentlig mængde fejl i tilskudsordningerne, understøttes af Rigsrevisionens notat om beretning om revisionen af EU-midler i Danmark i 2013 af 9. august 2021. Heraf fremgår at Landbrugsstyrelsen pga. kritik fra revisorerne iværksatte 3 tiltag med henblik på at påvirke udviklingen i fejlraten, herunder en forenkling af kravene i plejegræsordningen, en øget kommunikationsindsats udført af SEGES og en ændring af sanktionssystemet. På baggrund af disse tiltag faldt fejlraten betydeligt.

Tabel 1
Fejlratet på plejegræsordningen

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
16,80 %	9,20 %	15,60 %	16,90 %	2,66 %	7,20 %	6,78 %	2,18 %	2,36 %

Note: Tallene er baseret på den tilfældigt udvalgte del af kontrolstatistikken, der udgør 20-25 % af det minimumsantal ansøgere, der er underlagt kontrol.

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af materiale fra Landbrugsstyrelsen.

Kilde: Udsnit fra Rigsrevisionens notat fra 9. august 2021

Forenkling af støtteordningers design (8.2.2)

I forhold til forenkling af støtteordningers design påpeges det i høringsmaterialet, at følgende bidrager til forenkling:

- Ændrede definitioner af støtteberettigede arealer (herunder bruttoarealmodellen)
- Sanktionssystemet for konditionalitet målrettes formålet med kravene
- Betalingsrettighederne afskaffes
- Indførelse af engangskompensation
- Eco-scheme for økologisk arealstøtte

Landbrug & Fødevarer er generelt af den opfattelse, at det reelt kun vil være afskaffelse af betalingsrettighederne og en ændring af sanktionssystemet til konditionalitet, der vil bidrage til markant forenkling for landmændene.

Særligt er Landbrug & Fødevarer meget bekymret for, at de ændrede definitioner af støtteberettigede arealer vil øge kompleksiteten af reglerne betydeligt. Der henvises til de bemærkninger der er lavet hertil under afsnittet vedrørende definitioner.

For indførelse af engangskompensation og eco-scheme for økologisk arealstøtte er der et forenklingspotentiale, men det vil helt afhænge af det konkrete ordningsdesign og af hvordan ordningerne kommer til at fungere i praksis. Ikke mindst for økologisk arealtilskud vil der de første år være en mosaik af ordninger, som vil give kompleksitet i sig selv. Det er også vigtigt, at det eksisterende system omkring flerårige ordninger kommer til at virke bedre end i dag, da naturplejere jo fortsat vil skulle anvende systemet til flerårige tilskud til pleje af græs- og naturarealer.

Landbrug & Fødevarer er derfor ekstremt bekymret for, at de kommende regler for EU's landbrugspolitik vil tilføje væsentlig mere kompleksitet end de nuværende regler. Dette er meget utilfredsstillende, da det i sidste ende vil give en øget administrativ byrde og øget risiko for underkendelser for landmændene som følge af regelkompleksitet.

Det er desuden ekstremt vigtigt, at de IT-systemer, som Landbrugsstyrelsen stiller til rådighed i forbindelse med ansøgningsprocessen, sikrer et enkelt og gennemskueligt ansøgningsflow, både for den professionelle rådgiver og for de landmænd, der selv udarbejder deres ansøgning. Ansøgere bør altid have adgang til at rette evt. fejlregistreringer eller fejlindtastninger og bør ikke sanktioneres for rent formelle fejl.

4.9 Om kapitel 9: Bilag om interessentinddragelse

Det fremgår, af kapitel 9, at interessentinddragelse vil blive beskrevet i et separat bilag III. Dokumentet er dog ikke lavet endnu. Landbrug & Fødevarer modtager gerne en kopi af bilag om håndtering af interessentinddragelse, når det foreligger. Det er afgørende, at landbrugserhvervet inddrages aktivt i udmøntningen af EU's landbrugspolitik i Danmark.

Landbrug & Fødevarer står naturligvis til rådighed for opfølgende dialog om høringssvaret og implementeringen af EU's landbrugspolitik i Danmark mere generelt.

Med venlig hilsen

Mette Trudsø Kruse

Chefkonsulent

Klima & EU

D +45 3339 4260

M +45 3058 2153

E mtk@lf.dk

Maria Skovager Østergaard

Chefkonsulent

Klima & EU

D + 453339 4227

M + 45 2724 5627

E mso@lf.dk